

ÖZET

11 Eylül saldırılarından sonra terörün sınır aşan etkileri tüm dünyada hissedilmiştir. Terörizm ve terörizmin finansmanı ile mücadele kavramı ise özellikle 11 Eylül sonrası uluslararası güvenlikle ilgili her platformda sıkça kullanılmaya başlanmıştır. Ancak terör kavramı üzerinde uluslararası platformda kabul görmüş mevcut bir fikir birliği yoktur. Kimilerine göre terörist sayılanlar başkalarına göre özgürlük savaşçısı olarak da kabul edilebilmektedir. Terör kavramı üzerindeki bu anlaşmazlık ise terörizmle mücadelede geniş kapsamlı, genel bir uluslararası anlaşmanın hazırlanmasını engellemektedir.

Terörizmle mücadelede silahlı güç kullanımı çoğu kez kaçınılmazdır. Ancak, sadece askeri kuvvet kullanarak terörizmle mücadele etmek ve bu mücadelede başarılı olmak oldukça zordur. Terör örgütleri; uyuşturucu ticareti, silah kaçakçılığı, sigara kaçakçılığı, akaryakıt kaçakçılığı, gasp, yağma ve haraç toplama başta olmak üzere pek çok yasadışı eylemden ve yine birçok yasal görünümlü faaliyetlerden elde ettikleri gelirlerle devamlılıklarını sağlayarak eylemlerini gerçekleştirmektedir. Bu nedenle terörizmle mücadelede terör örgütlerinin gelir kaynaklarının kurutulmasının ve bu alanda yapılacak mücadelenin önemi artmaktadır.

ABSTRACT

After “September 11 Attacks” the transboundary effects of terrorism are being perceived all over the world. Concepts “Terrorism and combating against the financing of terrorism” are being frequently used in all fields related with international security, especially after September 11 Attacks. However, there isn’t a consensus of opinions over the concept of terrorism, which is generally accepted on the international stage. People those are considered by a country as “terrorist organization” could be considered as “independency warriors” by another country. This conflict about the concept of terrorism is hindering the preparation of a large convention on combating against terrorism.

In most cases, use of armed forces is unavoidable. However, only use of armed forces on combating against terrorism could be difficult to bring off a difficult task. Terrorist organizations make their acts and provide the continuity with the money gained not only from illegal acts like exaction, arms trafficking, smuggling of drugs, oil, cigarette but also from illegal acts, those camouflaged as legal acts. This fact shows that; a great importance must be attached to combat against the financing of terrorism.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
KISALTMALAR	Vi
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	4
1. MODERN BİR KAVRAM OLARAK TERÖRİZM	4
1.1. Terör ve Terörizm Nedir?	5
1.2. Terörizmin Nedenleri Nelerdir?.....	8
1.3. Terörizmin Amaçları Nelerdir?	10
1.4. Terörizmin Özellikleri Nelerdir?	13
1.5. Terörizmin Unsurları Nelerdir?.....	15
1.5.1. İdeolojik Unsur	15
1.5.2. Örgüt Unsuru	16
1.5.3. Şiddet Unsuru	16
1.6. Terör Örgütlerinin İdeolojileri.....	16
1.6.1. Marksizm – Leninizm – Maoizm (Komünizm)	17
1.6.2. Milliyet (etnik) Kaynaklı İdeoloji	17
1.6.3. Anarşizm.....	18
1.6.4. Nihilizm.....	19
1.6.5. Kapitalizm – Liberalizm Kaynaklı Terörizm.....	19
1.6.6. Dini Kaynaklı Terörizm.....	20
İKİNCİ BÖLÜM	23
2. ULUSLARARASILAŞAN TERÖRİZM.....	23
2.1. Uluslararası Terörizm.....	24
2.2. El-Kaide Terör Örgütü	28
2.2.1. El-Kaide Kavramı	28
2.2.2. Usame Bin Laden ve El-Kaide	29
2.2.3. El-Kaide'nin Kuruluşu.....	30
2.2.4. El-Kaide'nin Yapısı	33
2.2.5. El-Kaide'nin İdeolojisi	35
2.2.6. El-Kaide Terör Örgütünün Amacı	37
2.2.7. El-Kaide Terör Örgütünün Eylemleri	37

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 39

3. TERÖRİZMİN FİNANSMANI 39

3.1. Terör Örgütlerinin Mali İhtiyaçları..... 40

3.1.1. Terör Örgütlerinin Yaşamsal Giderleri	41
3.1.2. Terör Örgütlerinin Eylem Giderleri	42
3.1.3. Terör Örgütlerinin Eğitim Giderleri.....	45
3.1.4. Terör Örgütlerinin Seyahat Giderleri.....	45
3.1.5. Terör Örgütlerinin Propaganda Giderleri.....	46

3.2. Terör Örgütlerinin Mali Kaynakları..... 46

3.2.1. Yasadışı Faaliyetlerden Sağlanan Kaynaklar.....	48
3.2.1.1. Uyuşturucu Ticareti.....	50
3.2.1.2. İnsan Kaçakçılığı.....	55
3.2.1.3. Sigara ve Emtia Kaçakçılığı	56
3.2.1.4. Silah Kaçakçılığı	58
3.2.1.5. Haraç Toplama	59
3.2.1.6. Sahtecilik.....	59
3.2.1.7. Taklit ve Kopya Ürünlerin Ticareti	60
3.2.1.8. Kredi Kartı Dolandırıcılığı	60
3.2.1.9. Gasp, Hırsızlık.....	61
3.2.1.10. Fidyeye Amaçlı Adam Kaçırma.....	61
3.2.2. Yasal Faaliyetlerden Sağlanan Kaynaklar	62
3.2.3. Devlet Yardımları	63

3.3. Terör Örgütlerinin Para Hareketleri..... 66

3.3.1. Mali Sistem Kullanılarak Yapılan Hareketler.....	69
3.3.2. Alternatif Sistemler Kullanılarak Yapılan Hareketler.....	71
3.3.3. Kurye Kullanılarak Yapılan Hareketler	72
3.3.4. Ticari İşletmeler Kullanılarak Yapılan Hareketler.....	74
3.3.5. Dernek ve Vakıflar Kullanılarak Yapılan Hareketler	76
3.3.6. İnteraktif İşlemler Kullanılarak Yapılan Hareketler	77

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM 80

4. ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİ 80

4.1. Uluslararası Platformda Terörizm ve Terörizmin Finansmanı..... 80

4.1.1. Birleşmiş Milletler	83
4.1.2. BM Güvenlik Konseyi	86
4.1.3. Mali Eylem Görev Gücü (FATF)	86
4.1.4. Dünya Bankası ve İMF	91
4.1.5. Avrupa Birliği.....	92
4.1.6. Avrupa Konseyi	93
4.1.7. Karadeniz Ekonomik İşbirliği	95
4.1.8. Egmond Grubu.....	96
4.1.9. Wolfsberg Grubu	98

BEŞİNCİ BÖLÜM 100

5. 11 EYLÜL VE SONRASINDA MEYDANA GELEN ÖNEMLİ TERÖR OLAYLARI.....	100
5.1. 11 Eylül 2001 Saldırıları (ABD)	100
5.2. 15–20 Kasım 2003 Saldırıları (İstanbul).....	102
5.3. 11 Mart 2004 Saldırıları (İspanya).....	103
5.4. 7 Temmuz 2005 Saldırıları (İngiltere)	104
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	108
KAYNAKÇA.....	112

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AK	Avrupa Konseyi
AUC	Kolombiya Birleşik Savunma Grupları
BM	Birleşmiş Milletler
BMGK	Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi
CDD	Müşterini Tanı İlkesi (Customer Due Diligence)
CIA	Merkezi Haberalma Örgütü (Central Intelligence Agency)
DHKP/C	Devrimci Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi
ELN	Ulusal özgürlük Ordusu
ES	Egmond Güvenlik Ağı (Egmond Secure Web)
ETA	Bask Ayrılıkçı Hareketi
EU	Avrupa Birliği (European Union)
FARC	Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri
FATF	Mali Eylem Görev Gücü
FBI	Federal Soruşturma Bürosu
FIU	Mali İstihbarat Birimi
IMF	Uluslararası Para Fonu
IOM	Uluslararası Göç Örgütü
IRA	İrlanda Cumhuriyet Ordusu
İKÖ	İslam Konferansı örgütü
KEİ	Karadeniz Ekonomik İşbirliği

NATO	Kuzey Atlantik Paktı Kurumu
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
PKK	Kürdistan İşçi Partisi
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
THKP/C	Türkiye Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi
THKO	Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu
TMMM	Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi
UN	Birleşmiş Milletler (United Nations)

GİRİŞ

Çeşitli ülkelerde yıllardan beri görülen terör olayları son zamanlarda hızlı bir tırmanışla ‘Uluslararası Terörizme’ dönüştürülmüş ve dünya kamuoyunda endişe ile izlenen sonuçlara ulaşılmıştır. Özellikle, son yarım asırda meydana gelen önemli olaylar başta olmak üzere uluslararası sistemi hızla değiştiren ve dönüştüren küreselleşmenin etkisi ile ulusal ve uluslararası güvenlik konusunda yeni arayışlar başlamıştır.

11 Eylül saldırılarından sonra terörün sınır aşan etkileri tüm dünyada hissedilmiştir. Terörizm ve terörizmin finansmanı ile mücadele kavramı ise özellikle 11 Eylül sonrası uluslararası güvenlikle ilgili her platformda sıkça kullanılmaya başlanmıştır. Ancak terör kavramı üzerinde uluslararası platformda kabul görmüş mevcut bir fikir birliği yoktur. Kimilerine göre terörist sayılanlar başkalarına göre özgürlük savaşçısı olarak da kabul edilebilmektedir. Terör kavramı üzerindeki bu anlaşmazlık ise terörizmle mücadelede geniş kapsamlı, genel bir uluslararası anlaşmanın hazırlanmasını engellemektedir.

Bu çerçevede uluslararası terörizmle mücadelede ortak sistemin önemi ortaya çıkmıştır. Gelişen teknolojik imkânlar ve küreselleşmeye paralel olarak dünyada ülkeler arası sınırların fiilen kaldırılması ve iş birliği imkânlarının her geçen gün artırılması ile birlikte uluslararası platformlarda terörizm ve terörizmin finansmanı ile mücadele konusunda farkındalığın ve uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi, uluslararası işbirliği ihtiyacı çerçevesinde adli yardımlaşmanın ve yasal düzenlemelerin yapılması, mücadeleciler kurum ve kuruluşların kurularak faaliyet alanlarının geliştirilmesi gibi konularda çalışmalara hız verilmiştir.

Türkiye terörle mücadelede büyük kayıplar veren, ekonomisi çöken, siyasal sistemi tıkanan bir geçmişe sahiptir. Ülkemiz hem ulusal hem de uluslararası terörün hedefinde olan bir konumdadır. Ülkemiz hala PKK terör örgütüyle mücadele etmekte ve El-Kaide gibi uluslararası alanda etkiye sahip örgütlerin saldırılarına maruz kalmaktadır. Türkiye’de 1978 ve 1982 yılları arasında 43.000 terör eylemi olmuştur.

PKK terör örgütünün eylemleri nedeniyle ise 30.000'den fazla insan hayatını kaybetmiştir¹.

Ülkemiz öncelikli olarak ulusal güvenliğini sağlamak amacıyla daha sonra ise dünya barışına katkı çerçevesinde ve Avrupa Birliği ile bütünleşmesinin gerçekleştirilmesine yönelik olarak terörizmle mücadele konusunda kendisine düşen sorumluluğu yerine getirmeye çalışmaktadır.

Terörle mücadelede yeni trendin terörizmin finansmanı ile mücadele olduğu gerçeğinden hareketle tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de yasal düzenlemeler yapılmış ve terörün finans kaynağı ile mücadelenin önemi anlaşılmıştır. MASAK başta olmak üzere mücadeleci birimlerimizin konu ile ilgili yaptığı akademik çalışmalar bulunmaktadır. Ancak ülkemizdeki mücadeleci birimler arasındaki koordinasyon eksikliği, uygulamada yaşanan bazı sıkıntılar, yasal düzenlemelerdeki bir takım eksiklikler gibi nedenlerle bu alanda örnek teşkil edecek etkili operasyonel çalışmalar çok azdır. Bu çalışma ile terörizmin finansmanı ile mücadelede başarılı olan ülke stratejileri ülkemizin stratejisiyle karşılaştırmalı olarak incelenecek ve etkin mücadele yöntemleri analiz edilecektir.

Ayrıca Türkiye'nin askeri ve siyasi stratejileri doğrultusunda ulusal ve uluslararası alanda faaliyet gösteren terör örgütleri ve terörizmin finans kaynakları ile mücadele konusundaki çalışmaları değerlendirilecektir. Türkiye'nin uluslararası sistemde söz sahibi olabilmesi ve etkin mücadele yöntemlerini uygulayabilmesinin Dış Politikasına yansımaları değerlendirilecektir.

Bu bağlamda konunun birinci bölümünde; modern bir kavram olarak terörizmin tanımı, nedenleri, hedefleri ve terör örgütlerinin ideolojileri kavramsal olarak incelenecektir.

Konunun ikinci bölümünde; uluslararasılaşan terörizm adı altında terörün küreselleşen dünyadaki etkileri, dış politikanın bir aracı olarak terör ve terörizm

---

¹ Ali Çağlar, "Categories of Terrorism: Left-Wing Terrorism", Definition, Dimensions and Categories of Terrorism Course on 23-27 January 2006, *Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi*, s.6.

kavramları adı altında ise uluslararası terörizm ve El-Kaide terör örgütü tarihsel süreç içerisinde günümüze kadar yaşanan olaylarla örneklendirilerek ele alınacaktır.

Konunun üçüncü bölümünde; 11 Eylül saldırıları sonrasında uluslararası platformlarda gündeme oturan terörizmin finansmanı ile mücadele kavramı ile ilgili uluslararası düzenlemeler, mücadele yöntemleri ve uluslararası terörizmin finans kaynakları konuları örneklendirilerek ele alınacaktır.

Konunun dördüncü bölümünde; terörizmle mücadele çerçevesinde uluslararası alandaki yasal düzenlemeler, antlaşmalar, sözleşmeler ve konuyla ilgili faaliyet gösteren kurumlar incelenecektir.

Konunun beşinci bölümünde 11 Eylül ve sonrasında meydana gelen önemli terör olayları adı altında El-Kaide terör örgütünün dört büyük saldırısı (11 Eylül ABD saldırıları, 11 Mart İspanya Madrid saldırıları, 7 Temmuz İngiltere Metro saldırıları ile 15–20 Kasım İstanbul saldırıları) terörizmin uluslararası boyutu ve terör eylemlerinin gerçekleştirilmesinde finansmanın önemi çerçevesinde incelenecektir.

Konunun sonuç bölümünde; Türkiye'nin terörle mücadele stratejisi kapsamında terörizmin finansmanı ile mücadele stratejisinin değerlendirilmesi ile Türkiye'nin izlediği stratejinin sonuçları yapıcı bir üslup içerisinde eleştirilecek ve terörizmin finansmanı ile mücadelenin Türkiye'de nasıl olması gerektiği konusunda fikir verilerek çalışma bitirilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MODERN BİR KAVRAM OLARAK TERÖRİZM

Terör ve terörizm kavramlarını tüm yönleri ile inceleyebilmek oldukça zordur. Terörizm; en genel anlamı ile siyasi amaçların gerçekleştirilebilmesi için şiddetli metot olarak kullanmanın adı olsa da uluslararası sistem içinde terörizmin farklı yorumlanmasından dolayı terörizmin tanımlanması ve mücadele yöntemleri ile ilgili görüş ayrılıkları ortaya çıkmıştır. Çünkü konuyu tetikleyen etkenlerin, uygulanma biçiminin ve amaçlarının çok farklı olduğu görülmektedir.

Dünya üzerinde zaman içerisinde yaşanan değişim ve gelişimlerle birlikte her konuda olduğu gibi özellikle terörizm konusunda da çeşitli yenilikler olmuştur. Yaşanan teknolojik gelişmelerle birlikte nükleer silahlar başta olmak üzere büyük kitleleri hedef alan kitle imha silahlarına ulaşabilme imkânı artmış ve bu silahlar ancak güçlü bir ordunun yapabileceği bir saldırıyı bir örgütün yapabilmesini mümkün hale getirmiştir. Terör örgütlerinin artık eylemlerini gerçekleştirmek için kullandıkları silahlara ve örgüt yapılarını oluştururken kullandıkları iletişim olanaklarına Batı'nın ürettiği bilgi ve teknoloji sayesinde sahip olduğundan² hareketle bu örgütlerin teknolojik gelişmeleri takip ettiği ve bu teknolojiyi eylemlerinde kullanma konusunda oldukça başarılı oldukları söylenebilir.

Bu bağlamda, 11 Eylül sonrası daha da ürkütücü hale gelen terörizmin, artık bir devleti veya halkı etkileyebileceği kadar tüm dünyayı da etkileyebilecek bir araç haline gelmiş olduğu ortaya çıkmaktadır.

---

² Sedat Laçiner, "11 Eylül Olayları (Yeni Terörizm) ve Ermeni Sorunu", *Stratejik Analiz*, Cilt: 2, Sayı: 19, 2001, s. 40.

1.1. Terör ve Terörizm Nedir?

Terör, kavram olarak, Türkçe'deki karşılığı ile "korkutma, yıldırma" ve tedhiş anlamına gelmektedir³. Ancak bu korkutma, yıldırma ve tedhiş, yoğunluk olarak oldukça büyük çaplı ve birey ya da bireylerin ruhsal yapılarını birden bire kaplayan korku durumunu ve şiddet halini ifade etmektedir.

Kelime olarak korkutma, yıldırma; korkutma ve yıldırmanın sonucu belli bir düşünceyi veya davranışı benimsetmeye çalışmak için zor kullanma anlamlarına gelen terör kavramı Latince 'terrere' sözcüğünden türemiş "korkudan sarsıntı geçirme" veya "korkudan dehşete düşmeye sebep olma" anlamlarına gelmekte⁴dir.

Günümüzde çokça kullanılan bir terim olmasına rağmen terörün ortak kabul görmüş bir tanımı bulunmamaktadır. Konu ile ilgili birçok tanım yapılmış, ancak uluslararası arenada ortak bir kavram üzerinde bileşilememiştir. Bunun nedeni bazılarının "terör", "terörizm", ve "terörist" diye nitelediklerini, başkalarının "özgürlük savaşı", "ayrılıkçı milisler", "halk kahramanı", "özgürlük savaşçısı" veya "mücahit" olarak nitelendirmesi, bir takım ülkelerin de bu kişilere sığınma ve barınma hakkı vermesidir⁵.

Terör, tanım olarak, insanları yıldırma, sindirmek yoluyla onlara belli düşünce ve davranışları benimsetmek için zor kullanma ya da tehdit etme eylemidir.

Terör, şiddet kullanma ya da şiddet tehdidi içeren normal dışı yollarla siyasal davranışları etkilemek üzere biçimlendirilmiş sembolik bir fiildir.

12.04.1991 tarih ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ise terörü şöyle tanımlamaktadır. "Terör, baskı, cebir, şiddet, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyeti'nin varlığını

³ *Türkçe Sözlük*, Ankara, TDK Yayınları, c. II, 1983 s. 1159, 1177.

⁴ <http://www.egm.gov.tr/temuh/terorizm1.html> Erişim Tarihi: 10.07.2009.

⁵ Ali Çağlar, Türkiye'de ki Terör Örgütlerinin Yapısal Özellikleri, *Strateji Dergisi*, Sayı: 9, Ankara, 1995, s. 123.

tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü eylemlerdir”⁶.

Terör, büyük çaplı korku veren ve bireylerde yılgınlık yaratan bir eylem durumunu ifade ederken; terörizm, siyasal amaçlar için mevcut durumu yasadışı yollardan değiştirmek amacıyla örgütlü, sistemli ve sürekli terör eylemlerini kullanmayı bir yöntem olarak benimsemiştir.

Terörizm; siyasal hedeflere ulaşmak için toplumun demokratik ikna ve eylem yoluyla barışçı davranışına karşı, hukukun üstünlüğü ve devlet otoritesini tanımayan, güçsüzlüklerini gizlemek için demokratik otoriteleri kitlelerden kopararak halka karşı şiddet kullanmaya yönelmeyi amaçlayan, kendi güç ve doktrinleri ile sağlayamadıkları halk desteğini ve ayaklanmasını sağlamak için tarihsel görevlerinin olduğuna inandırılmış çeşitli unsurlardan oluşan ve uluslararası destek gören örgütlerin, tahripkar silahlarla donanmış olarak gelişmiş taktikler kullanan, insanlığı hakir gören, ahlaki hiçbir temeli bulunmayan siyasal hedeflere ulaşmak için insan hayatını hiçe sayan, masum insanları hedef alan ve hiçbir savaş kuralı tanımayan, geleneksel politik suçlardan farklı, metodik, örgütlü, sistematik, öldürme, kaçırma, korkutma ve tahrip eylemleridir⁷.

Terörizm ne bir konveksiyonel savaş şekli, ne adi bir suç ne de iletişim araçlarına yarayan gelişigüzel bir deliliktir. Terörizmi farklı kılan en önemli özelliği onun belirli politik amaçlara erişmek için kullandığı kendine has stratejisidir⁸.

Terörizmden söz edebilmek için belli bir siyasal hedefe yönelmiş birbirleriyle bağlantılı bir dizi terör olayına ihtiyaç vardır. Terörizm "siyasal amaçlar için örgütlü, sistemli ve sürekli terör kullanmayı yöntem olarak benimseyen bir strateji anlayışıdır.

⁶ İbrahim Pınar, *Terörle Mücadele Kanunu*, Kanun Metinleri Serisi, 1997, s. 9.

⁷ http://www.terorizm.info/index.php?option=com_content&task=view&id=8&Itemid=31 Erişim Tarihi: 05.06.2009.

⁸ İsmet Karacan, “Terörizm Kavram ve Yapısı” , *Uluslararası ve Uyuşturucu Kaçakçılığı Sempozyumu*, Ankara: Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları, No:88, 17 –18 Nisan 1984, s.196.

Biol AKGÜN'de terörü 'siyasi amaçlara ulaşılacak için suç olan şiddet eylemlerine başvurulmasıdır' şeklinde tanımlamış, terörizmin eylemlerini yaptığı hedeflerinde ayırım gözetmeyeceğini, siyasi amacın esas olduğunu ve kitleleri siyasi pozisyonlarını kabul edecek duruma getirmenin hedefleri olduğunu eklemiştir⁹.

Bu tanımlardan da anlaşılacağı gibi terör ve terörizm, kavram olarak aynı kökten türetilmiş olmalarına rağmen anlam olarak farklılık göstermektedir. Burada yapılan tanımlama, her ne kadar terör tanımı olarak verilmiş olsa da asıl vurgulanan terörizmdir. Çünkü terörizm kavramına bakıldığında genellikle şiddet ve dehşet olgularının birleştiği siyasal içerikli ve kurulu bir düzene-sisteme yönelik eyleme verilen ad olarak karşımıza çıkmaktadır.

Terörizm, tarih boyunca bir arada yaşayan insanlar arasında belirli ölçülerde de olsa sürekli bir şiddet türü olarak devam etmektedir. Tarihi süreç içerisinde daha da karmaşık bir yapıya bürünen terörizm, 21. Yüzyılda ulusal sınırları aşmış ve tüm dünyayı yakından ilgilendiren uluslararası bir tehdit haline gelmiştir¹⁰.

Dünyadaki dengelerin değişmesi ve uluslararası ilişkilerin farklılaşması sonucunda, geçtiğimiz yüzyılda sıcak savaşlar, yerini soğuk savaş metotlarına bırakmıştır. Soğuk savaşın bir gereği olarak ortaya çıkan psikolojik savaş ve bu savaşın vazgeçilmez unsuru olan düşük yoğunluktaki çatışmalar, terör ve terörizm kavramlarını da beraberinde getirmiş, böylece terör ve terörizm insanların günlük yaşantılarını derinden etkiler hale gelmiştir¹¹.

Soğuk savaş sonrası yaşanan değişim süreci, küreselleşme olgusunu ve küreselleşmenin hız kazanmasını önemli oranda etkilemiştir. Küreselleşmenin, aynı zamanda terörizme de yansması olmuştur¹².

Sonuç olarak günümüze kadar terör ve terörizm kavramlarını açıklamak amacıyla çok çeşitli tanımlar ortaya konmuştur. Her ülke kendine göre bir tanım

⁹ Birol Akgün, *11 Eylül Sonrasında Dünya, ABD ve Türkiye*, Tablet Kitabevi, Konya, 2006, s. 38-39.

¹⁰ Alparslan Çalışkan, , Yakup Yılmaz, , Zeki, Bal, *Karapara Aklama, Terörizmin Finansmanı ve Suç Gelirleri ile Mücadelede AB ve Türkiye Yaklaşımı*, Ankara, 2008, s. 135.

¹¹ Sabri Dilmaç, *Terörizm Sorunu ve Türkiye*, EGM Yayınları, Ankara, 1997, s. 19.

¹² Atilla Eralp, Uluslararası Sistem, Güvenlik ve Terör, *Dünyada ve Türkiye'de Terör Konferansı Bildirileri*, TCMB Yayınları, Ankara, 2002, s. 49-50.

geliştirmiş; böylece 1930'lu yıllardan itibaren günümüze kadar yaşanan süreçte 100'ün üzerinde değişik terör tanımı yapılmıştır¹³.

Bu bağlamda uluslararası camiada kabul gören ve geçerliliği olan bir tanımın yapılması terörle mücadelede kullanılacak yol ve yöntemlerin tespit edilmesinde ve mücadelenin başarısında son derece önemli bir adım olacaktır.

1.2. Terörizmin Nedenleri Nelerdir?

Terörü psikolojik çerçevede ele alırken, terör eylemlerini ve terörist grupları oluşturan kişilerin genel mantık yapılarını, yaşadıkları çevreyi, ailelerini, ortak yönlerini, psikolojik yapılarında belirli bir bozukluk olup olmadığını ve onları bu eylemlere iten faktörlerin neler olduğunu ele almak gerekir. Çünkü terörist eylem, bir toplumun değerlerine, normlarına, menfaatine, beklentilerine, varlığına, bütünlüğüne ve bu bütünlüğün devamına ters düşen, masum insanların öldürülmesine varıncaya kadar topluma zarar veren çeşitli faaliyetleri içine alan; ilgili toplumda devlet güç ve otoritesini zaafa uğratarak o toplumu içten çökertme hedefine yönelik bir sosyal sapma davranışıdır. Terörist, toplumun içinden çıkmakta ve yine o toplum adına, topluma ve onun oluşturduğu devlete karşı faaliyette bulunmaktadır.¹⁴

O halde teröristi harekete geçiren veya kişileri terörist olmaya iten sebeplerin neler olabileceği tartışılmalıdır. Bu bağlamda terör olgusunu yalnızca iç ve dış düşmanların varlığına bağlamak yeterli olmayabilir. Başka bir deyişle, terörü toplumun ekonomik ve sosyo-kültürel yapısından da ayırmamak gerekmektedir.

Birçok alanda (siyasal, toplumsal, ekonomik, iletişim vs.), yaşanan hızlı değişimler ve gelişmeler, yoksullarla zenginler arasındaki uçurumun daha da belirginleşmesi ve bireylerin/grupların karmaşık siyasal, toplumsal, ekonomik sorunlarla yüz yüze gelmelerine neden olmuştur. Dünyadaki bu hızlı değişim doğal olarak ülkede yaşayan bazı grupların değişik biçimlerde tepki göstermelerine neden

¹³ Suat İlhan, , *Terör Neden Türkiye 'de*, NU_DO Yayın Dağıtım, Ankara, 1998, s. 7.

¹⁴ <http://www.adana.pol.tr/tem/nedenleri.htm>, Erişim tarihi: 15.06.2009.

olmuş, alternatif adalet arayışlarını gündeme getirmiş ve teröre zemin oluşturmuştur¹⁵.

Ekonomi neredeyse tüm sorunlara kaynaklık eden faktör olarak terörizmin oluşmasında da önemli bir etkidir. Ekonomik imkânsızlıklar yani fakirlik terör ideolojisinin beslendiği kaynaklardan biri olarak değerlendirilebilir. Soğuk Savaşın sona ermesinden sonra yaşanan süreçte insanlar arasındaki gelir farkının giderek açılması ve gelir dağılımında yaşanan adaletsizlikler bazı kitlelerin isyana ve başkaldırıya yönelmesini tetiklemektedir¹⁶.

Özellikle Türkiye özelinde ekonominin terörizme ana neden olmasa da büyük bir etken olduğu görülmektedir. Sol örgütlerin ekonomik nedenleri ideolojik faktör olarak kullandığı ve kendilerine eleman kazanma stratejilerinde bu argümanı etkin olarak kullandığı bilinmektedir. Bölücü terör örgütü KADEK itirafçısı Abdülkadir AYGAN tarafından 6. Kolordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı 1 No'lu Askeri Mahkemesi Başkanlığına verilen savunmada; “Ailesinin ekonomik durumunun çok zayıf olmasından dolayı çocukluğunda ve gençlik yıllarında sahip olmak istediği birçok şeye sahip olamadığı, hem çalışıp hem okumak zorunda kaldığı ve bu durumunun da fakirlik üzerinden propaganda yapanlardan etkilenmesine birinci derecede sebep olduğu” belirtilmiştir¹⁷.

Eğitim faktörü de teröre neden olabilmektedir. Okuma yazma oranının düşüklüğü terör örgütlerinin eleman teminlerinde kolaylık sağlamaktadır. Yapılan bir araştırmada Türkiye’de 4 yetişkin insandan birisi okuma yazma bilmemektedir. Bu durum kadınlarda daha da düşmekte, her 3 kadından birisinin okuma yazma bilmediği ortaya çıkmaktadır¹⁸.

Siyasi etkenler de terörizmi oluşturan nedenlerdendir. Zaten terör siyasi emellerin gerçekleştirilebilmesi için şiddetin sistematik bir şekilde kullanılmasıdır.

¹⁵ Emin Gürses, *Ayrılkçı Terörün Anatomisi IRA-ETA-PKK*, Bağlam Yayıncılık, İstanbul, 1997, s. 11.

¹⁶ Tayyar Arı, *Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika*, Alfa Yayınları, İstanbul, 2004, s. 550.

¹⁷ <http://www.adana.pol.tr/tem/nedenleri.htm>, Erişim tarihi: 15.06.2009.

¹⁸ Firdevs Güneş, ‘Polis-Halk İşbirliğinde Halkın Eğitim Durumu’, *I. Polis-Halk İşbirliği Sempozyumu Bildirileri*, Polis akademisi Yayınları, Ankara, 1995, s. 87.

Etnik faktörler de terörün nedenlerindedir. Bir grup kendi etnik amaçlarını gerçekleştirebilmek için terörü araç olarak kullanabilir. Pencap'ın bağımsızlığı için çalışan Sih ayrılıkçıları, İspanya'nın kuzeyindeki Bask teröristleri, İrlanda'nın bağımsızlığı için mücadele veren IRA, Sri Lanka'daki Tamil Kurtuluş Cephesi bunlardan birkaç tanesidir¹⁹.

1.3. Terörizmin Amaçları Nelerdir?

Terör örgütlerinin amaçları; örgütlerin faaliyette buldukları ülkelere ve kendilerini yönlendiren merkezlere bağlı olarak farklılık gösterebilmektedir. Bilinen yaklaşımlar çerçevesinde terörizmin amacını; hedef alınan rejimi, sistemi, şiddet yolu ile yıkarak, yerine kendi ideolojileri doğrultusunda yeni bir yönetim tesis etmek olarak belirtebiliriz²⁰.

Bu yaklaşım terör olaylarının hukuki davalarında açık bir şekilde belirtilmektedir. Terör örgütleri, savundukları ideolojiye bağlı olarak, haksızlık ve zulüm olarak gördükleri yönetim ve yöneticileri bertaraf etmeyi, böylece daha mutlu ve adaletli bir hayat tarzını amaç edindiklerini ileri sürmektedirler.

Ruşen KELEŞ ve Artun ÜNSAL'da terörizmin başlıca amacını “siyasal iktidarı ele geçirmek isteyen güçleri yıpratmak ve bu arada sindirdikleri yığınları da sahipsiz kaldıkları inancına yöneltmek için şiddet eylemlerinden yararlanarak korku ortamı oluşturmak” olarak belirtmiştir²¹.

Terör örgütleri mücadele içerisinde oldukları ve düşman olarak tabir ettikleri devletlerle aralarındaki güç dengesizliğini bildiklerinden ve hedef alınan sistemin yasal yollardan değiştirilmesinin ise imkânsız olduğundan hareketle silahlı mücadeleyi tek çare olarak göstermekte ve güç dengesizliğini ancak terör

¹⁹ Tayyar Arı, *a.g.e.*, s. 550.

²⁰ Necati Alkan, *Gençlik ve Terörizm*, TEMUH Dairesi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2002, s. 1.

²¹ Ruşen Keleş, Ünsal Artun, ‘Kent ve Siyasal Şiddet’, *COGITO Şiddet Özel Sayısı*, Sayı:6-7, 1996.

eylemlerine başvurarak gidermeye çalışmaktadırlar. Ancak terörün kamuoyunda görünen amacı, uzun vadede hedef aldığı siyasi rejimi devirmek gibi görünmektedir²²

Terör örgütleri kargaşa yaratmak suretiyle toplumsal düzenin yıkılmasını hedeflemektedirler. Terörist için panik ve korku, en az baskı kadar kullanışlı bir yöntemdir. Hükümetlerin varlıkları, vatandaşlarına adalet, düzen ve korkularından arınmış bir dünya vermelerine bağlıdır. Hükümetler bu işlevlerini yerine getirmedikleri zaman halkın desteğini kaybederler. Bu yüzden teröristler bu düzeni; trenleri raylardan çıkarmak, postaneleri bombalamak, kalabalık havaalanı bekleme salonlarını silahla taramak gibi eylemlerle bozmaya çalışmalarının yanı sıra gerçekleştirmiş oldukları eylemlerle devletin çaresiz kaldığı psikolojik bir panik ve kararsızlık ortamı da yaratmaya çalışırlar²³.

Kısa, orta ve uzun vadede bir ülkeyi istikrarsızlaştırmada son derece etkin bir stratejiye sahip olan terörizm amacına ulaşmak için verdiği fiziki ve maddi kayıpları düşünmemekte asıl amacı olan hedef kitle içerisinde ki psikolojik tahribatı gerçekleştirmeye odaklanmaktadır²⁴.

Terör örgütleri gerektiğinde amaçlarını gerçekleştirebilmek adına kendisini zor durumda bırakabilecek olsa da bazı tepkileri oluşturmaya çalışır. Terörizmin, zayıfın güçlüye karşı kullandığı bir yöntem olduğundan hareketle terör örgütünün devletin tepkisini üzerine çekmeye çalıştığı ve devleti baskıcı bir tepki göstermeye zorladığı bilinmektedir. Böylelikle politik konulara ilgisiz olan halkı, devlet karşıtı düşüncelere itmek ve bu baskıcı yaklaşım ile devletin kaynak, istek ve enerjisinin tüketmek ister²⁵.

Terör örgütleri, devletle halkı karşı karşıya getirebilmek amacıyla kriz ortamlarından faydalanmak isterler. Basit tedbirlerle çözülebilecek konuları çeşitli provakasyonlarla içinden çıkılmaz bir hale getirmek için plan yaparlar. Terör

²²Talip Küçükcan, 'Demokrasi, Din ve Küresel Şiddet Eylemleri', *İslam ve Şiddet*, Mümtaz'er Türköne, (ed.), Ufuk Kitap, İstanbul, 2007, s.134.

²³ Gürol Korkmaz, 'Meydanın Terör Konulu Haber Sunumuna Analitik Bir Bakış', *Polis Dergisi*, Yıl:5, Sayı: 18, 1999, s. 17.

²⁴ Anıl Çeçen, Yeni Ekonomi Sürecinde Türkiye, *Dünyada ve Türkiye'de Terör Konferansı*, TCMB Yayınları, Ankara, 2002, s. 252.

²⁵ Alparslan Çalışkan, Yakup Yılmaz, Zeki Bal, *a.g.e.*,s. 139.

örgütleri bu stratejileri ile devleti baskıcı olmaya ve aşırı tepki göstermeye iterken halkın da kendilerini desteklemesi için çaba gösterirler²⁶.

Terör örgütleri, devletleri işbirliği yapmaya zorlamak isterler. Bu amaç genellikle devlet destekli terörizmin bir özelliğidir. Buradaki amaçta tepkinin kendisidir. Bu yöntem ile hem terör örgütleri hareket alanını genişletir hem de devlet uluslararası alanda tepkilere maruz kalmadan ve diğer devletlerle ilişkileri bozulmadan istenmeyen faktörleri de ortadan kaldırır²⁷.

Terör örgütleri, devleti ve halkı düşman olarak görüp cezalandırmaya çalışırlar. Bu amacın yöneltildiği kişi ve kurbanlar çeşitlidir. Şiddetin planlı ve sistematik bir şekilde kullanılması olan terörizm bir savaş doktrini iken, terör bir eylem biçimidir²⁸.

Terör örgütleri kendilerinin ve düşüncelerinin canlı kalmasını sağlayabilmek ve seslerini duyurabilmek için her türlü faaliyeti yapmaya çalışır. Sansasyonel ve gürültülü eylemler başta olmak üzere amacı ve yöntemi farklı olsa da toplum üzerinde etki bırakan tüm olaylarda seslerini duyurabilme adına yer almaya çalışmaktadırlar. Terör örgütleri amaçlarına uygun olan her olayı istismar edebilmektedir.

Özellikle ekonomik açıdan konuya yaklaşıldığında, terörle mücadelenin oldukça yüklü bir maliyetinin bulunması, zaten kıt kaynaklara sahip ülkelerin, ülkenin gelişimi ve ekonomisine yönelik harcaması gereken paraları terörle mücadele alanına kaydırma zorunluluğu, terörün bir amacının da, ekonomik açıdan ülkenin kaynaklarının verimli alanlarda kullanılmasını engellemek olduğu, gerçeğini ortaya çıkartmaktadır. Terör örgütlerinin eylem stratejileri arasında ekonomik hedeflerin bulunması, bu alandaki eylemler ile mevcut rejimin tıkanmasını sağlayarak halkın

²⁶ Taner Tavas, “Terörizm: Psikolojisi ve Hedefleri”, *Terörizm İncelemeleri*, ASAM yayınları, Ankara, 2000, s.21.

²⁷ <http://www.usakgundem.com/makale.php?id=227>, Erişim Tarihi: 21. 05.2009.

²⁸ Erkan Yüksel, ‘Medya Gerçeği, Gerçek Yaşam ve Terör Haberciliği’, *Terörün Görüntüleri, Görüntülerin Terörü...*, ed. Orhan Gökçe, , Uğur Demiray, Çizgi Kitabevi, Konya, 2004, s.45.

daha fazla tepki göstermesine zemin hazırlamak ve böylece devrimci bilince sahip olmalarını hızlandırmak şeklindeki yaklaşımları konuya açıklık getirmektedir²⁹.

Stratejik açıdan önemli bir konumda bulunan Türkiye'nin sürekli terörle iç içe yaşamak zorunda bırakılmasında, Türkiye'yi hedef olarak seçen bazı devletlerin ve bir takım güçlerin çıkar hesaplarının bulunduğunu, terörizmin amacının da bu ortamın devamını sağlamak olduğunu söylemek mümkündür. Dolayısıyla terörizm, bazı ülkeler tarafından bir başka ülkeyi zayıflatmak ve istikrarsızlaştırmak için bir araç olarak kullanılmaktadır³⁰.

Terörizmin, birbiriyle iç içe geçmiş bulunan kısa dönem amaçlarını şu şekilde özetlemek mümkündür.

Öncelikle hedef alınan rejimi ve siyasi iktidarı yıpratmak, mevcut otoriteyi sarsmak,

İç ve dış kamuoyunda davalarının duyurulmasını sağlamak ve dikkatleri savundukları davanın üzerine çekmek,

Oluşturdukları tedhişe, toplumun direnme gücünü kırarak kendi davalarına karşı olumsuz duyarlılıkları ortadan kaldırmak ve kitleleri itaate zorlamak,

Kısmi güç ve otorite sağladıkları toplumda kendilerine taraftar katılımı ve kitle desteği sağlamak,

1.4. Terörizmin Özellikleri Nelerdir?

Terörizmin özellikleri belirlenirken, dünya üzerinde çeşitli bölgelerde faaliyet gösteren, birbirinden farklı amaçları olan ve farklı örgütlenmeleri bulunan terör örgütlerinin ve bu örgütlerin yine çeşitlilik arz eden eylem biçimlerinin incelenmesi gerekmektedir.

²⁹Tarık Somer, 'Ermeni Terörü ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı', *Uluslararası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı*, Ankara, 1984, s. 21.

³⁰Sabri Dilmaç, *a.g.e.*, s.42.

Terörizmin özelliklerini bu kriterlere bağlı olarak aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz.

1. Terörizm; bir ideoloji, bir doktrin hatta sistematik bir fikir değil amaca ulaşmak için kullanılan bir stratejidir.
2. Terörizm; gerçekleştirilmesi planlanan ve gerçekleştirilen terör eylemlerini meşru zeminde göstererek mücadelelerinde haklı oldukları izlenimi verebilmek için bir senaryo hazırlar.
3. Terörizm; mevcut siyasi düzeni hedef gösterip onu değiştirmeyi böylece yeni bir düzen oluşturmayı ve yapılacak olan mücadele neticesinde zafere ulaşmayı hedeflemektedir.
4. Terörizm; özellikle soğuk savaşın sona ermesiyle birlikte uluslararası siyasetin bir parçası haline gelmiştir. Dolayısıyla günümüzde ancak dış desteklerle varlığını sürdürecektir bir durumdur.
5. Terörizm; propaganda ile doğar, gelişir ve propaganda ile yaşamını sürdürür. Bizatihi kendisi bir propaganda aracıdır.
6. Terörizm; Devletin otoritesine karşı çıkan ve kendisini Devlete alternatif güç olarak gören örgütlü bir harekettir.
7. Terörizm; varlığını devam ettirebilmek için mali güce ihtiyaç duyar. Bunu sağlayabilmek için kaçakçılık başta olmak üzere çeşitli suçları işler.
8. Terörizm; özgürlük arayışı, eşitlik ve adaleti sağlama düşüncesi, bağımsız bir devlet kurma isteği gibi çeşitli gerekçelerle ortaya çıkabilir.
9. Terörizm; örgütlerin bilinçli ve belirli bir amaca hizmet eden eylemleri olarak ortaya çıkar.
10. Terörizm; amacına ulaşmak adına şiddetli bir metot olarak kullanılır. Halk üzerinde korku ve panik havası oluşturur. Zorba, acımasız, istismarcı ve kuralsızdır.

11. Terörizm; bazen görünenin aksine perde arkasında duran başka bir gücün amacına ulaşmak için kullandığı taşeron bir yapılanmadır.
12. Terörizm; genellikle siyasi amaçlıdır.
13. Terörizm; kendine has bir dile sahiptir ve bu dili kullanır.
14. Terörizm; bireysellikten çok bir grubun bir araya gelerek örgütlü bir yapılanma oluşturmasıdır³¹.

1.5. Terörizmin Unsurları Nelerdir?

Terörizmin unsurlarını ideolojik unsur, örgüt unsuru ve şiddet unsuru olarak üç başlık altında inceleyebiliriz.

1.5.1. İdeolojik Unsur

Terörün öncelikle ideolojik bir alt yapısının olması gerekmektedir. İdeolojik unsur, örgütün hareket noktasını oluşturmaktadır. Örgüt, benimsediği ideoloji doğrultusunda hareket etmekte, stratejisini buna göre belirlemektedir. Terör örgütlerinin siyasi eğitim adını verdikleri faaliyetlerin amacı, örgütün dayandığı temel ideolojiyi örgüt mensuplarına benimsetmek ve örgütün hedefleri doğrultusunda bilinçlendirmektir. İdeolojik eğitim de diyebileceğimiz bu süreçle örgüt mensuplarının örgüte bağlılıkları sağlanır. Günümüzde terör örgütlerinin dayandığı başlıca ideolojiler arasında Marksist-Leninist-Maoist ideoloji (Komünizm), Milliyet (etnik) kaynaklı ideoloji (Faşizm, Kürtçülük, Ermeni Milliyetçiliği vb.), dini kaynaklı ideoloji gibi farklı kaynakları temel alan, ancak hedef olarak rejim değişikliğini veya bölünen topraklar üzerinde yeni bir devlet kurmayı amaçlayan ideolojiler yer almaktadır³².

³¹ Necati Alkan, *a.g.e.*, s.17-18.

³² <http://www.egm.gov.tr/temuh/teroizm1.html> Erişim Tarihi:12.06.2009.

1.5.2. Örgüt Unsuru

Terörün bir diğer unsuru ise örgütlü yapıdır. Terörle Mücadele Kanununa göre örgüt, iki veya daha fazla kimsenin aynı amaç etrafında birleşmesiyle meydana gelir. Örgüt; organize bir yapı içerisinde, aynı ideolojiyi benimseyen ve aynı hedefe yönelmiş kişilerden oluşur. Günümüzde terör örgütleri, çoğunlukla örgüt lideri ile ona bağlı üst düzey sorumlular ve daha alt düzeydeki bölge, il ve birim sorumlularından oluşmaktadır. Örgütsel yapılanmada illegal teşkilatlanma ve gizlilik esastır. Bu aynı zamanda örgütün temel güvenlik ihtiyaçlarına yönelik bir yapılanmadır. İlegal faaliyet, legal alanda öne çıkan sempaticilerin illegal alana kaydırılmaları ile beslenir. Böylece operasyonlar ile ortaya çıkan kadro kayıpları, yeni ve deşifre olmamış örgüt mensuplarının illegal kadrolara aktarılmasıyla giderilmeye çalışılır³³.

1.5.3. Şiddet Unsuru

Terörün en önemli unsuru, şiddet unsurudur. Terör örgütleri şiddeti, ideolojileri doğrultusunda belirledikleri hedeflere ulaşmada önemli bir araç olarak görmekte, “silahlı propaganda” adı da verilen terör eylemlerini, mevcut anayasal düzeni değiştirmek için kaçınılmaz bir yöntem olarak benimsemektedirler. Terör örgütleri, gerçekleştirdikleri şiddet eylemleri ile topluma korku salarak, halkta bıkkınlık ve yılgınlık duygusu oluşturup, vatandaşın devlete olan güvenini sarsmayı ve kaos ortamı yaratmayı hedeflemektedirler³⁴.

1.6. Terör Örgütlerinin İdeolojileri

Teröristlerin ideolojilerine bakılmadan, terörizm hakkında hiçbir teori tam olarak anlaşılmaz. Yukarıda terörizmin unsurları başlığı altında bahsedildiği gibi Marksist-Leninist-Maoist ideoloji (Komünizm), Milliyet (etnik) kaynaklı ideoloji (Faşizm, Kürtçülük, Ermeni Milliyetçiliği), Dini kaynaklı ideoloji gibi farklı kategorilere ayrılan terörizm ideolojilerini bilmek ve bu doğrultuda hareket etmek konuya bilimsel açıdan yaklaşmanın gereği olarak değerlendirilebilir.

³³ <http://www.egm.gov.tr/temuh/terozim1.html> Erişim Tarihi:12.06.2009.

³⁴ *İbid.*

1.6.1. Marksizm – Leninizm – Maoizm (Komünizm)

Dünyada terör örgütlerinin ideolojik temeli genellikle Komünizm kaynaklıdır. Komünizm kavramı ise terörizm ile birlikte anılmış ve hatta Komünizmin ideolojik ve felsefi yönünden çok terörizmle karıştırılan bu yönü hafızalarda yer almıştır³⁵. Komünizm, 1917 Bolşevik ihtilali ile birlikte dünya tarihindeki yerini almıştır. Komünizmin en belirgin özelliklerinden olan devrimcilik ruhu ve insanları silahlı mücadeleye yöneltmesi bu kavramın terör ile özdeşleştirilmesi sonucunu da beraberinde getirmiştir. Komünizmin temel felsefesi sınırsız, sınıfsız, özel mülkiyetsiz, her bakımdan eşit bir toplum oluşturmaktır. Dar anlamda komünizm; üretim araçlarının kamu malı haline getirildiği bir sistemi ifade eder. Terör örgütleri, Marks ve Engels'in toplumların zamanla birbirini izleyen aşamalardan geçeceği teorisi ile her tarihi aşamanın ekonomik sistemle belireceği ve her aşamada toplumu oluşturan çeşitli kuvvetlerin, kurulu düzene ayaklanarak toplumun bir sonraki aşamaya geçmesini sağlayacağını savunmuşlardır. Önce Marks ve Engels daha sonra ise Lenin tarihin doğal hareketinin silahlı mücadele ile hızlandırılabilmesine inanmışlardır. Bunun sonucunda da şartların uygun olduğu zamanlarda ve yerde devrimin suni olarak oluşturulması yani silahlı mücadelenin başlaması fikrini ileri sürmüşlerdir. Şiddetin, ideolojinin bir unsuru olarak kabul edildiği Marksist-Leninist kökenli tüm örgütlerde devrime uygun şartların oluşturulabilmesi için şiddet yani terör kaçınılmaz olmuştur³⁶.

1.6.2. Milliyet (etnik) Kaynaklı İdeoloji

Milliyet (etnik) kaynaklı ideoloji ile beslenen terör azınlık kavramı ile yakın bir ilişki içerisindedir. Etnik terörün nedenlerini anlamak ve mücadele yollarını belirleyebilmek için etnik azınlık kavramını tanımlamak gerekmektedir. Etnik azınlık bir grup insanın egemen gruptan dil, ırk, milliyet, din ve kültürel orijin olarak belirgin bir biçimde ayrılması şeklinde tanımlanabilir³⁷. Etnik temele dayalı terör özellikle 1990'lı yılların ikinci yarısından itibaren dünyada gittikçe daha fazla

³⁵ Ali Kuyaksil, Uluslararası Sistem ve Terör, *Polis Dergisi*, Sayı: 24, No:147, 2000, s. 511.

³⁶ M.Hakkı Çaşın, *Uluslararası Terörizm*, Nobel Yayınları, Ankara, 2008, s. 401.

³⁷ W.Simon Douglas, *Violent Conflict in the International Politics*, ed. Neal Riemer, The Miller Center, Nev York, s.79-106.

görünen bir terör çeşidi olmuş ve ortaya çıktığı ülkelerde diğer terör biçimleri ile mukayese edildiğinde daha fazla şiddeti ihtiva ettiği görülmüştür³⁸.

Kendi kendini idare etmek isteyen ayrı ve belirgin bir insan grubuna ait olma hissi politik ve ekonomik sistemlerin ayrılmaz bir parçasıdır. Toplumun, derebeylik, prenslik gibi, çoğunda aynı dil ve inançların paylaşıldığı küçük üniteler etrafında toplandığı bir ulus öncesi dönem vardır³⁹.

Milli benliğin ortaya çıkmaya başladığı ülkelerde teröristler kendilerini “Ulusal Bağımsızlık Savaşçıları” gibi göstermeye çalışırlar ki bu daha çok Qubec ve Bask da görülmüştür. Bu durumda terörist kendini milliyetçi olarak göstermeye çalışır⁴⁰.

Milliyet (etnik) kaynaklı ideoloji ile beslenen terör örgütlerine dünyanın neredeyse her yerinde rastlamak mümkündür. Sri Lanka’da Tamil, Filistin’de Irgun, Türkiye’de PKK, Kuzey İrlanda’da IRA, İspanya’da ETA ve yine Ermeni terör örgütü ASALA bu gruplara örnek olarak gösterilebilir⁴¹.

1.6.3. Anarşizm

Anarşizm, Devletin ortadan kaldırılmasını ve bireyin her türlü sosyal baskıdan kurtarılmasını savunan siyasi bir öğretilerdir. Anarşizm, tüm devlet otoritesini yok etme isteğine dayanır. Buna göre insan özünde iyidir ve kendi başına bırakılırsa her türlü sorununu çözebilme yeteneğine sahiptir. Kötülük, birinin ötekini yönetmesinden kaynaklanmaktadır⁴².

Anarşizm ile terörizm arasında uzun bir tarihsel bağ vardır. Çünkü terörizmin birçok doktrin ve tekniği ilk olarak bir grup Rus anarşisti- Kropotkin, Bakunin, Nechaev tarafından ileri sürülmüştür. Kropotkin’e, göre ihtilalci terörizm “eylem ile propaganda” dan başka bir şey değildir. 1890 ve 1900’lerin başlarında birçok Amerikan terörist prototipleri anarşistlerden oluşmaktaydı. Anarşizm bugün de

³⁸ Abdulkadir Baharççek, Etnik Terör ve Etnik Terörle Mücadele Sorunu, *Firat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:10, Sayı:1, s,11-27.

³⁹ Gaetano Mosca, *Siyasi Doktrinler Tarihi*, Varlık Yayınları, İstanbul, 1968, s. 250-258.

⁴⁰ M.Hakkı Çaşın, , *a.g.e.*, s. 400.

⁴¹ Abdulkadir Baharççek, *a.g.e.*, s,11-27.

⁴² M.Hakkı Çaşın, *a.g.e.*, s. 400.

Amerika'daki özgürlükçü harekette ve Almanya'daki gençlerin ağırlık taşıdığı Yeşiller Partisi'nde gelişme ortamı bulunmaktadır⁴³.

1.6.4. Nihilizm

Nihilizm, kelime olarak hiçbir şeye inanmamak hiççilik anlamlarına gelmektedir. 19. yüzyılda Rusya'da ortaya çıkan ve şüpheli temellere dayalı felsefi anlayıştır⁴⁴. Anarşizmin aksine Nihilizm insanlar için hiçbir mutlu gelecek görmez ve belli bir değer sistemi ile çalıştığından dolayı, riyakar, iki yüzlü ve sahte kabul ettiği mevcut düzeni yıkamaya çalışır. Nihilizm terörist ideoloji olarak çıkması en iyi Amerikan Weathermen grubunda görülür⁴⁵.

1.6.5. Kapitalizm – Liberalizm Kaynaklı Terörizm

Kapitalizm; Batı dünyasında 15–16. yüzyıldan itibaren feodalizmin çözülmesi ile onun yerine geçmeye başlayan 18–19. yüzyılda hakim iktisadi örgütlenme haline gelen, sermayenin egemenliğine dayalı toplumsal aşamaya verilen addır. Liberalizm ise hür ve serbestlik fikirlerini benimseyen bu yüzdende başkalarının hürriyetlerine saygılı olan kişinin tutumudur. Doktrin olarak iktisadi, siyasi bir anlayış olup genel çıkarların özgürlüklerin en sonuna kadar genişletilmesini, devletin etkisinin daraltılmasını savunur. Çağdaş Liberalizm özel mülkiyete dokunulmaması şartıyla devletin üretime yön vermek amacıyla planlı müdahalesini kabul eder. Liberalizmin aşırılığı Kominizm, Sosyalizm gibi özel mülkiyetin kaldırılmasını ön gören akımların çıkmasına neden olur⁴⁶. 20. yüzyılda Kapitalizm, Liberalizm ve Demokrasi Batının kendi dışındaki dünyaya ihraç etmeye çalıştığı değerler olmuştur. Bu değerleri özellikle NATO bünyesinde ki ülkelerde ve üçüncü dünya ülkelerinde yaymaya çalışmışlardır. Ayrıca bu ülkelerin Sosyalist Doğu Bloğuna kaymaması için gayri resmi bir yapıda örgütler kurarak sol teröre karşı sağ terör ve İslamcı terör teşvik edilmiştir. Kapitalist ülkelerin yönetimleri sermaye birikimini elinde bulunduran çok uluslu şirketlerin etkisinden kurtulamamaktadır⁴⁷. Özellikle, ABD, İngiltere,

⁴³ Ercan Çiftlioğlu, *Gri Tehdit Terörizm*, 1.Baskı, Ankara, 2008, s.94-102.

⁴⁴ http://www.felsefe.gen.tr/nihilizm_hiccilik_nedir.asp Erişim Tarihi: 15.09.2009.

⁴⁵ İsmet Karacan, *a.g.e.*, s. 201–202.

⁴⁶ Hayri Bolay, *Felsefi Doktrinler Sözlüğü*, Akçağ Yayınları, 5.Baskı, Ankara, 1990. s.146.

⁴⁷ Veli Yılmaz, *Terör Hukuku Avrupa Demokrasisi*, Tüm Zamanlar Yayınevi, İstanbul, 1993, s.136.

Almanya petrol şirketlerinin çıkar kavgaları diğer ülkelerde ihtilallere ve iç çatışmalara dönüşebilmektedir.

1.6.6. Dini Kaynaklı Terörizm

Terör olgusunun ortaya çıkmasına neden olan ideolojik temellerden biri de din duygusudur. Din olgusu tarihin her dönemindeki etkinliği ile kendini göstermiştir. Burada sadece yaygın dinleri anlamak yanlış bir kanıdır. Bu yaygın dinlerin yanında yaygın olan inanışları da dikkate almak gereklidir⁴⁸.

“Şiddet temelde ve her şeyden önce kutsal bir eylem, herhangi bir ilahi istek veya emre karşılık gerçekleştirilen kutsal bir vazifedir” diyen Hoffmann, dini terörün değer yargıları, farklı meşrulaştırma mekanizmaları, ahlak anlayışları ve alternatif dünya görüşleriyle, seküler terörden daha ölümcül bir şiddet türü olduğunu ileri sürmektedir⁴⁹.

Büyük dini geleneklerdeki şiddet olgusunu karşılaştırmalı olarak inceleyen Juergensmeyer’e göre, günümüzdeki dini kaynaklı şiddet ve terör olayları dört gerekçeyle küresel bir nitelik kazanmıştır. (1) Saldırıları Amerika gibi küresel güç merkezlerine karşı yapılmaktadır. (2) Saldırıları maruz kalanların sayıları ve etnik yapıları ulusal sınırların ötesindedir. (3) Saldırıları üstlenen gruplar Amerika’dan Fransa’ya, Sudan’dan Pakistan’a uluslararası etkinlik, ilişki ve bağlantılara sahiptirler. (4) Saldırıları, saldıran ve saldırılanların dışında BBC, CNN, El Cezire gibi küresel yayın organları aracılığıyla tüm dünyada gündem haline gelmektedir⁵⁰.

1960’lı yılların sonuna doğru, İslami hareketlerin kuramsal temelini, Pakistan’da Mevdüdi, Mısır’da Seyid Kutub, İran’da Humeyni tarafından çizildiğini söyleyen Gilles KEPEL, daha sonra bu hareketlerin halka dünyanın diğer bölümlerine yayıldığını ifade etmektedir⁵¹.

Son yıllarda dünya gündemine din terörü olgusunu getiren unsur, İran ve Ortadoğu’daki gelişmelerdir. Özellikle Filistin davasının savunuluculuğu etrafında

⁴⁸ M.Hakkı Çaşın, , *a.g.e.*, s. 400.

⁴⁹ Bruce Hoffmann, , *Inside Terrorism*, Columbia University Press, 1998, s.94.

⁵⁰ Mark Juergensmeyer, , *Religious, Terror and Global War*, The New Press, New York 2002.

⁵¹ Gilles Kepel, *Jihad: The Trail of Political Islam*, Harvard University Press, 2002, s. 5-6.

bazı yapılanmalar şiddet unsurunu taşımaktadır. İran’da 1979 yılında meydana gelen İran İslam Devriminden sonra din motivasyonlu terör hareketlerinin arttığı gözlenmektedir⁵².

Dünyada İslam kimliği taşıyan ve teröre başvuran kişiler ve örgütlerinin daha çok kendilerine karşı yapılan ve işgal ya da haksızlık olarak nitelendirilen davranışlara bir tepki olarak ortaya çıktıkları, doğrudan mücadele edecek güçlerin olmadığı yerlerde dolaylı mücadele unsuru olarak şiddet eylemlerini tercih ettikleri görülmektedir. Özellikle Ortadoğu’da bulunan ülkelerin yönetimlerinin halkın inanç, kültür ve değer yargılarına ters düşen uygulamaları, diktatörce bir yönetim içerisinde halkın ezilmişliği gibi birçok neden bu ülkelerde yaşayan kişileri kendi yönetimlerine ve bu yönetimleri destekleyen dış güçlere karşı mücadele içerisine itmektir. Bu mücadele zaman zaman şiddet eylemleriyle birlikte kendini göstermekte teröre varan uygulamaları beraberinde getirmektedir⁵³.

Din kaynaklı terörü sadece İslam dinine mal etmek doğru değildir. Bu durum batılı ülkeler ve batı basını tarafından özellikle göz ardı edilmektedir. Ancak bugün Balkanlar, Karabağ ve birçok yerde meydana gelen olaylara baktığımızda Hıristiyan din motivasyonu arkasına sığınılmak suretiyle işlenen cinayetler terör açısından göz ardı edilemez. Din kaynaklı teröre son yıllarda Japonya’da da rastlanmaktadır.

Ancak, El-Kaide gibi örgütlerin varlığı ile dini kaynaklı terör uluslararası nitelik kazanmıştır. El-Kaide terör örgütünün gerçekleştirdiği ve çalışmanın ikinci ve beşinci bölümünde incelenecek olan saldırılar hem El-Kaide terör örgütünün uluslararası yapısını hem de eylemlerin tüm dünyada ki etkilerini görmemizi sağlayacaktır. Örneğin, El-Kaide’nin Türkiye unsurlarının gerçekleştirdiği yüzlerce yaralının yanında 55 vatandaşımızın hayatını kaybettiği 15-20 Kasım 2003 İstanbul saldırıları bu durumun bir örneğidir. Bu eylem El-Kaide Türkiye Emiri Habib Aktaş’ın liderliğinde üç kişiden oluşan küçük bir grup tarafından planlanmış ve icra edilmiştir. Eylem sonrası yakalananların ifadelerinden hareketle, eylemi planlayanların Pakistan ve Afganistan’daki El-Kaide kamplarında askeri ve siyasi

⁵² İhsan Dağı, *Ortadoğu’da İslam ve Siyaset*, Boyut Kitapları, İstanbul, 2002, s. 130-132.

⁵³ Kenneth Katzman, ‘Ortadoğu’da Terör’, *Avrasya Dosyası*, Cilt:3, Sayı: 2, Ankara, 1996, s. 57-58.

eğitim aldığı, eylemin iki sene kadar önce El-Kaide kurmayları ile görüşülerek Afganistan'da planlandığı, bir bölümü Avrupa'daki unsurlardan olmak üzere eylemcilere El-Kaide tarafından 160 bin dolar verildiği ortaya çıkmıştır⁵⁴. Bu örnekten de anlaşıldığı gibi bir eylemin gerçekleştirilmesinde örgütün farklı coğrafi bölgeleri kullandığı ve eylemin gerçekleştirilebilmesi için finansmanın olmazsa olmaz olduğu ortaya çıkmaktadır.

Günümüzde din kaynaklı terör hareketlerine verilebilecek en iyi örnek El-Kaide terör örgütüne gerçekleştirilen eylemlerdir. El-Kaide dünya kamuoyuna yaptığı açıklamalarda ve yayınladığı bildirimlerde, gerçekleştirdiği terör eylemlerini İslam adına ve İslam düşmanlarını etkisiz hale getirmek amacıyla yaptığını ileri sürmektedir. El-Kaide terör örgütü incelendiğinde ise örgütün, İslam'ın en radikal ve sert yorumu olan Selefî-Vahhabi referans aldığı görülmektedir⁵⁵. Bu kapsamda konunun daha iyi anlaşılması açısından uluslararası terörizm ve El-Kaide terör örgütü örneğinin incelenmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.

---

⁵⁴ Halil Aydınalp, Küreselleşme Sürecinde Dini Terör: *Bazı Öneriler*, <http://idc.sdu.edu.tr/tammetinler/teror/teror1.pdf> Erişim Tarihi: 05.06.2009.

⁵⁵ Taha Akyol, *Hariciler ve Hizbullah İslam Topluluklarında Terörün Kökleri*, Doğan Kitapçılık, İstanbul, 2000, s. 24.

İKİNCİ BÖLÜM

2. ULUSLARARASILAŞAN TERÖRİZM

Tarihin her döneminde mevcut devlet düzeni ve siyasi yapı, toplumu meydana getiren bireylerin ihtiyaçlarına aynı oranda cevap vermemiş ve bazı bireylerin ihtiyaçları diğer bireylerin ihtiyaçları ile çelişmiştir. Çok eski tarihlerde bu durumun ortadan kaldırılması konusunda atılan adımlar arasında terör faaliyetlerine rastlanmakla birlikte, devletlerin devletlere karşı günümüzdeki şekliyle terör tarzı hareketlere giriştikleri pek görülmemiştir. Küreselleşmenin bir sonucu olarak devletler arasındaki sınırların kalkması ya da önemini yitirmesi, devletlerin güvenliğine yönelik en büyük tehdit halini alan terörizmin de sınırlarını ortadan kaldırmıştır. Her ne kadar ilk örneklerini Filistin'deki (M.Ö. 73–66) kutsal savaşçı Zealot-Siccari'lerin yapmış olduğu eylemler oluştursa da; terörizmin nitelik değiştirerek uluslararası boyut kazanması, 20. yüzyılın ikinci yarısında olmuştur⁵⁶.

Özellikle Soğuk Savaş döneminde uğradığı değişimle faaliyet alanını ulusal sınırların ötesine taşıyarak bugünkü halini alan ve dünya güvenliği açısından büyük bir tehdit olarak algılanan uluslararasılaşan terörün boyutu yapılan bilimsel araştırmalar ve terör örgütlerinin gerçekleştirmiş olduğu eylemlerle daha net ortaya konmaktadır⁵⁷.

Tarihsel süreç içerisinde terör eylemlerinin sayısı ve etkisinin zaman içerisindeki değişimi ile ilgili yapılan araştırmalarda terör eylemlerinin sayıca azaldığı ancak can kayıplarının arttığı görülmektedir. Araştırma sonuçlarına göre; 1987 yılında 666 olan terörist eylem sayısı 1991 yılında 565'e, 1996 yılında ise 296'ya düşmüştür. Ancak 1992 yılında Asya'da gerçekleştirilen 13 terörist eylemde hayatını kaybedenlerin sayısı sadece 25 iken, 1995 yılındaki 16 eylemde ölü sayısının 5.639'a yükselmiştir. Avrupa'da 1992 yılındaki 113 terörist eylemde

⁵⁶ Deniz Ülke Arıboğan, *Tarihin Sonundan Barışın Sonuna Terörizmi Anlamak ve Anlamlandırmak*, Timaş Yayınları, Ankara, 2003, s.20.

⁵⁷ Serhan Yalçın, "Soğuk Savaş Sonrası Uluslararası Terörizmin Dönüşümü ve Terörizmle Mücadele", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:4, 2006, s. 99.

hayatını kaybedenlerin sayısı 65 iken, 1996 yılındaki 121 terörist eylemde 503 kişi hayatını kaybetmiştir⁵⁸.

11 Eylül saldırıları uluslararasılaşan teröre en güzel örneklerden biridir. 11 Eylül saldırıları terörün, bir anda ne kadar yıkıcı, ne kadar tahripkâr ve ne kadar vahşi olabileceğini göstermiş ayrıca, uluslararası sistemde bir kırılma noktası olmuştur. Bu olaydan sonra ABD'nin güvenlik anlayışı temelinden sarsılmış⁵⁹, uluslararası sistemin terör algılaması ve mücadele yöntemleri daha da etkinleşmiştir.

Haşhaşilerden beri insanlığı tehdit eden terörün, artık uluslararası bir olgu halini aldığı 11 Eylül saldırıları ile tüm dünya tarafından kabul görmüştür.⁶⁰

2.1. Uluslararası Terörizm

Uluslararası terörizmin, BM Uluslararası Terörizm Komitesi'ne göre tanımı şöyledir: Uluslararası boyutları da bulunan bir uzlaşmazlığın üzerine, bu uzlaşmazlığın arzu edilen yönde gelişimini sağlamak amacıyla bir üçüncü devletin sınırları dâhilinde bir yabancıнын kendi uyruğunda bulunmayan bir başkasına uyguladığı şiddet ve baskıdır⁶¹.

Bir başka tanımda ise, uluslararası terörizm: Terörizm eğer;

Yabancılara veya yabancılara ait hedeflere yöneltilirse,

Hükümetler veya birden fazla devletin beslediği, desteklediği unsurlarca yapılırsa,

Bir yabancı hükümetin veya uluslararası örgütlerin siyasetlerini etkilemek için yapılırsa, uluslararası nitelik kazanır⁶² denmektedir.

⁵⁸ Serhan Yalçınır, *a.g.m.*, s. 101.

⁵⁹ Şaban Çalış, 'Biline Vurulmuş Darbe: 11 Eylül', Zaman Gazetesi, 12 Eylül 2003'den aktaran Halis Çevik, *Kadim Toprakların Trajedisi, Uluslararası Politikada Ortadoğu*, NKM Yayınları, Konya, 2005, s. 217–218.

⁶⁰ Yılmaz Altuğ, *Terörün Anatomisi*, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1995, s.27–28.

⁶¹ Hüseyin Asaf, *Ortadoğu da Devlet ve Terör*, Pınar Yayınları, İstanbul, 1990, s.38.

⁶² Yılmaz Altuğ, *a.g.e.*, s.23.

Değişen dünya dengeleri ve uluslararası ilişkilerdeki farklılaşmalar nedeni ile sıcak savaşlar yerini soğuk savaflara bırakmıştır. Bu soğuk savaşın gereği olan psikolojik savaş içerisinde bulunan düşük yoğunluktaki çatışmalar terör kavramını da beraberinde getirmiştir⁶³. İki kutuplu dönemin sona ermesi, terör ve terörizm üzerinde de etkilerini göstermiştir. Bu etkiyi iki açıdan görmek gerekir. Birincisi, ABD gibi gelişmiş bazı ülkeler, terör ve terörizm ile mücadelede kendilerini daha özgür hissetmiş ve serbestçe davranmaya başlamışlardır. İkincisi de, iki kutuplu dönem sonrasında bu kutuplardan birine dâhil olmanın kendilerine sağladığı avantajlardan yoksun kalan ve bu nedenle güvenliklerini daha çok tehdit altında gören az gelişmiş ülkeler, terör ve terörizmle daha çok içice olmuşlardır. Psikolojik savaşın bir unsuru olan terörizm, genel olarak geri kalmış veya gelişmekte olan ülkelerin içerisinde sosyal, ekonomik, kültürel gibi birçok alandaki eksikliklerin istismar edilmesine bağlı olarak zaten var olan ya da suni olarak oluşması sağlanan ihtilalci fikirlerin ve hareketlerin belirli bir amaç için harekete geçirilmesi sonucunda ortaya çıkmaktadır. Güçlü devletlerin etkin politikaları karşısında bir çıkış noktası bulamayan ve uluslararası kabul görmüş usuller içinde hakkını elde edemeyen bazı devletler terörü engelleri aşmada kullanacakları bir araç olarak görmektedirler. Güçlü devletlerde uluslararası alanda kendi politikalarını kabul ettirebilmek için ve rakiplerini etkisiz kılabilmek için terörü bir araç olarak kullanabilmektedirler. Terörün ve terörizmin, günümüzde ülkelerin çoğunu 1990 öncesine göre daha çok meşgul eden bir konu olarak gözükmesinin gerisinde bunları görmek gerekir. Öyle ki iki kutuplu dönem sonrasında devlet destekli silahlı terör NATO'nun yeni stratejik konseptinde en önde gelen tehdit unsurlarından biri olarak kabul edilmiştir⁶⁴.

Bugün artık, sadece bir ülkenin sınırları içinde kalmış, sadece o ülkede yaşayan insanlarla bağlantılı bir terör örgütü veya faaliyetinden söz etmek güçtür. Terör ve terörizmin ulusal ve uluslararası niteliğinin yanı sıra, uluslararası niteliği ön plana çıkmaya başlamıştır. Terörizmin büyük mali kaynakları gerektiren ticari yanı belirginleşmiştir. 1990 sonrasında, klasik terör örgütü ve faaliyetlerinin yanında yenilerin yer almaya başladığı söylenebilir. Nükleer, kimyasal ve biyolojik maddeler

⁶³ Fahir Armaoğlu, *20. YY. Siyasi Tarihi*, İş Bankası Yayınları, Ankara, 1994, s. 420.

⁶⁴ Halis Çevik, *Kadim Toprakların Trajedisi, Uluslararası Politikada Ortadoğu*, NKM Yayınları, Konya, 2005, s. 218.

üzerinden, uyuşturucu üzerinden, iletişim üzerinden kurulup işletilen yeni terör örgüt ve faaliyetleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Tabiatıyla bu gelişme çizgisinin terör ve terörizmin ülkelerin bir bütün olarak ulusal güçlerini yok etme veya zayıflatma amacını daha çok öne çıkardığını söylemeye gerek yoktur. Terörün günümüzde kazandığı yaygın ve yoğun görünüm ile içerik değişiminin sadece teröre muhatap ülkeleri etkilemediği her gün biraz daha küçülen dünyada giderek daha çok ülkeyi yakından etkileyeceği tartışma konusu olmaktan uzaktır.

Uluslararası terörizm, niteliği itibariyle hür dünya ülkeleri için adeta uluslararası bir hastalık olup bu tehditle karşılaşan demokratik ülkelerin karşılıklı iş birliği yapmalarıyla çözülebilecek bir problemdir. Fakat bu çözüm için yapılan işbirliğinin ayrı bir uluslararası terör kaynağı oluşturduğu SSCB'nin dağılmasından sonra yapılan araştırmalarda ortaya çıkmıştır⁶⁵.

Terörizmin iç ve dış bağlantılar sonucu belirli bir amacı gerçekleştirmek için mevcut yapının istismara açık yönlerinin kullanılmasıyla ortaya çıkartıldığı dikkate alındığında dış etkenlerin ağırlığı nedeniyle terörün tamamen önlenmesi veya terörsüz bir toplumun düşünülmesi gerçekçi olmayacaktır. Ancak hiçbir mevcut sorun terörle çözülemez ve çözümleri düşünülemez. Çözüm getirmediği gibi terör olayları toplumlarda büyük bir tepki ve nefret uyandırmaktadır. 11 Eylül 2001'deki saldırıların ardından günümüze kadar olan süreçte ve özellikle saldırıların olmasından sonraki 3 yıl içinde tüm dünyada medya aracılığı ile sürekli bir terör korkusu işlenmiştir. O kadar ki terör uluslararası temel sorunları dahi unutturmuş, insanlar üzerinde korku egemenliği meydana getirmiştir⁶⁶.

Ernest Renan'ın çözümlemesine göre Batıdaki ulus-devletlerin hemen hepsi toplumlarını homojenleştirmelerine yaramış olan toplu katliamların ve tercihlerin ürünüdür. Üçüncü Dünya Faşizmi, henüz bu evrenin içinde olduğu için terörü kullanmaktadır. Buna karşı modern batılı devletler toplumu yönlendirmek için propaganda ve eğitime daha fazla başvurmakla birlikte yinede gizlice teröre

⁶⁵ Niyazi Tılısbık, Özdemir Akbal, *İstihbarat ve Türkiye*, NKM Yayınları, Konya, 2006, s. 78–79.

⁶⁶ Birol Akgün, 'Küresel Terör: Mit mi, Gerçek mi?', *11 Eylül Sonrasında Dünya, ABD ve Türkiye*, Tablet Yayınları, Konya, 2006, s. 61.

başvurmaktadırlar. Bunu da tehlikeli rejim muhaliflerine karşı ve toplum üzerinde yönlendirici etki yapacak hedeflere karşı kışkırtma düzenleyerek yapmaktadırlar⁶⁷.

Kısacası terör hem devlete karşı savaşanlar hem de bazı devletler tarafından etkili bir yöntem olarak dünyanın dört bir köşesinde uygulanmaktadır. Amaçlar farklıdır ama izlenen yol aynıdır.

Günümüzde bazı devletlerin ekonomik veya politik çıkarları gereği, bazı devletlerin ise uluslararası alanda kendi milli politikaları ile çatışan diğer devletlere karşı dolaylı yıpratma ve dayatma yöntemi olarak terörizmi bir maşa olarak kullanmaları ve desteklemeleri sonucu terörizmin boyutları genişlemiş ve uluslararası bir nitelik kazanmıştır. “Savaş, diplomasinin devamıdır. Terörizm, savaş ve diplomasi ile elde edilemeyen sonuçları elde etmek için yapılan eylem veya eylemlerdir”⁶⁸ ifadesi uluslararası terörizmin anlaşılmasına ışık tutmaktadır.

Terörizmin uluslararası bir nitelik kazanmasının başlıca sebepleri olarak;

Uluslararası haberleşme ve ulaşım araçlarının son yıllardaki hızlı gelişimi,

Yeni silah ve teçhizatlar ile teknolojik imkânların artması,

Bazı ülkelerin ideolojilerini ve devrimlerini yaymada terörizmi yöntem olarak seçmeleri

Uluslararası terör örgütleri arasındaki istihbarat, eğitim, lojistik, teknik, finans temini, eylem yöntemleri, konusunda organik bağların ve işbirliğinin artması, sayılabilir⁶⁹.

Bu açıklamalardan sonra uluslararası terörizmi; “bir veya birden çok ülke vatandaşlarınca oluşturulmuş, desteğini içeriden veya dışarıdan, bir veya birden çok kaynaktan sağlayan organizasyon, kişi veya gruplarca, her hangi bir toplum, devlet veya devletler üzerinde baskı yaratmak suretiyle bazı kazanımlar sağlamak, etnik ve

⁶⁷ http://taylaninternet.blogcu.com/teror-kavrami_11969531.htm Erişim Tarihi: 11.11.2009.

⁶⁸ Yılmaz Altuğ, *a.g.e.*, s.14.

⁶⁹ Suat İlhan, *a.g.e.*, s.5.

bölgesel sorunları tahrik ederek ülkelerin ulusal menfaatlerine zarar vermek amacıyla şiddet eylemlerine başvurulmasıdır” şeklinde tanımlamak mümkün olabilir.

Bu bağlamda uluslararası terörizmi daha iyi açıklayabilmek ve somutlaştırmak için dünya kamuoyu tarafından uluslararası bir terör örgütü olarak kabul edilen ve gerçekleştirdiği sansasyonel eylemlerle adından her platformda söz ettiren El-Kaide terör örgütünün kuruluşunu, yapılanmasını, ideolojisini, amacını ve eylemlerinin spesifik olarak incelemek gerekmektedir. Ayrıca, çalışmanın asıl amacı olan uluslararası terörizmin finansmanı ile mücadelenin önemini ve etkisini anlamak ve mücadelenin boyutlarının bu noktaya çekmek açısından El-Kaide terör örgütü çok önemli ve etkili bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.2. El-Kaide Terör Örgütü

2.2.1. El-Kaide Kavramı

Dini motifli bir terör örgütü olan El-Kaide'nin öncelikle kavramsal olarak ele alınması, örgüt ideolojisinin anlaşılması açısından önem arz etmektedir. 'El-Kaide' kelime olarak Arapça 'kaf-ayn-dal' kökünden gelmekte ve "kamp ya da ev gibi merkez alınan bir mekân, bir üst veya evin altındaki temel" anlamında da kullanılmaktadır⁷⁰. Bazılarının 'üs' bazılarının 'ilke, yöntem veya ağ' anlamına geldiğine inandıkları El-Kaide "İslamcı militanlarca açıkça arzulanacak, taklit edilecek, kopyalanacak veya izlenecek model veya ilke anlamında kullanılmasına rağmen Arapça El-Kaide terimi bu şeylerden herhangi birisi olarak tercüme edilir⁷¹.

El-Kaide kavramı terör örgütü adı olarak ilk kez FBI tarafından 1998 yılında Afrika'da bulunan ABD büyükelçiliklerine yönelik gerçekleştirilen ve misilleme olarak ABD'nin füze saldırısında bulunduğu olayla ilgili yapılan soruşturma kapsamında kullanılmıştır. ABD Başkanı Bill Clinton ise misilleme sonrası yapmış

⁷⁰ Jason Burke, , *El Kaide Terörün Gölgesi*, (Çeviren: Ebru Kılıç), Everest Yayınları, İstanbul, 2004, s.10.

⁷¹ Richard Whelan, *El-Kaidecilik, İslam'a Tehdit, Dünya'ya Tehdit*, (Çevirenler: Hüseyin Bağcı, Bayram Sinkaya ve Pınar Arıkan), Platin Yayınları, Ankara, 2006, s.53.

olduğu açıklamada füze saldırısının hedefini “Usame Bin Laden’e bağlı ya da onun desteklediği kökten dinci gruplar ağı” olarak tanımlamıştır⁷².

2.2.2. Usame Bin Laden ve El-Kaide

Usame Bin Laden Ortadoğu’nun en büyük müteahhitlerinden biri olan Muhammed Avad Bin Laden’in 54 çocuğundan 17. si olarak 1957 yılında Suudi Arabistan’da dünyaya gelmiş ve ona ‘aslan yavrusu’ anlamına gelen ‘Usame’ adını babası vermiştir⁷³.

Usame Bin Laden’in babası Muhammed Laden Müslüman dünyasının kutsal mekanlarının başında gelen Mekke ve Medine’de girdiği inşaat faaliyetleri ve restorasyon çalışmaları ile Müslümanlar arasında büyük bir saygınlık kazanmış ve Ortadoğu’nun en büyük inşaat şirketi haline gelmiştir⁷⁴. 1968 yılında geçirdiği bir uçak kazası sonucu ölen Muhammed Bin Laden’in servetinin 11 milyar dolara ulaşmış olduğu belirtilmektedir⁷⁵.

Muhammed Bin Laden öldüğünde Usame Bin Laden 10 yaşındaydı. Baba Laden’in ölümünden sonra Kral Faysal’ın büyük desteğini gören Usame Bin Laden liseyi bitirdikten sonra Suriye’li bir kızla evlenmiş daha sonra işletme ve inşaat mühendisliği okumak üzere Cidde’ye gitmiştir⁷⁶. Usame Bin Laden Cidde’deki Kral Abdülaziz Üniversitesi’nde eğitim almış ve Hocası Abdullah Azzam’dan çok etkilenmiştir⁷⁷.

Ayrıca, Usame Bin Laden’in 1975 yılında Lübnan’da başlayan iç savaşın sebebini batı kültürünün toplumda meydana getirdiği olumsuzluklara bağlaması, Müslüman Kardeşler Örgütü üyelerinin bu konudaki söylemleri, ayrıca 1979 yılında

⁷² Jason Burke, , *a.g.e.*, s.10.

⁷³ Faruk Mercan, *Savaşçının Dönüşü*, Doğun Kitapçılık, İstanbul, 2006, s.175.

⁷⁴ Simon Reeve, Yeni Çakal’lar Remzi Yusuf, *Usame Bin Laden ve Terörizm Gerçeği*, (Çeviren: Gürol Koca), Everest, İstanbul, 2001, s.218.

⁷⁵ Emin Demirel, *Taliban, El Kaide, Laden ve Paylaşılmayan Ülke Afganistan*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2002, s.93.

⁷⁶ Simon Reeve, , *a.g.e.*, s.221.

⁷⁷ Faruk Mercan, *a.g.e.*, s.176.

Sovyetler Birliği'nin Afganistan'ı işgal etmesi Laden'i derinden etkileyen faktörler arasında yer almıştır⁷⁸.

Kısaca Usame Bin Laden'in dini anlayışını, Müslüman Kardeşler Örgütü'nün doktrini ve selefilik-vehhabilik inancının şekillendirdiğini söyleyebiliriz.

2.2.3. El-Kaide'nin Kuruluşu

El-Kaide'nin ortaya çıkmasında Sovyetler Birliği'nin Afganistan'ı işgali ve bu işgale karşı gösterilen sert direniş etkili olmuştur. 1979 yılında Sovyetler Birliği'nin Afganistan'ı işgaline İslam dünyası büyük tepki göstermiş ve binlerce Müslüman cihat için Afganistan'a gitmiştir. Afgan halkı ile cihat için gelen Müslümanlar arasındaki bu birliktelik ve etkileşimin olduğu yıllar El-Kaidenin ortaya çıktığı döneme rastlamaktadır. A.Rasid'e göre; "1982 ile 1992 yılları arasında, Ortadoğu, Kuzey ve Doğu Afrika, Orta Asya ve Uzakdoğu'daki 43 Müslüman ülkeden yaklaşık 35 bin radikal Müslüman törenlerle Afgan mücahitlerine katılmıştır. Sayıları 100 bini aşan Müslüman radikaller, Ziya-ül Hak'ın askeri yönetiminin Pakistan'da ve Afgan sınırı yakınında kurduğu yüzlerce yeni medresede eğitim almış ve cihada katılmıştır. Bu radikaller, kamplarda ilk kez birbirleri ile karşılaşmışlar, birlikte eğitim görmüşler, çalışmışlar ve savaşmışlardır. Çeşitli ülkelerden gelen bu insanlar, diğer ülkelerdeki İslami hareketler hakkında ilk kez bir şeyler duymuşlar ve kendi aralarında gelecekte çok işlerine yarayacak olan ideolojik ve taktik bağlantılar kurmuşlardır. Bu kamplar bir nevi gelecekteki İslam radikalizminin okulları haline gelmiştir"⁷⁹.

1980 yılı ortalarında Pakistan-Peşaver'deki Afgan direnişinde yer alan mücahitlere silah ve mali yardım sağlanması amacı ile Filistin Müslüman Kardeşler Örgütü lideri Abdullah Azzam ve Usame Bin Laden tarafından Mekteb-ül Hidamat-(MAK) isimli oluşumun kurulma çalışmaları başlatılmıştır. Devam eden süreçte Beytul-Ensar isimli örgütün de kurulması ile MAK; enformasyon, yardımların toplanması ve Müslümanların, özellikle Arapların canla, malla cihada teşvik edilmesi

⁷⁸ Emin Demirel, *Ölüm Arabaları*, IQ Yayıncılık, İstanbul, 2004, s.26.

⁷⁹ Ahmed Raşid, *Taliban, İslamiyet, Petrol ve Orta Asya'da Yeni Büyük Oyun*, Everest ve Mozaik Yayınları, İstanbul, 2001, s.216.

görevlerini yerine getirmiş, Beytul-Ensar ise cihada gelenleri karşılama ve askeri eğitim kamplarına ve akabinde cephelere götürme görevini üstlenmiştir⁸⁰.

Usame Bin Laden anılan oluşumlar vasıtasıyla Afganistan ve Pakistan'da askeri eğitim kamplarını açarak finanse etmiştir. Finans kaynağı olarak aile servetinin yanı sıra körfez bölgesinin varlıklı ailelerinden alınan bağışları da kullanmıştır⁸¹.

Daha önce birlikte hareket ettiği Abdullah Azzam ile yollarını ayıran Usame Bin Laden, Muhammet Atef ve Ebu Ubeyde El Banshiri isimli şahıslarla birlikte 1988 yılında El-Kaide terör örgütünü kurmuştur. 1989'da Abdullah Azzam'ın bombalı bir suikastla öldürülmesinin ardından MAK'ın elemanları ve tüm varlığı El-Kaide terör örgütüne geçmiştir⁸².

Usame Bin Laden, Afganistan Hindukuş dağlarından ABD'ye karşı açmış olduğu savaş ilanının akabinde Mısır İslami Cemaati, Yemen Cihat Örgütü, Pakistan El-Hadit Grubu, Lübnan Parzizan Birliği, Libya Savaşan İslami Cemaati, Ürdün Beyit El-İmam Grubu ile Cezayir İslami Cemaatinden oluşan Cihat Komitesini oluşturmuş ve başına kendisi geçmiştir⁸³.

Örgütte; iman, hicret ve cihat şeklindeki unsurların öne çıktığı görülmektedir. Buna bağlı olarak Laden hem kendisinin hem de diğer ilişkili olduğu örgütlerin saldırılarını desteklemektedir. Bu kapsamda örgüt üyelerinin; Afganistan, Sudan, Yemen ve Pakistan'da bulunan eğitim kamplarında eğitim almalarını sağlamak ve yetişen elemanların değişik ülkelerde hücre şeklinde yapılandırmakta ve oluşturulan hücreleri kendi başlarına eylem yapma konusunda teşvik etmektedir⁸⁴.

El-Kaide terör örgütü; gerek cihat bölgeleri olarak adlandırılan yerlerde savaşmak için gelen örgüt üyelerinin eğitimi gerekse özel hücrelerde mücadele

⁸⁰ http://tr.wikipedia.org/wiki/El_Kaide Erişim Tarihi: 27.05.2009.

⁸¹ Faruk Mercan, *a.g.e.*, s.178.

⁸² Emin Demirel, *a.g.e.*, s.22.

⁸³ Richard Whelan, *a.g.e.*, s.53.

⁸⁴ Faruk Mercan, *a.g.e.*, s.182.

edecek örgüt üyelerinin eğitimi için Afganistan, Yemen, Sudan ve Pakistan gibi ülkelerde eğitim kampları ve barınaklar sağlamaktadır⁸⁵.

Bu kamplarda; her türlü silahın teorik ve pratik olarak kullanımı, sahte belge düzenleme, gizli iletişim teknikleri, patlayıcı madde yapımı ve kullanımı, pusu kurma, önemli şahıslara suikast düzenleme, bilgi toplama, fotoğraflama, keşif, finansman bulma, toplum içerisinde dikkat çekmeden kamufle olma gibi eğitimlerin yanında ideolojik açıdan İslam'ın radikal yorumları çerçevesinde ele alınan cihat, şehitlik gibi dini literatüre dayanan eğitimlerde verilmektedir⁸⁶.

Bu ideolojik eğitimlerde; batı ülkelerinin İslam düşmanlığı yaptığı, Müslümanlara zulmettiği, İslam ülkelerini sömürdüğü, İslam'ı yok etmeyi hedeflediği gibi fikirler sürekli işlenmektedir. Bazı ülkelerde Müslümanlara yapıldığı iddia edilen zulüm ve işkence içerikli CD ve kasetlerde eğitimin birer parçası olarak karşımıza çıkmaktadır. Hazırlanan bu CD'ler arasında Afganistan, Çeçenistan gibi ülkelerde devam eden çatışmalardan orijinal olarak çekilmiş silahlı çatışma, pusu gibi görüntülerde yer almakta ve bu görüntüler dini marşlar veya ağıtlar eşliğinde örgüt üyelerine seyrettirilmektedir. Böylece cihat ve şehitlik olgularını benimsemiş bir militan profili oluşturulmaktadır⁸⁷.

Bu eğitimi alan örgüt üyelerinin büyük bir kısmı dünyanın değişik bölgelerinde devam eden çatışma ve savaşlara bizzat katılmak suretiyle öğrendiklerini pratikte de uygulama imkanı bulmaktadırlar.

El-Kaide terör örgütü finansmanını; Usame Bin Laden'in kişisel serveti ve ticari geliri, yardım kuruluşlarının bağışları ve zekatlar ile Suudi Arabistan gibi Ortadoğu'daki petrol zengini ülkelerde bulunan zengin iş adamlarından alınan gelirlerden sağlandığı değerlendirilmektedir. Ayrıca uyuşturucu ticaretinden de örgütün önemli miktarlarda gelir elde ettiği değerlendirilmektedir⁸⁸.

⁸⁵ Kamil E. Tavil, "Usame Bin Ladin, Amerika'nın Bir Numaralı Düşmanı", *Afganistan, Taliban ve Ladin*, Kolektif, İstanbul Birey Yayıncılık, , 2001, s.120.

⁸⁶ Randal Jonathan, *Usame Bir Teröristin Doğuşu*, (Çeviren: Fahriye Adsay), Avesta Yayınları, İstanbul, 2005, s.91.

⁸⁷ Randal Jonathan, *a.g.e.*, s. 92.

⁸⁸ Faruk Mercan, *a.g.e.*, s.102.

Uluslararası radikal dini terör organizasyonları genelde birbirinden bağımsız şekilde hareket etmekte ve bir hücrenin diğer hücreler hakkında bilgisi bulunmamaktadır. Örgüt tarafından hücrelerin finansmanı bağımsız olarak yapılmaktadır. Hücre finanse edilirken şüphe uyandıracak büyük para hareketleri yapılmamakta, yapılan transferler ticari faaliyet görünümünde kamufle edilmektedir⁸⁹.

El-Kaide terör örgütünün finansman kaynakları konusunda kamuoyunda değişik bilgiler ve tahminler bulunmaktadır. Örneğin 25-26 Ekim 2001 tarihinde Almanya-Münih’de “Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı” adı altında ve basına açık olarak düzenlenen bir sempozyumda El-Kaide terör örgütünün 5 Milyar Dolarlık mal varlığı olduğu, 20-50 Milyon Dolarlık yıllık bütçesinin olduğu, gelirlerinin %30-40’ının uyuşturucu ticaretinden, %20-30’unun yardım ve bağışlardan, %10-30’unun ise legal-illegal deşifre edilememiş bazı kaynaklardan sağlandığı belirtilmiştir.

El-Kaide terör örgütünün yayınladığı bildirimlerden ve üst düzey yöneticilerin kamuoyuna vermiş olduğu mesajlardan da anlaşılacağı gibi örgütün ana hedefi ABD’dir. ABD’nin yanı sıra İsrail başta olmak üzere ABD ile müttefik olan tüm devletler ve kuruluşlar da örgütün hedefleri arasında bulunmaktadır. El-Kaide terör örgütü hedefleri arasında bulunan ülkelerin askeri ve ekonomik varlıklarını vurmakta ve eylemlerinde sivil asker ayrımı gözetmemektedir⁹⁰.

2.2.4. El-Kaide’nin Yapısı

El-Kaide terör örgütü yapısı itibariyle diğer örgütlerle karşılaştırıldığında farklılıklar göstermektedir. J.Burke; El-Kaide’yi, bütünlüklü, sıkı dokunmuş, her yerle bağlantılı olan, tanımlı bir ideolojiye ve personele sahip, 1980’li yılların sonlarında ortaya çıkan bir örgüt olarak görmek onun gerçek doğasını yanlış anlamaya neden olur demek ve El-Kaidenin merkezden bağımsız yerel dinamikler

⁸⁹ Richard Whelan, *a.g.e.*, s.27.

⁹⁰ Selçuk Arı, Okan Arslan, *Uluslararası İlişkiler ve Din, Tanrı Tarafsız mı?*, Platin Yayıncılık, Ankara, 2005, s.203.

üzerine kurulu, küresel ve çok uluslu bir yapı olduğunu vurgulamaktadır⁹¹. J.Gray ise; El-Kaide'nin Latin Amerika'dan Japonya'ya kadar ve bu ikisi arasındaki kıtalarda faaliyet gösterebilen ilk çok uluslu terör örgütü olduğunu vurgulamakta ve El-Kaide'nin bölgesel bir alanda hareket etmediğini, sürekli olarak yeni üstler ve hedefler aradığını belirtmektedir⁹².

Usame Bin Laden liderliğinde kurulan örgüt bir yönüyle üst şura (danışma kurulu) ve bağımsız hücrelerden oluşmaktadır. El-Kaide terör örgütünü tanımlamada; üst şura ve kendisine has yapılanması dışında üç bölüm-daireden söz etmek mümkündür. Bunlar:

Hücreler: Örgüt tarafından çoğu zaman özel eğitim verilmiş şahıslardan oluşan ve dünyanın birçok bölgesine dağılmış küçük gruplardan oluşmaktadır.

Mücahitler: El-Kaide terör örgütünün Afganistan savaşından bu yana eğitim verdiği veya savaşlara bizzat katılmak amacıyla dünyanın birçok bölgesinden cihat bölgelerine (Afganistan, Bosna Hersek, Çeçenistan, Filistin) giden şahıslardan oluşmaktadır.

Bölgesel-Yerel Örgütlenmeler: Dünyadaki değişik İslam ülkelerinde faaliyet gösteren radikal İslami örgütlerden oluşmaktadır. Bu örgütlerin bir kısmı doğrudan El-Kaide terör örgütünün çatısı altında faaliyet gösterirken bir kısmının ise doğrudan ya da dolaylı ilişkisinin bulunduğu ifade edilebilir⁹³.

El-Kaide terör örgütünün üst yönetimi ve kendine has yapılanması içerisinde bazı kurul ve komiteler bulunmaktadır. Danışma Kurulu bunlardan birisidir. Bu kurul örgütün kontrol ve kumanda merkezi olarak da anılmaktadır. Danışma Kurulu önemli kararları ve faaliyetleri (fetva, eylem) istişare neticesinde onaylamaktadır. Ayrıca El-Kaide terör örgütü bünyesinde;

Askeri konuların görüşüldüğü Askeri Komite,

⁹¹ Jason Burke, , *a.g.e.*, s.16.

⁹² John Gray, , "El Kaide Modern Olmanın Anlamı" (Çeviren: Z.Savan), Everest Yayınları, İstanbul, 2004, s.67.

⁹³ Emin Demirel, *a.g.e.*, s.41.

Mali konuların görüldüğü Ticari Komite,

Dini konuların görüldüğü Fetva Komitesi ile Medya Komitesi ve Seyahat Bürosunun bulunduğu gibi bilgiler bulunmakta ise de günümüzde halen bu yapının devam edip etmediği konusunda net veriler bulunmamaktadır⁹⁴.

El-Kaide terör örgütünün çatısı altında faaliyet gösteren her bir örgütün kendine göre uyguladığı farklı usul, yöntem ve yapılanmalar da El-Kaide terör örgütünün somut, anlaşılabilir, tarif edilebilir olmasının önündeki engellerden biridir. Örgüt bünyesinde bulunan esnek bir yapı içerisinde zaman zaman birbirine geçmiş durumda bulunan farklı yapılanmalar karşımıza çıkmaktadır.

El-Kaide terör örgütünün birçok ülkede bağlantısı bulunacak şekilde yapıldığı ve eylemlerini belirli bir alanda sınırlandırmayarak dünyanın her yerinde farklı hedeflere saldırılar düzenleyebileceği görülmektedir.

2.2.5. El-Kaide'nin İdeolojisi

El-Kaide terör örgütünün lideri her ne kadar Usame Bin Laden de olsa örgütün ideolojisi Abdullah Azzam'a dayanmaktadır. Örgütün hareket noktalarını oluşturan vizyon ve dini öğretiler Abdullah Azzam'ın eserlerinin tesiri ile şekillenmiştir. Abdullah Azam'ın bir eserlerinde "Hristiyan ve Yahudilerle tokalaşmak caiz değildir... Bir Amerikalının yüzüne gülümseyerek bakmak caiz değildir" gibi görüşler yer almakta ve bu görüşler ışığında El-Kaide aradığı dini meşruiyeti bulmaktadır⁹⁵. Abdullah Azzam'ın hayatta iken vermiş olduğu dersler ve yazdığı eserler El-Kaide için temel kaynak olmuştur.

Abdullah Azzam'ın eserlerinde ve yaklaşımlarında İbn Teymiyye'nin Selefi anlayışının izleri görülmektedir. Dolayısıyla El-Kaide terör örgütünün ideolojisinin bir diğer kaynağını da Selefilik ya da Vehhabilik oluşumu etkilemektedir.

Selef kelime manası itibariyle eskiler, öncekiler, ilkler manasına gelmektedir. Hicri 4.Asır'da ortaya çıkan bu anlayışa göre; inançla ilgili meselelerde Kur'an ve

⁹⁴ Emin Demirel, *a.g.e.*, s.42.

⁹⁵ Abdullah Azzam, *Tevbe Suresinin Gölgesinde Cihat Dersleri*, 2.Cilt, Burç Yayınları, 1996, s.484.

Sünnette yer alan hususlar benzetme ve yoruma başvurmadan olduğu gibi kabul edilmelidir. Selefilere görüşlerinin kaynağının Ahmed Bin Hambel'e dayandığını iddia etseler de bu iddia Hanbeli mezhebinin büyük imamı tarafından tartışılmıştır⁹⁶.

13. Yüzyılda İbn-i Teymiye'nin o dönemde var olan selefi görüşlere yenilerini ekleyerek Selefilik sistemleştirmesiyle tarihsel süreç içerisinde ikinci kez ortaya çıkmıştır. İbn-Teymiye'nin görüşleri ise Seyyid Kutup, Muhammed el Farac, Mevdudi gibi ünlü İslam düşünürleri ile Vahabi ideolojiyi etkilemiştir. El-Kaide terör örgütü lideri Usame Bin Laden hem fiziksel hemde teorik olarak İbn-i Teymiye'den çok etkilenmiştir. Bu yönüyle İbn-i Teymiye "birçokları tarafından devrimci Sünni İslam'ın manevi babası ve El-Kaidecilik kaynağı olarak görülmektedir"⁹⁷.

Usame Bin Laden kamuoyuna yaptığı açıklamaların çoğunda İbn-i Teymiye'ye atıfta bulunmuştur. Bunlardan en önemlisi 1996 yılında yayınlanan ve El-Kaide'nin manifestosu sayılan bildiridir. Laden, bahse konu bildiri ABD'nin hedef alınması konusunda dini meşruiyet kaynağını İbn-i Teymiye'ye dayandırmaktadır;

İmandan sonra Amerikalı düşmanı kutsal topraktan atmaktan daha önemli bir görev yoktur. Hiçbir öncelik, imandan başka, bunun önüne koyulamaz. İbn-i Teymiye şöyle dedi: 'Dini ve İmanı savunmak için savaşmak ortak bir görevdir. İmandan sonra hayatı ve dini bozan düşmanla savaşmaktan başka görev yoktur. Bu görevden daha öncelikli başka bir durum yoktur ve düşmana en iyi imkanlarla karşı konulmalıdır'...Bu şartlar altında birincil düşman olan kafirleri ülkeden atmak ilk görevdir, imandan sonra bundan daha önemli bir görev yoktur⁹⁸.

⁹⁶ Emin Demirel, *a.g.e.*, s.44.

⁹⁷ Richard Whelan, *a.g.e.*,s.59.

⁹⁸ Alexander Yanah, , Michael S Swetnam, *Bir Terörist Ağının Profili Usame Bin Laden*, (Çeviren: Derya Engin), Güncel Yayıncılık, İstanbul, 2001, s.107.

2.2.6. El-Kaide Terör Örgütünün Amacı

El-Kaide terör örgütünün amacı; çürümüş ve batının güdümünde hareket ettiği ifade edilen Müslüman devletlerdeki yönetimleri devirip, bu ülkeler arasındaki sınırları da kaldırarak kendi inanışları doğrultusunda tüm Müslümanların aynı çatı altında toplandığı bir devlet kurmaktır. Bu amacın gerçekleştirilmesinde ilk olarak Arap dünyasındaki devletlerin ve sistemlerin yıkılması hedeflenmektedir. Bunun ise ancak ABD'nin Araplar üzerindeki etkisinin ortadan kalkmasıyla olacağına inanılmaktadır⁹⁹.

Usame Bin Laden'in ve kurucusu olduğu El-Kaide terör örgütünün asıl hedefinin ABD olduğu bilinmektedir. Usame Bin Laden bu niyetini 1996 yılından itibaren yayınladığı bazı bildiri ve açıklamalarıyla tüm dünya kamuoyuna da açıkça ilan etmiştir. Bu bildirimlerde sivil dahi olsalar tüm Amerikalı ve İsraililerin hedefleri olduğunu belirtmiş ve Haçlılara karşı cihad için Uluslararası İslami Cephe adını taşıyan ittifakı oluşturduğunu duyurmuştur¹⁰⁰.

2.2.7. El-Kaide Terör Örgütünün Eylemleri

Radikal İslam temeline dayalı bir terör örgütü olan El-Kaide, dünya üzerinde gerçekleştirdiği saldırıların niteliği ve boyutlarıyla, adından en çok söz ettiren örgüt haline gelmiştir. Batı ve Batı'nın değerlerini hedef alan çok sayıda büyük saldırıya imza atan El-Kaide, 11 Eylül Saldırıları'nın da faili olarak gösterilmiştir.

El-Kaide Terör Örgütü Afrika, Asya, Avrupa ve Amerika kıtalarında birçok değişik ülkede farklı tarihlerde ve büyüklükte birçok eylem gerçekleştirmiş ve binlerce kişinin ölümüne yol açmıştır.

Son olarak Irak'ta meydana gelen her türlü terör eyleminden Usame Bin Laden ve örgütü El-Kaide sorumlu tutulmaktadır¹⁰¹.

⁹⁹ Emin Demirel, , *a.g.e.*, s.21.

¹⁰⁰ <http://www.ileri2000.org/26/ataber26.htm> Erişim Tarihi: 02.06.2009, Kaya Ataberk, El Kaide'nin Savaş Stratejisi.

¹⁰¹ Emin Demirel, *a.g.e.*, s.59-62.

Örgütün eylemlerine bakıldığında, El-Kaide; ABD ve müttefiklerinin ekonomik ve psikolojik olarak çökertilmesi temelinde şekillenmiş, İsrail ve ABD'ye duyulan tepkilerden istifadeyle küçük eylemlerden ziyade büyük çaplı eylemlere yönelen, eylemlerle ekonomik ve psikolojik olarak ABD ve İsrail'in yıkılmasını hedefleyen, uluslararası bir terör örgütüdür.

Uluslararası bir terör örgütü olduğu resmi otoriteler ve dünya kamuoyu tarafından kabul edilen El-Kaide'nin eylemlerini gerçekleştirmek ve devamlılığını sağlamak için ihtiyacı olan mali kaynakların neler olduğu ve bu kaynakları hangi yöntemlerle ve nasıl sağladığı incelendiğinde terör örgütünün mali kaynağının kesilmesi durumunda yaşama şansının olmadığı ortaya çıkacaktır. Bu noktadan hareketle terörizmle mücadelede terörizmin finansmanı ile mücadelenin önemi mücadeleciler tarafından daha iyi anlaşılacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TERÖRİZMİN FİNANSMANI

Terör örgütleri her ne kadar farklı amaç ve stratejilerle hareket etseler de öncelikli olarak gerçekleştirmek istedikleri eylemler doğrultusunda örgüt organizasyonunun büyüklüğüne göre faaliyet alanlarını genişletmeye çalışmaktadırlar. Örgütler, bunun için ciddi miktarlarda finansman kaynağına ihtiyaç duymaktadır.

Terör örgütleri elde ettikleri yasadışı ve yasal gelirleri resmi otoritelerin takibinden korumak için birçok yöntem kullanmaktadırlar. Terörizmin finansmanı için yapılan mali işlemlerin çoğunlukla küçük tutarlarda olması ve yasal kaynaklardan sağlanan gelirlerin terör eylemlerinin gerçekleştirilmesinde kullanılması bu hareketlerin tespit ve takibini oldukça zorlaştırmaktadır¹⁰².

ABD’de gerçekleştirilen ve 11 Eylül saldırıları olarak dünya gündeminde yerini alan ikiz kulelere uçaklarla yapılan saldırılar ile terör örgütlerinin eylemlerini gerçekleştirmek için çok büyük finans kaynakları kullandıkları görülmüştür. Bu olaylardan sonra terörizmle mücadelenin yeni boyutu olan terörizmin finansmanı ile mücadele kapsamında özellikle bankacılık sisteminin nasıl suiistimal edildiğine dair FBI kapsamlı tespitlerde bulunmuştur¹⁰³.

Uluslararası terörizmin ve terörizmin finansmanı ile mücadelenin önemini kavrayan otoritelerin çalışmalarıyla 11 Eylül saldırıları sonrasında FATF tarafından yayınlanan 40 tavsiye kararına ilave olarak terörizmin finansmanı ile mücadelenin önemine binaen 9 ek tavsiye kararı daha yayınlanmıştır.

Ülkemizde de ise 29.06.2006 tarih ve 5532 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ile terörizmin finansmanı ile mücadeleye ilişkin hükümler düzenlenmiştir.

¹⁰² <http://www.masak.gov.tr>. Erişim Tarihi: 10.09.2009.

¹⁰³ <http://www.fbi.gov/congress/congress02/lormel021202.htm> Erişim Tarihi: 02.03.2009.

3.1. Terör Örgütlerinin Mali İhtiyaçları

Terör örgütleri yaşayabilmeleri ve devamlılıklarını sürdürebilmeleri için ekonomik güce ihtiyaç duymaktadırlar. Öncelikli olarak bir terör örgütünün; yaşamsal giderleri, eylem giderleri, eğitim giderleri, seyahat giderleri, propaganda giderleri, silah ve mühimmat temini gibi konularda yüklü bir bütçeye ihtiyaç duyması kaçınılmazdır.

Terör örgütlerini organize suç örgütlerinden ayıran en önemli özellik, terör örgütlerinin politik düşüncelerle hareket etmeleri ve asıl amaçlarının gelir elde etmek olmamasıdır. Ancak James GILESPIE'nin de belirttiği gibi; terör örgütleri, asıl amaçları gelir elde etmek olmamasına rağmen yeni eleman temini, bunların yetiştirilmesi, seyahati, silah temini, terör eylemlerinin gerçekleştirilmesi, propaganda yapmak, yasadışı eylemlerini gerçekleştirmek amacıyla rüşvet verilmesi gibi pek çok nedenle önemli miktarda fona ihtiyaç duyarlar¹⁰⁴.

Terör örgütleri genel olarak iki şekilde yapılanmaktadır. Birincisi, geleneksel hiyerarşik yapıda yarı-devletçi görünümündeki terör örgütleri, ikincisi ise küçük, ademi merkezîyetçi yapıda hücre tipi örgütlerdir¹⁰⁵. Örgütün büyüklüğü ve faaliyetleri ile orantılı olarak birinci tipte yer alan terör örgütlerinin ihtiyaç duyduğu finansman daha büyük miktarlardayken ikinci tiptekiler daha düşük miktarda finansmanla da faaliyet gösterebilmektedirler¹⁰⁶.

Terör örgütlerinin gerçekleştirmeyi planladıkları eylemlerin daha sansasyonel ve ses getirici olmasını sağlamak amacı başta olmak üzere örgütün ayakta kalması ve hatta genişleyerek büyümesi için daha fazla finansmana ihtiyaç duyacağı aşikardır.

Terör örgütlerinin finansman ihtiyacı; belirli terör eylemlerinin doğrudan maliyetlerinin finansmanı ve terör örgütlerinin ideolojilerini yayma, örgüt altyapısı

¹⁰⁴ James Gillespie, , 'Follow the Money: Tracing terrorist Assets', *Seminar on International Finance Harvard Law School* 15 April 2002, s. 6.

¹⁰⁵ FATF, *Terrorist Financing*, Paris FATF/OECD, (2008a), s. 7.

¹⁰⁶ Hasan Aykın, H.Kevser Söğmen, *Terörün Finansmanı*, Ankara, 2008, s.11.

oluşturma, bunu devam ettirme ve geliştirme faaliyetleri için finansman olmak üzere iki temel nedenden kaynaklanır¹⁰⁷.

3.1.1. Terör Örgütlerinin Yaşamsal Giderleri

Terör örgütlerinin eylem gerçekleştirebilecek aşamaya gelebilmesi için öncelikle ideolojik bir dava için bir araya gelen ve davasına inanan örgüt mensuplarına sahip olması gerekmektedir. Örgüt mensuplarının başta iâşe ve ibate olmak üzere tüm ihtiyaçlarının örgüt tarafından karşılanması ise terör örgütlerine önemli ölçüde maliyet çıkarmaktadır¹⁰⁸.

Terör örgütleri varlıklarının ve eylemlerinin sürekliliğini temin amacıyla belli sayıda terör örgütü üyesine sürekli olarak sahip olmak durumundadır. Bu sabit kadronun bir kısmı kırsal alanda faaliyet gösterirken bir kısmının kentsel alanda bulunması gerekebilmektedir. Gerek kırsal alanda olsun gerekse kentte bu kişilerin barınma ihtiyacını karşılamak için kaynak ayrılması gerekir. Örneğin 5.000 kişilik üyesi bulunan bir terör örgütünün, ülkenin kırsal bölgesinde veya komşu ülke kırsal alanında barınma, eğitim, giyinme, silah, iletişim ve mühimmat ihtiyacı önemli miktarda fonu gerektirir. Her terörist için aylık 500 dolar harcadığını varsayarak yapılacak hesaplama sonucunda aylık minimum 2,5 milyon dolar ve yıllık 30 milyon dolar kaynağa ihtiyaç duyulur¹⁰⁹.

Örneğin, Hizbullah terör örgütünün silahlı kanadında sorumluluk verilen üyelerinin her türlü masrafının örgüt tarafından karşılandığı tespit edilmiştir. Bu masraflar içerisinde, ev kirası, sağlık masrafı, iâşe giderleri vs. yer almaktadır¹¹⁰.

¹⁰⁷ FATF, *a.g.e.*, s. 7.

¹⁰⁸ <http://www.masak.gov.tr>. Erişim Tarihi: 10.09.2009.

¹⁰⁹ Hasan Aykın, H.Kevser Sözmen, *a.g.e.*, s.14.

¹¹⁰ Ömer Alper Yurtseven, , *Türkiye’de Faaliyet Gösteren Dini Bir Terör Örgütü Olarak Hizbullah*, Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gebze, 2006, s. 146.

3.1.2. Terör Örgütlerinin Eylem Giderleri

Etkili ve ses getirecek terör eylemlerinin gerçekleştirilmesi önemli bir hazırlık devresini gerektirir. Bu hazırlık devresi, terör eylemlerinin gerçekleştirilecek örgüt üyelerinin yetiştirilmesi, eylemin yapılacağı yerin çok iyi tanınması, eylem için gerekli araç, silah ve mühimmatın sıkı sınır kontrolleri ve diğer kısıtlamalara rağmen sağlanması ve en sonunda bunların istenilen zaman ve yerde hayata geçirilmesi gibi altyapı hazırlık çalışması diyeceğimiz uzun ve bir o kadar da maliyetli bir planlamayı gerektirir. Örneğin, ABD 11 Eylül Komisyon Raporuna göre; El-Kaide, 11 Eylül terör eylemi öncesinde faaliyetlerinin finansmanı, eğitim ve militanların hazırlanması, Taliban ve Taliban'ın üst düzey görevlilerine destek ve ilgili terör örgütlerine münferit olarak yapılan yardımlar için yılda yaklaşık 30 milyon dolar harcamada bulunmuştur¹¹¹.

Bir terör eyleminin hazırlık maliyetlerinin ne denli yüksek olabileceğini görmek açısından Doğu Afrika elçilik bombalama eylemlerinin doğrudan maliyetinin Birleşmiş Milletler tarafından 50.000 dolar olarak tahmin edilmesine karşılık bu eylem öncesi yapılan hazırlık çalışmalarına ana hatları ile göz atmak fikir vericidir.

1. El-Kaide hazırlık çalışmaları için Nairobi'de 1993 yılında Asma Limitet isimli göstermelik bir şirket kurmuştur.
2. Üst düzey El-Kaide üyeleri çeşitli defalar Nairobi'ye seyahat etmiştir.
3. Doğu Afrikalı El-Kaide üyeleri operasyon için bombalama, uçak kaçırma, adam kaçırma, suikast, istihbarat toplama gibi alanlarda eğitilmişlerdir.
4. Bomba hazırlık çalışmaları için Nairobi'de bir gayrimenkul kiralamışlardır.
5. Dar es Salaam'ın İllah ilçesinde hazırlık çalışmaları için başka bir gayrimenkul daha kiralanmıştır.

¹¹¹ The 9/11 Commission Report, *Final Report of the National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States.*, Official Government Edition, 2004, s.4-10. (<http://www.fas.org/ing/offdocs/911comm.html>).

6. Usame Bin Laden ve Doğu Afrikalı teröristler arasında iletişimi sağlamak için her biri 80.000 dolar değerinde uydu telefonları kullanılmıştır.
7. Hazırlık çalışmalarında sorun çıkmaması için yerel kamu görevlilerine rüşvet verilmiştir.
8. Üst düzey özelliklere sahip video kameralar dahil pek çok elektronik alet satın alınmıştır.
9. Elçilik bombalama eyleminde kullanılmak üzere kamyonet satın alınmıştır.
10. Bombalama eyleminde kullanılacak TNT bombaları satın alınmıştır¹¹².

Terör eylemlerinin nihai aşamasının gerçekleştirilmesi için yapılan maliyetler terör eylemlerinin doğrudan maliyeti olarak isimlendirilmektedir. İstatistiklere göre terör örgütlerince en çok kullanılan terör eylemleri araçlı bombalama (%38), ateşli silahlarla vurma (%24), intihar bombalaması (%10) ve rehine alma (%5) olarak sıralanmaktadır¹¹³.

Aşağıda son dönemdeki önemli terör eylemlerinin doğrudan maliyetlerine ilişkin tahmini rakamlar yer almaktadır. Terör eylemlerinin doğrudan maliyetleri doğrudukları zararlara oranla küçük miktarda kalmaktadır.

---

¹¹² Jashua Prober, "Accounting for Terror: Debunking the Paradigm of Inexpensive Terrorism", *Policy Watch-1041*, 2005 November, <http://www.washingtoninstitute.org/templateC05.php?CID=2389> Erişim Tarihi:05.01.2009.

¹¹³ Lior Lotan, "Methods of Attack and Selection of Targets", *Definition, Dimensions and Categories of Terrorism Course* on 23-27 January 2006, Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi.

Tablo 1: Bazı terör eylemlerinin tahmini doğrudan maliyetleri

Terör Eylemi	Tarih	Tahmini Maliyeti
Londra metro sistemindeki bombalama	7 Temmuz 2005	8.000 İngiliz Sterlini
Madrid tren istasyonundaki bombalama	11 Mart 2004	10.000 ABD Doları
İstanbul HSCB ve Sinegog binalarının bombalanması	15 ve 20 Kasım 2003	40.000 ABD Doları
Jakarta JW Marriot Oteli'nin bombalanması	5 Ağustos 2003	30.000 ABD Doları
Bali'deki bombalama eylemi	12 Ekim 2002	50.000 ABD Doları
USS Cole'un bombalanması	12 Ekim 2000	10.000 ABD Doları
Doğu Afrika elçilik binasının bombalanması	7 ağustos 1998	50.000 ABD Doları

Kaynak: FATF, 2008a, s.7.

Terör eylemlerinin nihai aşaması için yapılan bu harcamalara bakılarak bazen terör eylemlerinin ucuz, maliyeti düşük eylemler olarak nitelendirildiği görülmektedir. Ancak terör örgütlerinin finansman ihtiyacı sadece terör eylemlerinin nihai aşamasına ilişkin maliyetler ile sınırlı değildir. Bazen bu eylemler için harcanan miktar örgütün finansman ihtiyacı içinde çok küçük bir yer tutar. Bu nedenle yalnızca terör eylemlerinin nihai aşamasının doğrudan maliyetlerine bakılarak, terörün küçük miktarlı fonlarla finanse edilebileceğini söylemek yanıltıcı olur. Böyle bir yaklaşım, terörün küçük miktarlı fonlarla varlığını devam ettireceğini kabul

etmek anlamına gelir. Bu ise, küçük miktarda fonların tespitinin güçlüğü nedeniyle terörün finansmanı ile mücadele araçlarının anlamsızlığını da kabul etmeyi gerektirir ki, bu gerçekçi bir yaklaşım olmaz¹¹⁴.

3.1.3. Terör Örgütlerinin Eğitim Giderleri

Phil WILLIAMS'a göre; kritik ve ses getirecek türden terör eylemlerinin gerçekleştirilmesi için verilen özel eğitimler ve uzmanlığın geliştirilmesi, maliyeti yüksek bir faaliyettir. Terör eylemleri için gerekli pek çok yeteneğin kazanılması için terör eğitim kamplarında uzun süreli eğitim dönemi gerekebilmektedir. Bazen 11 Eylül terör eylemlerinde olduğu gibi çok maliyetli uçuş eğitimlerinin alınması da söz konusu olabilmektedir¹¹⁵.

PKK terör örgütü yıllarca Suriye'de faaliyet göstermiş, Abdullah Öcalan örgüt merkezini bu ülkede kurmuş ve PKK terör örgütünün birçok eğitim kampları bu ülke sınırları içerisinde yer almıştır¹¹⁶.

Aynı şekilde DHKP/C terör örgütü yıllarca Yunanistan'da açtığı kamplarda eğitim faaliyetlerini sürdürmüş ve bu kamplarda serbest bir şekilde askeri eğitim yapmıştır. Bu eğitimlerde silah kullanımı, bomba yapımı ve diğer taktiksel eğitimlerin yanı sıra ideolojik eğitimde verilmiştir¹¹⁷.

3.1.4. Terör Örgütlerinin Seyahat Giderleri

Birçok terör örgütü başta eğitim faaliyetleri olmak üzere örgüt mensuplarını başka şehirlere hatta başka ülkelere göndermektedir. Bu seyahatler bazen bir eylemi gerçekleştirmek, eylemle ilgili gerekli planlama ve keşifleri yapmak veya eylemi gerçekleştiren örgüt mensuplarını saklanmasını sağlamak amacıyla yapılmakta ve terör örgütüne önemli bir maliyet getirmektedir¹¹⁸.

¹¹⁴ Hasan Aykın, H.Kevser Sözen, *a.g.e.*, s.13.

¹¹⁵ Phill Williams, , Warning Indicators, Terrorist Finances and Terrorist Adaptation, *Strategic Insights*, 2005, s.7.

¹¹⁶ Ahmet Said Yayla, "Terörizmin Finansmanı ve Organize Suç örgütleri ile İlişkileri", *Aklama ve Terörün Finansmanı* (Editör:S.Aydın), Adalet Yayınevi, 2008, s.424.

¹¹⁷ <http://www.library.unt.edu> Erişim Tarihi: 10.08.2009.

¹¹⁸ Hasan Aykın, H.Kevser Sözen, *a.g.e.*, s.16.

3.1.5. Terör Örgütlerinin Propaganda Giderleri

Terör örgütleri gerçekleştirdikleri eylemlerinde genel olarak siyasal veya ekonomik bir etki meydana getirmeye çalışmaktadır. Eylemler terör örgütlerinin vazgeçilmez ve değişilmez bir propaganda aracıdır. Bunun yanı sıra terör örgütleri için her türlü propaganda aracının kullanılması da büyük önem taşımaktadır.

Terör örgütleri her ne kadar korku ve dehşet havası yaratmak ve dolayısıyla sosyal ve politik bazı değişiklikler meydana getirmek için şiddet tehdidi kullanmaktaysa de bazen halktan destek alarak hareket alanlarını genişletmek, yeni eleman temininin kolaylaştırmak, toplumsal, siyasal destek sağlamak gibi amaçlarla yazılı ve görsel basın araçlarını kullanmakta, politikaya etki etmeye çalışmakta, yeni eleman temini için kamuoyunda sempati oluşturmak amacıyla bazı projeler yürütmeye çalışmaktadırlar¹¹⁹.

Terör örgütleri, ideolojilerini yaymak, üyelerini eğitmek, örgüt mensuplarını ajite etmek ve örgüte bağlılıklarını pekiştirmek amacıyla televizyon ve radyo kanalları, gazete, dergi ve internet siteleri gibi görsel ve yazılı yayın araçlarını kullanmakta ve anılan araçların kullanılması karşılığında belirli bir maliyet yüklenmektedir. Bu maliyet kalemlerinin önemli miktarlara ulaştığını göstermek açısından yabancı bir ülkeden yapılan uydu yayınları için sadece yıllık uydu kullanım ücretinin 2,5-3 milyon dolar civarında olduğunu belirtmek fikir verici olacaktır. Televizyon kanalının işletilmesi için gerekli bina, ekipman, personel ve program ihtiyacı da önemli miktarda finansman ihtiyacı anlamına gelmektedir¹²⁰.

3.2. Terör Örgütlerinin Mali Kaynakları

Suçlular ve teröristler kanunlara, değerlere, ilkelere ve insan hayatına saygı duymamaktadır. Çıkar amacıyla suç işleyenler; suç gelirlerini aklamak, teröristler ise hem terör faaliyetlerini gerçekleştirmek hem de bu faaliyetler için finansman kaynağı

¹¹⁹ M.Jenkins Brain, Uluslararası Terörizm, Bir Diğer Dünya Savaşı, *Uluslararası Terörizm*, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1986, s.2.

¹²⁰ Hasan Aykın, H.Kevser Sözmén, *a.g.e.*, s.17.

bulmak için, hiçbir sınır gözetmeden, neye ihtiyaçları varsa onu yapmaktadırlar¹²¹. Buna karşılık bazı alanlarda yoğunlaşmaların olduğu, terörün finansmanında bazı kaynakların öne çıktığı görülmektedir. Terörün finansmanı ile mücadele açısından terör örgütlerinin yoğunlaştığı gelir getirici alanların bilinmesi ve bu alanlara ilişkin gerekli düzenlemelerin yapılması ve önlemlerin alınması önem arz etmektedir.

Terör örgütlerinin finans kaynaklarını üç ana başlık altında toplamak mümkündür:

- 1- Gelir getirici yasadışı faaliyetlerden sağlanan kaynaklar
- 2- Yasal görünümlü faaliyetler ile fon sağlanması
- 3- Yabancı devletlerce yapılan yardımlar¹²²

İdeolojik hedeflerinin farklılığı ve faaliyet yürüttükleri bölgenin coğrafi yapısından kaynaklanan nedenlerle terör örgütlerinin finans temin etme yöntemlerinde zaman zaman farklılıklar görülebilmektedir¹²³. Buna karşılık terör örgütlerinin başvurdukları yöntemler çoğunlukla birbirine benzemektedir. Tüm dünyada yerel ya da uluslararası düzeyde faaliyet yürüten terör örgütleri, gasp, soygun, hırsızlık, aidat ve bağış toplama, haraç alma, örgütsel yayınlardan gelir temin etme, ticari faaliyetlerde bulunma, sahtecilik, insan, silah ve uyuşturucu madde kaçakçılığı gibi pek çok faaliyetle fon sağlamaktadır.

Küreselleşmenin hız kazanması, ülkeler arasındaki fiziki sınırların eski önemini kaybetmesi, insan, mal ve sermaye hareketlerinin akışkanlığının artması, bilişim teknolojisindeki gelişmeler, internetin sunduğu imkânlar, uluslararası finans sisteminin her geçen gün daha entegre hale gelmesi ve finansal sistemde sunulan hizmet ve yatırım araçlarının çeşitlenmesi pek çok alanda yeni fırsatlar sunmaktadır. Toplumun bir parçası olarak suçlular ve terör örgütleri bu gelişim ve değişimin dışında değildir. Suçlular içinde bilişim teknolojileri bir taraftan yeni suç türleri

¹²¹ Peter Lilley, , Dirty Dealing, *The Untold Truth About Global Money Laundering*, London and Philadelphia, 2006, s. 16.

¹²² Hasan Aykın, H.Kevser Sözmen, *a.g.e.*, s.19.

¹²³ Ahmet Said Yayla, *a.g.m.*, s. 417.

ortaya çıkarmış diğer yandan klasik suçların bilişim teknolojileri kullanılarak işlenmesine imkan sağlamıştır. Bunda bilişim teknolojilerinin özellikle internetin, her yerden ulaşılabilirliği, yaygınlığı, düşük maliyeti, anonimliği, hızı, ülke sınırlarını tanımaması gibi özellikleri büyük önem taşımaktadır. Bu özellikler suçlular için göz ardı edilemeyecek özelliklerdir. Ekonomide, sosyal yaşamda ve bilişim teknolojilerindeki gelişmeler aynı zamanda yeni pek çok gelir getirici yasadışı faaliyete de zemin hazırlamaktadır. Terör örgütleri, diğer suç örgütlerine benzer şekilde, gelir getirme ihtimali olan hemen her alanda faaliyet gösterebilmektedirler. Aynı zamanda, yasadışı faaliyetlerden elde edilen büyük miktardaki yasadışı kaynaklarla yasal ticari sisteme de sızılmaktadırlar¹²⁴. Bu açıdan terör örgütlerinin fon sağladıkları alanların tümünü ortaya koymak neredeyse imkansız olduğundan aşağıda terör örgütlerinin gelir kaynaklarının başlıcaları üzerinde durulacaktır.

3.2.1. Yasadışı Faaliyetlerden Sağlanan Kaynaklar¹²⁵

Terör örgütlerinin son on-onbeş yıllık dönemde, organize suç örgütlerine benzer şekilde, başta uyuşturucu ticareti olmak üzere, gelir getirici yasadışı alanlara yoğun olarak yöneldikleri görülmektedir. Bunda iki husus etkili olmuştur:

Terör örgütlerine yabancı devlet desteklerindeki nispi gerileme,

Yüksek getirili suç piyasasının artan cazibesi¹²⁶,

Geçmişte bazı terör örgütleri özellikle terörü destekleyen ülkelerden önemli miktarda finansal destek almaktaydılar. Ancak, özellikle 11 Eylül terör olayları sonrasında oluşan uluslararası baskı sonucu terörün finansmanında ülke desteği daha az güvenilir bir kaynak haline gelmiştir. Ayrıca, terör örgütlerinin geleneksel örgüt yapılanmasından farklı olarak özellikle bağımsız hücreler şeklindeki oluşumlara yönelmeleri, bu örgütlerin yabancı ülke fonlarına erişme imkanını sınırlamıştır. Yabancı ülke desteğinin azalmasının bir sonucu olarak, terör örgütleri alternatif finansman kaynaklarına yönelmişlerdir. Bu kaynaklar arasında uyuşturucu ticareti,

¹²⁴ Hasan Aykın, H.Kevser Sözmén, *a.g.e.*, s.23

¹²⁵ <http://www.masak.gov.tr>. Erişim Tarihi: 28.04.2009.

¹²⁶ *Ibid.*

silah ticareti, fidye için adam kaçırmaya, haraç, soygun, gasp, gibi pek çok suç faaliyeti yer almaktadır. Bu faaliyetler basit dolandırıcılıktan çok karmaşık, ciddi, organize suçlara kadar uzanmaktadır¹²⁷.

Aslında organize suç ve terörizm birbirinden farklı konseptlerdir. Organize suç örgütünün temel amacı çıkar sağlamak iken, terörizm şiddet kullanarak kurulu yasal ve anayasal düzeni ve politikaları değiştirmeyi veya etkilemeyi hedefler. Buna karşılık terör örgütlerini organize suç örgütlerine yaklaştıran bazı özelliklerde söz konusudur¹²⁸. Gerek organize suç örgütlerinin gerekse terör örgütlerinin uluslararası nitelikte faaliyetler gerçekleştirmeleri, hücre yapılanması şeklinde bir ağ oluşturmaları, bazı etnik ve cemaat ilişkilerinin sağladığı avantajları kullanmaları, finansal kaynak ve hareketlerini gizlemek için güvenli ülke veya yerler aramaları ve karapara aklamaları bu iki örgüt arasındaki bazı benzerliklerdendir¹²⁹.

Organize suç örgütleri aynı zamanda terör örgütü üyelerinin yurtdışına çıkmalarını ve gittikleri ülkelerde rahat bir şekilde yaşamalarını teminen sahte pasaport düzenlemek, kredi kartı ve sosyal hizmet alanında dolandırıcılık faaliyetlerini gerçekleştirmek gibi pek çok alanda terör örgütlerine hizmet vermektedirler¹³⁰.

Organize suç örgütleri de terörist taktikler kullanabilmektedirler. Organize suç örgütleri bazen kamuoyunu etkilemek ve propaganda yapmak amacı ile terör karakterli eylemler gerçekleştirmektedirler. Özellikle organize suç örgütleri kamu otoriteleri tarafından ciddi bir şekilde tehdit edilmeye başladıklarında şiddet eylemleri ile terör karakterli eylemler yapmaktadırlar. İtalya'da temiz eller operasyonu sırasında savcılara ve yakınlarına karşı gerçekleştirilen şiddet eylemleri buna örnek olarak verilebilir¹³¹.

¹²⁷ FATF, *a.g.e.*, s. 15.

¹²⁸ CE, *Organised Crime Situation Report 2005 Focus on the Threat of Economic Crime*, Strasbourg, Council of Europe, s. 20.

¹²⁹ Hasan Aykın, H.Kevser Sözmén, *a.g.e.*, s.24.

¹³⁰ David L Carter, "International Organized Crime", *School of Criminal Justice*, 1994, Michigan State University, www.l.cj.msu.edu/-outreach/security/orgcrime.html, Erişim Tarihi: 24.03.2008.

¹³¹ CE, *a.g.e.*, s.20.

Bazı terör örgütleri, örgüt yapısı içinde organize suç örgütü birimleri oluşturabilmektedir. Terör örgütleri faaliyetlerini devam ettirebilmek amacı ile çoğunlukla organize suç örgütleri tarafından kullanılan araç ve taktikleri kullanırlar. Bazen gerçekleştirilen fidye karşılığı adam kaçırma olayları bir taraftan toplumda korku yaratma diğer taraftan gelir elde etme gibi iki hedefe birden hizmet eder. Koruma adı altında alınan haraç, kalpazanlık, kopya ürün ticareti ve uyuşturucu ticareti gibi faaliyetler, terör örgütlerince terörist bir eylem olarak değil fakat finansman ihtiyacının bir sonucu olarak yapılır. Karapara aklama, elde edilen bu gelirlerin kaynağını, yapılan yatırımı ve gönderildiği yerleri gizlemek amacıyla kullanılır¹³².

Bazı suç örgütleri ilk ortaya çıktıklarında politik bir ajandaya sahip terör örgütü hüviyetindedirler. Ancak ilk önceleri finansman ihtiyacı için başlatılan organize suç faaliyetleri zaman içinde süreklilik kazanarak terör örgütünün organize suç örgütüne dönüşmesine sebep olabilmektedir. Çin Triadları, Burma KMT'si ve Sicilya Cosa Nostra'sı bu duruma örnektir¹³³.

3.2.1.1. Uyuşturucu Ticareti

Uyuşturucu ve psikotrop maddelerin ticareti için Birleşmiş Milletler tarafından bir kontrol sistemi öngörülmüştür. Bununla ilgili olarak Birleşmiş Milletlerin üç konvansiyonu bulunmaktadır¹³⁴. Bu konvansiyonlarla yüzlerce psikoaktif maddenin kullanımı sadece sağlık ve bilimsel amaçlarla sınırlandırılmıştır. Bu sınırlamalara rağmen dünya nüfusunun yüzde beşinin uyuşturucunun herhangi bir türünü kullanmakta olması üretim, dağıtım ve kullanımı sınırlanmış bu maddeleri, yasadışı örgütler için önemli bir suç piyasası haline getirmiştir. 2005 yılında uluslararası yasadışı uyuşturucu ticaretinin tahmini değeri 322 Milyar ABD doları olarak hesaplanmıştır¹³⁵.

¹³² CE, *a.g.e.*, s.21.

¹³³ CE, *a.g.e.*, s.21.

¹³⁴ CE, *a.g.e.*, s.29.

¹³⁵ UN, *Uniting Against Terrorism: recommendations for a global counter-terrorism strategy, Report of the Secretary-General*, 25 April 2006, A/60/825, s.170

Uyuşturucu ticareti terör örgütlerinin fon temininde kullandıkları çok karlı bir alandır. Teröristlerin yasadışı olarak ticareti en kolay yapılan ve çok karlı olan uyuşturucu ticaretine artan oranda karıştıkları pek çok ülkede tespit edilmiştir¹³⁶. Terör örgütlerinin son yıllarda giderek artan oranda uyuşturucu ticareti ile uğraşmaya başlamasında, özellikle 11 Eylül 2001 saldırıları sonrası teröre destek veren devletlere karşı girişilen uluslararası inisiyatiflerin etkisi ile bu kaynakta kısmide olsa azalma eğiliminin olduğu ileri sürülmektedir¹³⁷.

Son yıllarda terör örgütlerinin uyuşturucu ticaretinden giderek artan oranda pay almalarının bir yansıması olarak, pek çok terör örgütünün finans kaynakları arasında uyuşturucu ticaretinden elde edilen gelir önemli bir yer tutmaya başlamıştır¹³⁸. Bunda uyuşturucu ticaretinin gelirinin yüksek, çoğu zaman karşılığında alınan paradan daha az yer tutması nedeniyle nakliyesinin kolay, alıcısının bol olması önemli etkenlerdir. Terör örgütlerinin çoğu kez geçiş güzergahı ve nakliye işlerinde uyuşturucu ticareti ile uğraşan organize suç örgütlerine lojistik destek sağlamak suretiyle de uyuşturucu gelirlerinden pay aldığı bilinmektedir¹³⁹.

Terör örgütlerinin son dönemde artan oranda uyuşturucu ticaretinde yer alması, uyuşturucu ticaretiyle uğraşan organize suç örgütleri ile terör örgütlerini birbirinden ayırt etmeyi çoğu kez zorlaştırmaktadır. Uyuşturucu ticaretini önemli bir faaliyet alanı olarak kullanan terör örgütleri narkoterörist örgütler olarak isimlendirilmektedir. Narkoterörist örgütlerin sayısındaki artış narkoterörizm kavramının da yaygın olarak kullanılmasına yol açmıştır¹⁴⁰.

Terör örgütleri, içerdiği şiddet sayesinde önemli bir otoriteye sahip olmak suretiyle sahip olduğu denetim mekanizması ile birlikte uyuşturucu ticaretinin kontrollü bir şekilde işlenmesine, sokak sokak, bölge bölge, ülke ülke oluşturulan yapılanmalar sayesinde başka grupların söz konusu alana müdahale etmesinin önlenmesini sağlamaktadırlar. Bunun yanı sıra örgüt içerisinde gizliliğin azami

¹³⁶ GAO, *Terrorist Financing*, *United States General Accounting Office*, GAO 04-163, 2003, s.11.

¹³⁷ KOM, *2005 Faaliyet Raporu*, Ankara, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2006, s.174.

¹³⁸ UN, *a.g.e.*, s.8.

¹³⁹ KOM, *a.g.e.*, s.175.

¹⁴⁰ *Ibid.*

derecede sağlanarak deşifre olunmasının engellenmesi ve uyuşturucu gelirinin arzulan seviyede olması ile örgüte aktarılması noktasında hedeflerini gerçekleştirmektedirler¹⁴¹.

ABD Dışişleri Bakanlığı raporlarına göre, dünyanın en büyük 25 terörist grubunun en az bir düzinesinin dünya çapındaki uyuşturucu ticaretiyle bağları vardır. Bu terörist grupların bazıları, Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri (FARC), Kolombiya Birleşik Savunma Grupları (AUC), Ulusal Özgürlük Ordusu (ELN), Parlayan Yol, Filistin İslami Cihat, El-Kaide, Özbekistan İslami Hareketi, Hizbullah, PKK, Bask Vatan ve Özgürlük (ETA), Tamil El-amin Özgürlük Kaplanları ve Abu Sayyaf'ı kapsar. Dünyadaki bazı ünlü narkoterörist örgütlerin uyuşturucu ile ilişkilerine ilişkin örnekler aşağıdaki gibi sıralanabilir¹⁴².

Kolombiya'da FARC, kokain üretimi, laboratuvar ve küçük havaalanı pistlerinin güvenliği ve tonlarla ifade edilen kokainin diğer organize suç örgütleri ile işbirliği halinde Venezüella üzerinden ABD'ye ve Avrupa'ya ulaştırılması gibi uyuşturucu ticaretinin çeşitli aşamalarına dahil olmaktadır¹⁴³.

Afganistan'da Taliban'ın terör eylemleri ve resmi güçlere karşı isyanında kullanılmak üzere afyon ticaretinden 3 milyar dolar elde ettiği ileri sürülmektedir¹⁴⁴.

Venezüella'da etkin olmayan devlet, yolsuzluk ve bu konuda yeterli iradenin bulunmaması, FARC ve diğer bir terörist örgüt olan ELN'ye kokain ticareti için uygun bir ortam sunmaktadır.

Peru'da SL (Shining Path/Sendero Luminoso) açık bir şekilde coca üreticisi ve ticareti yapan bir terörist grup olarak bilinmektedir¹⁴⁵.

ABD tarafından terör örgütü olarak isimlendirilen ve Kolombiya'da faaliyet gösteren AUC kokain arzında önemli bir yere sahiptir. Bu örgüte yönelik olarak çok

¹⁴¹ Taner Aydın, *Türkiye'de Narko Terörizm ve PKK/KONGRA-GEL Terör Örgütünün Rolü*, Ankara, G.Ü. SBE, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Master Tezi, (2007), s.11.

¹⁴² US, *National Drug Control Strategy Annual Report*, 2008, s.34.

¹⁴³ KOM, *a.g.e.*, s.176.

¹⁴⁴ KOM, *a.g.e.*, s.176.

¹⁴⁵ USDS, *Country Reports on Terrorism 2005*, United States Department of State Publication 11324, Office of the Coordinator for Counterterrorism, 2007, s.128.

uluslu olarak başlatılan soruşturma ve operasyonlar sonucunda 20 kokain HCl laboratuvarı, 22.919.5 kg. kokain, 28.999 galon kokain yapımında kullanılan kimyasal madde, 4.000 pound marihuana, 2.732.309 dolar ele geçirilmiştir¹⁴⁶.

Teröristlerin uyuşturucu kaçakçılığı yapmalarındaki tek sebep mali kaynak sağlamak değildir. Teröristler aynı zamanda kendi stratejik amaçlarına yardımcı olabileceği düşüncesiyle de söz konusu yasadışı faaliyetlere girişmektedirler. Bazı terör örgütleri, bağımlılık yapan maddelerin ticaretini yapmak suretiyle kendileriyle mücadele eden ve düşman olarak niteledikleri toplumları zayıf düşürebileceklerine inanmaktadırlar¹⁴⁷.

Türkiye’de de terör örgütleri uyuşturucu ticaretinden önemli miktarda gelir elde etmektedirler. Türkiye’de güvenlik kuvvetlerince PKK/KONGRA-GEL, ASALA, TKP/ML ve DHKP/C terör örgütleriyle bağlantılı olduğu tespit edilen uyuşturucu madde kaçakçılığı olaylarının sayısı 1984-2005 yılları arasında 333 tür¹⁴⁸.

PKK/KONGRA-GEL terör örgütünün uyuşturucu madde kaçakçılığı yaptığı, Abdullah ÖCALAN, Şemdin SAKIK gibi örgütün üst düzey yöneticileri tarafından bizzat itiraf edilmiştir.¹⁴⁹ Bölücü terör örgütü PKK, uyuşturucu üretimi, kaynağından uyuşturucu temini, kaçakçılığı ve dağıtımını safhalarında aktif rol alarak uyuşturucu ticaretinin her alanında görülmektedir. Uyuşturucu üretimi için PKK’nın Türkiye’nin doğusunda bulunan sarp arazilerdeki sahipsiz köy meralarında yasadışı kenevir bitkisi ektiği tespit edilmiştir. Diyarbakır (524 kg) ve Van (280 kg)’da yakalanan esrar maddesinin, bu bölge kırsalında bölücü terör örgütü tarafından gerçekleştirilen yasadışı kenevir bitkisi ekiminden kaynaklandığı tespit edilmiştir. Aynı şekilde, 2005 yılı Ağustos ayında, Van’ın Başkale ilçesi kırsalında gerçekleştirilen üç ayrı operasyonda, Ortayol, Güroluk ve Barış köyü meralarında (kamunun kullanımına

¹⁴⁶ USDS, *a.g.e.*, s. 57.

¹⁴⁷ Rand Beers ve Francis X Taylor, “Narco-Terror: The Worldwide Connection Between Drugs and Terror”, *Testimony Before the Senate Committee on the Judiciary Subcommittee on Technology, Terrorism and Government Information*, Washington DC, 13.03.2002,

¹⁴⁸ KOM, *a.g.e.*, s.175

¹⁴⁹ KOM, *a.g.e.*, s.175

açık hazine arazisi) terör örgütü tarafından ekildiği değerlendirilen önemli miktarlarda kenevir bitkisi yakalanmıştır¹⁵⁰.

Başlangıçta uyuşturucu sevkiyatından pay alan terör örgütünün, uyuşturucu ticaretindeki yüksek kar nedeniyle dağıtımına da yöneldiği ileri sürülmektedir. Dağıtım işinde siyasi amaçlı dernekler ve deşifre olmamış militanlar kullanılmaktadır. Terör örgütü PKK/KONGRA-GEL'in, Avrupa'da açtığı dernekler vasıtasıyla uyuşturucu dağıtımında iyi bir organizasyon sağladığı iddia edilmektedir. Avrupa'daki uyuşturucu dağıtımında PKK'nın küçük çocukları dahi kullandığı belirtilmektedir¹⁵¹.

Terör örgütü PKK/KONTRA-GEL, mali kaynaklarının büyük bir bölümünü uyuşturucu kaçakçılığından sağlanmaktadır¹⁵². Terör örgütü tarafından uyuşturucu ticaretinden sağlanan gelirin miktarını tam olarak hesaplamak güçtür. PKK'nın uyuşturucu ticaretinden elde ettiği gelirin 2001 yılında 60 milyon dolar olduğu yönündeki tahminler medyada yer almıştır. Bu konuda resmi yetkililerce dile getirilen son rakamlar bu tutarın çok üzerindedir. Genelkurmay İkinci Başkanı Orgeneral Ergin SAYGUN, Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi (TMMM) Komutanlığı'nın 2008 yılında ikincisini düzenlediği 'Küresel Terörizm ve Uluslararası İşbirliği Sempozyumu'nun kapanış konuşmasında; terör örgütünün, başta uyuşturucu olmak üzere, insan, sigara, akaryakıt ve silah kaçakçılığı, haraç toplama, sahtecilik ve kara para aklama gibi yasadışı faaliyetler yoluyla mali kaynak temin etmekte olduğunu belirtmiştir. SAYGUN tarafından aynı konuşmada, terör örgütünün bu şekilde elde ettiği yıllık gelirin 400-500 milyon avro civarında olduğu, bunun 200-250 milyon avrosunun uyuşturucudan, 100-150 milyon avrosunun kaçakçılıktan (akaryakıt, sigara, insan kaçakçılığı gibi), 15-20 milyon avrosunun toplanan yardımlardan ve 20-25 milyon avrosunun da diğer faaliyetlerden sağlandığı değerlendirildiği yapılmıştır¹⁵³.

¹⁵⁰ KOM, *a.g.e.*, s.175.

¹⁵¹ Sedat Laçiner, "Narkoterör: Terörün Geliri de Ölümden", *Star Gazetesi*, 10.02.2008. <http://www.usakgundem.com/yazarlar.php?type=3&id903> Erişim Tarihi: 10.02.2009.

¹⁵² Emin Demirel, *Terör*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2002, s.700.

¹⁵³ *Küresel Terörizm ve Uluslararası İşbirliği Sempozyumu (Ankara 10-11 Mart 2008)*, Genelkurmay Başkanlığı Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi Yayını, Genelkurmay Basımevi., s.207.

Terör örgütleri uyuşturucu ticareti yaptıklarının bilinmesini istememektedirler. Çünkü uyuşturucu ticareti tüm toplumlar tarafından bir insanlık suçu olarak kabul edilmekte ve örgütün imajını zedeleyerek örgütün propaganda faaliyetlerinin başarısını olumsuz etkilemektedir. Uyuşturucu ticareti yapmak aynı zamanda örgüte destek sağlayan ülkeler üzerinde de olumsuz bir imaj oluşturmakta ve bu örgütleri desteklemekte çekimser davranmalarına neden olmaktadır. Bu nedenle Türkiye’deki bölücü terör örgütü uyuşturucu üretimi, kaçakçılığı ve pazarlamasına ilişkin faaliyetlerini uzun zaman Türkiye ve dünya kamuoyundan gizlemeye çalışmıştır. Bu nedenle uyuşturucu faaliyetleri terör örgütüne mensubiyeti bilinmeyen kişiler üzerinden yürütülmeye çalışılmıştır. Bölücü terör örgütünün uyuşturucu suçlarına karıştığı, uluslararası raporlar, Türkiye’de gerçekleştirilen uyuşturucu operasyonlarında yakalanan şahısların ifadeleri, terör örgütleri ile bağlantılı suç kayıtları, örgüte ait sığınak/hücre evlerinde ele geçirilen uyuşturucu maddeler ve dokümanlardaki uyuşturucu alış verişinin para kayıtları ile ortaya çıkarılmıştır.

3.2.1.2. İnsan Kaçakçılığı

Sınırşan Örgütlü suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi Protokolünde insan kaçakçılığı, bir ülkenin vatandaşı olmayanlar ile ülkede ikamet etmeyenlerin, ülkeye çıkar karşılığında yasadışı yollardan sokulması olarak tanımlanmıştır.

Uluslararası Göç Örgütü’nün verilerine göre dünyada 130 milyon civarında göçmen vardır ve bunların 20 ile 30 milyonu yasadışı göçmen statüsündedir. Her yıl 300.000 ile 450.000 arasında göçmenin Batı Avrupa ülkelerine giriş yaptığı tahmin edilmektedir. İnsan kaçakçılığında terör örgütleri önemli oranda suç geliri sağlamaktadır. İnsan kaçakçılığında bedel, bulunulan ülkeye, göçmenin gelir durumuna, yolculuk sırasında alınan riske, hizmet sağlayanın profesyonellik düzeyine ve gidilecek ülkenin cazip bir ülke olup olmamasına göre belirlenmektedir. Örneğin Afrika’dan İspanya’ya insan kaçakçılığında ortalama bedel 4.000 avro’dur. Ayrıca sahte kimlik belgeleri de sağlanmışsa bu rakam 6.000 avro ‘ya çıkmaktadır.

Aynı rakam Asya'dan İspanya'ya yapılan bir kaçakçılıkta ortalama 6.000 ila 12.000 avro arasında olmaktadır¹⁵⁴.

Terör örgütleri insan kaçakçılığı vasıtasıyla hem gelir sağlamakta hem de eleman temin etmektedirler. Terör örgütleri ayrıca buldukları ülke dışındaki ülkelerde faaliyet gösteren insan kaçakçılığı şebekeleriyle ilgili ülkelerdeki mensupları vasıtasıyla işbirliği yapmakta ve insan kaçakçılığını meslek edinmiş suç şebekelerinin gelirlerinden pay almaktadırlar¹⁵⁵.

Türkiye'nin Avrupa'ya doğru olan insan kaçakçılığındaki rota üzerinde yer alması, ülkemizde bu piyasanın çok yoğun olmasına neden olmaktadır. 1995–2005 tarihleri arasında Türkiye üzerinden 580.000 kişi insan kaçakçılığı veya ticaretine konu olmuştur. Bu işlemler sırasında kişi başına ortalama 5.000 TL alındığı değerlendirilmektedir. Yasadışı göçmenlerin sınırdan illegal yöntemlerle geçirilerek Avrupa ülkelerine götürülmesi ve iltica başvurusu yaptırılması karşılığında, Avrupa ülkelerinde bu kişilere sağlanan maddi yardımlardan pay alınması, PKK/KONGRA-GEL terör örgütünün faaliyetlerini finanse etmek için sıklıkla başvurduğu yöntemlerden birisidir¹⁵⁶.

Kurulduğu tarihten bu yana pek çok yasadışı faaliyete karışan PKK/KONGRA-GEL terör örgütü, ya militan ve sempatizanlarını eğitmek için ya da maddi kaynak temin etmek için insan kaçakçılığı olaylarında etkin rol oynamaktadır. Başlangıçta uyuşturucu ve insan kaçakçılığı faaliyetlerine göz yumma ve güvenlik sağlama karşılığında bu tür organizasyonlardan “vergi” adı altında komisyon alan örgüt, sağladığı kazanç ve diğer kazanımlar nedeniyle insan kaçakçılığı faaliyetlerinin bizzat içerisinde yer almaya başlamıştır.

3.2.1.3. Sigara ve Emtia Kaçakçılığı

Terör örgütleri sigara kaçakçılığından önemli miktarda gelir elde etmektedirler. Sigaranın yanı sıra alkol ürünlerinin kaçakçılığı da söz konusu olabilmektedir. Bu tür

¹⁵⁴ CE, *a.g.e.*, s.39.

¹⁵⁵ MASAK, *Şüpheli İşlem Bildirim Rehberi*, Mali Suçları Araştırma Kurulu, Yayın No.9, Ankara, 2006, s.57.

¹⁵⁶ Necati Alkan, “Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları”, *Polis Dergisi*, Nisan-Mayıs 2004, Sayı:40.

mallar üzerindeki özel tüketim vergilerinin yüksekliği, kaçakçılığı cazip hale getirmektedir. Bu tür kaçakçılık fiilleri, malların tedariki, nakliye, pazarlaması ve diğer aşamalarında çoğunlukla kamu görevlilerin göz yummasını sağlamak için rüşvet verme gibi unsurları içermesi nedeniyle organize şekilde işlenmesi zorunlu faaliyetlerdir. Uluslararası örgütsel bağlara sahip, sıkı bir örgüt yapısı oluşturan terör örgütleri bu alanda etkin bir şekilde faaliyet göstermektedirler.

Birleşik Krallık'ın Organize Suç Görev Kuvveti raporları, sadece 2000 yılında Kuzey İrlanda ve İrlanda Cumhuriyeti arasında yapılan yakıt kaçakçılığında ve sahte tütün ürünlerinden kaynaklanan gelir kaybının 568 milyon dolara ulaştığını ifade etmektedir. IRA'nın sahte ürün ve mal kaçakçılığında para elde etme kapasitesinin 7,7 ile 12,3 milyon dolar arasında olduğu tahmin edilmektedir¹⁵⁷.

Amerika'da da teröristlerin yasadışı sigara kaçakçılığı suretiyle önemli miktarlarda gelir elde ettikleri iddia edilmektedir. Özellikle Amerika'da eyaletler arası ve ABD ile Kanada arasındaki sigara üzerinden alınan vergi farkları sigara kaçakçılığında önemli bir etkidir. Bir davada Kuzey Carolina ile Michigan eyaletleri arasında 1996-2000 yılları arasında sigara kaçakçılığı yapan bir terör örgütünün 1,5 milyon dolarına, önemli miktarlarda sigaraya ve gayrimenkullerine el konulmuştur. Soruşturma üç temel suçtan yapılmıştır: Yasadışı sigara kaçakçılığı, kara para aklama ve terör örgütüne maddi destek sağlamak. Sigara sektöründeki karlı alan sadece kaçakçılıkla kalmamakta aynı zamanda sahte bandrol kullanmak ve internet üzerinden sigara satışı yapmak suretiyle elde edilen kar daha da arttırılmaktadır. Avrupa Komisyonu Yolsuzlukla Mücadele Ofisine göre, sigara kaçakçılığı Avrupa'da çok yaygın olup pek çok Doğu Avrupa ülkesinde kaçak sigara nakit gibi kullanılmaktadır¹⁵⁸.

Son dönemde bu alandaki yüksek gelir imkânları Türkiye'de terör örgütlerinin de sigara, akaryakıt ve alkollü içki kaçakçılığı işine girmesine neden olmuştur. Terör örgütü PKK'nın sigara kaçakçılığında ne kadar gelir sağladığını tam olarak bilmek

¹⁵⁷ Kimberley Thachuk, "Terörizme Destek Veren Kaynaklarla Mücadele", *Küresel Terörizm ve Uluslararası İşbirliği Sempozyumu (Ankara 23-24 Mart 2006)*, Genelkurmay Başkanlığı Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi Yayını, Genelkurmay Basımevi., s.62.

¹⁵⁸ GAO, a.g.e., s.12.

imkânsızdır. Ancak, bu konuda ileri sürülen rakamlar çok önemli miktarları içermektedir. Örneğin eski Sağlık Bakanlarından Bülent AKARCALI Avrupa’da sigaraya verilen her doların 25 Centinin PKK’ya gittiğini ve PKK’nın sigara kaçakçılığında elde ettiği kazancın asgari 300 milyon avro olduğunu ileri sürmüştür. AKARCALI’nın dile getirdiği iki önemli husus ise, uluslararası sigara şirketlerinin bu kaçakçılığı desteklediği ve gümrüklerin de buna göz yumduğu iddialarıdır¹⁵⁹.

Sigara kaçakçılığında PKK’nın aldığı payla ilgili olarak Genelkurmay İkinci Başkanı Orgeneral Ergin SAYGUN, Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi Komutanlığı’nın 2008 yılında ikinci kez düzenlediği “Küresel Terörizm ve Uluslararası İşbirliği Sempozyumu”nun kapanış konuşmasında PKK’nın akaryakıt, sigara, insan kaçakçılığı gibi kaçakçılık türlerinden 100-150 milyon avroluk gelir elde ettiği değerlendirmesini yapmıştır¹⁶⁰.

Terör örgütleri gerektiğinde her türlü malın kaçak olarak ülkeye sokulması suretiyle gelir elde edilmesi imkânlarını aramaktadır. Örneğin bazı terör örgütlerinin Avrupa’da üretilen ve Güney Amerika’daki bir serbest bölgeye nakledilen malları üçüncü bir ülkeye kaçak yollarla sokmak ve bu ülkede pazarlamak suretiyle gelir elde ettikleri ve bu gelirleri terör örgütünün faaliyetlerinin finansmanında kullanıldığı tespit edilmiştir¹⁶¹.

3.2.1.4. Silah Kaçakçılığı

Silah kaçakçılığı ile terörizm arasında da doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. Terör örgütleri silah kaçakçılığı yapmak suretiyle hem silah ihtiyacını karşılamakta hem de gelir elde etmektedir. Son dönemde özellikle nükleer silah yapımında kullanılan maddelerin kaçakçılığı da önemli bir kaynak haline gelmiştir. Nükleer silah yapımında kullanılan maddelerin milyon dolarlarla alıcı bulması, organize suç örgütleri yanında terör örgütlerinin de bu suç türüne yönelmelerine neden olmaktadır¹⁶².

¹⁵⁹ Hasan Aykın, H.Kevser Sözmen, *a.g.e.*, s.26.

¹⁶⁰ *Küresel Terörizm ve Uluslararası İşbirliği Sempozyumu (Ankara 10-11 Mart 2008)*, Genelkurmay Başkanlığı Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi Yayını, Genelkurmay Basımevi., s.207

¹⁶¹ Peter Lilley, *Dirty Dealing*, ...,s.143.

¹⁶² KOM, *a.g.e.*, s.94.

3.2.1.5. Haraç Toplama

Terör örgütleri, kişilere koruma vaadinde bulunma, zarar vermeme garantisini sağlama, bir şekilde şahit olduğu veya öğrendiği bir suçu veya durumu yetkili mercilere bildirme tehdidinde bulunarak şantaj yapma veya adam kaçırmaya karşılığında kişi veya gruplardan zorla para toplamaktadır. Haraç vermeyi istemeyen kişileri kaçırmakta, işyerlerini bombalamakta veya suikastlar düzenlemektedirler.

Haraç toplama faaliyeti bir taraftan terör örgütlerine önemli miktarda gelir sağlarken, diğer yandan devletin otoritesine karşı girişilmiş bir eylem olarak da görülmektedir. Devletin en önemli özelliklerinden birisi zor kullanarak kişilerin kazançlarından bir kısmını alma konusunda meşru yetkiye sahip olmasıdır. Terör örgütleri, haraç veya vergi adı altında kişilerden zorla para toplamak suretiyle devletin bu otoritesini sarsma, kişilerde güvensizlik ve korku yaratma gibi sonuçlar doğurmayı da amaçlamaktadırlar.

3.2.1.6. Sahtecilik

Günümüzün gelişen teknolojik imkanları dolayısıyla her türlü baskı araç, gereç ve malzemesini kolaylıkla bulabilen ve sahtecilikte uzmanlaşan terör örgütleri, hem kendi mensuplarına sahte pasaport ve kimlik basmakta, hem de talep halinde organize suç örgütlerine sahte belge düzenlemek suretiyle gelir temin etmektedirler.

Dünyada sahtecilik konusunda uzmanlaşmış en önemli örgütlerden biri olduğu bilinen PKK/KONGRA-GEL terör örgütü, illegal yollardan yurtdışına çıkış yapmak isteyen şahısların iltica taleplerinin kabul görmesi için belli bir bedel karşılığında sahte belgeler düzenlemektedir. Ayrıca örgüt, yurtdışında bulunan vatandaşlarımızdan veya yabancılardan, zorla veya gönüllü olarak elde edilmiş pasaport, nüfus cüzdanı gibi belgelerin üzerinde tahrifat yapmak suretiyle de belgede sahtecilik fiillerini gerçekleştirmekte ve bu suretle gelir temin etmektedir.

Düzenlenen sahte belgelerle Avrupa ülkelerine götürülen kaçak şahıslar, gönderildikleri ülkelerde örgüt tarafından takip edilerek, barınma ve iş bulma vaadi ile PKK/KONGRA-GEL yanlısı derneklere üye olarak kaydedilmekte, iş bulmaları

---

halinde ise anılan şahıslardan, örgüte yardım amacıyla aidat adı altında para alınmaktadır. Örgüt, ayrıca yurtdışına çıkardığı bu şahıslardan bir kısmını ideolojik eğitimden geçirerek, PKK/KONGRA-GEL adına vatandaşlarımızdan zorla para toplama, örgütün yayın organlarını dağıtma, uyuşturucu işlerinde kurye olarak çalışma vb. faaliyetlerde kullanma girişimlerinde de bulunabilmektedir¹⁶³.

Ayrıca, PKK/KONGRA-GEL'in sahte dokümanlar üretmek yoluyla Avrupa'da sosyal yardım fonları topladığı ve faaliyetlerinin finansmanında kullanılan bu fonları gelişmiş ülkelerdeki mali sistemleri kullanmak suretiyle değerlendirdiği de tespit edilen hususlar arasında yer almaktadır.

3.2.1.7. Taklit ve Kopya Ürünlerin Ticareti

OECD'ye göre, sahte ve taklit ürünler dünya ticaretinin yaklaşık %7'sine denk gelmektedir. Terör örgütleri bu piyasada da kendilerine yer bulmaktadırlar. Bazı terör örgütleri çok bilinen parfüm, kozmetik ürünler ile pahalı ilaçların, çikolataların sahteleri, taklit yedek araba parçaları ve korsan CD'ler gibi günlük eşyaların ticaretinde yer almaktadırlar¹⁶⁴.

3.2.1.8. Kredi Kartı Dolandırıcılığı

Bir başkasının kredi kartını hileli yollarla kullanarak internet üzerinden veya telefonla alışveriş yapılması, gelişen teknolojik imkanlar neticesinde artık daha çok rastlanan bir suç türü olmuştur. Terör örgütleri diğer suç türlerinde olduğu gibi kredi kartı dolandırıcılığını da sık olarak gerçekleştirmektedir.

Birleşik Krallık Ciddi Dolandırıcılık Ofisi tarafından teröristlerin operasyonlarını finanse etmek amacıyla düşük değerli ancak yüksek hacimli kredi kartı, çek dolandırıcılığı, sigorta sahtekarlığı olaylarında yer aldıkları belirtilmektedir¹⁶⁵.

¹⁶³ Necati Alkan, *a.g.m.*, Sayı:40.

¹⁶⁴ Kimberley Thachuk, *a.g.m.*, s.62.

¹⁶⁵ Rohan Bedi, *Terrorist Financing*, International Centre for Political Violence and Terrorism Research Strategic Counter Terrorism: Terrorist Financing Response Series, 2007, s.1.

FATF bünyesinde çalışmalarını yürüten Terörün Finansmanı Çalışma Grubu tarafından hazırlanan Terörün Finansmanı Raporunda da belirtildiği üzere, çok sayıda kişinin ismi, adresi, telefon numarası, anne kızlık soyadı, doğum tarihi, mesleği gibi kişisel bilgileri ile kredi kartı hesaplarına ilişkin detaylar yasadışı yollardan temin edilmekte ve internette satışa sunulmaktadır. Terör örgütleri tarafından bu bilgilerin satışının yapılması ve bu yolla gelir elde edilmesi de mümkün olabilmektedir¹⁶⁶.

3.2.1.9. Gasp, Hırsızlık

Gasp ve hırsızlık, küçük çaplı örgütlerin kullandığı ya da faaliyetlere başlangıç için gerekli paranın bulunması amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Bankalar, büyük işyerleri, para nakliye araçları, mutemetler, toplu para bulduran yer ve şahıslar terör örgütlerinin gasp ve hırsızlık eylemleri için hedef alınan yerlerdir.

Ülkemizde THKP/C, THKO gibi terör örgütleri kuruluş aşamalarında bu yöntemi kullanmışlardır. Gerçekleştirdikleri banka soygunları örgüte belirli bir gelir sağladığı gibi aynı zamanda kamuoyu tarafından tanınmalarını sağlamıştır. 1987 yılında Batman'da kurulan radikal terör örgütü İHÖ, gerçekleştirdiği banka soygunları, otomobil ve eşya hırsızlıklarını gelir temin etme yöntemi olarak kullanmıştır¹⁶⁷.

3.2.1.10. Fidyeye Amaçlı Adam Kaçırma

Fidyeye amaçlı adam kaçırma faaliyetleri, örgütlerin yaygın olarak kullandığı finansman yöntemlerinden biridir. Örgüt bu faaliyetlerde başarısını kanıtladığında adam kaçırmasına gerek kalmayıp korkutma ya da tehdit yoluyla gelir temin etmeye devam edebilmektedir¹⁶⁸.

Dünyada birçok terör örgütü, bir taraftan varlıklarını devam ettirebilmek ve ideolojilerini destekler nitelikte faaliyetlerde bulunabilmek için ihtiyaç duydukları parayı temin edebilmek, bir taraftan da propagandalarını yapmak suretiyle

¹⁶⁶ Hasan Aykın, H.Kevser Sözmén, *a.g.e.*, s.30.

¹⁶⁷ Necati Alkan, *a.g.m.*, Sayı:40.

¹⁶⁸ MASAK, *a.g.e.*, s.57.

örgütlerinin isimlerini duyurabilmek için özellikle zengin iş adamlarını ve bürokratları kaçıarak karşılığında fidye almış ve finans kaynaklarını geliştirmeye çalışmıştır.

ETA terör örgütü, dünyadaki terör örgütleri ile kıyaslandığında en büyük geliri fidye amaçlı adam kaçırmalardan sağlamıştır. Örneğin, Katalan iş adamı Jesus Serra Santamans Nisan 1980'de kaçırılmış ve 1.5 milyon dolar karşılığında serbest bırakılmıştır. Sanayici Adolfo V.Martin yaklaşık 3 ay süren bir kaçırılma döneminden sonra 24 Şubat 1990'da 2.8 milyon dolarlık fidye karşılığında serbest bırakılmıştır. Temmuz 1993'te kaçırılan barış hareketinin önemli isimlerinden Zamona kaçırıldıktan sonra serbest bırakılması için büyük miktarda fidye ödemek zorunda kalmıştır¹⁶⁹.

3.2.2. Yasal Faaliyetlerden Sağlanan Kaynaklar¹⁷⁰

Terör örgütlerinin gelirleri; sadece yasadışı yollardan elde edilen, suçla bağlantılı olan ve suç ekonomisi içerisinde yer alan kaynaklardan elde edilmemektedir. Terör örgütlerinin yasadışı yollardan elde ettikleri gelirlerin yanı sıra yasal yollardan elde ettiği önemli miktarlarda gelirlerinin de olduğu bilinmektedir. Terör örgütleri tarafından yasal yollardan elde edilen gelirlerin maddi boyutunun öneminden ayrı olarak bu yöntemin bir diğer avantajı ise yasal yollardan elde edilen gelirin deşifre edilme riskinin daha az olmasıdır.

Terör örgütleri deşifre olma riskini azaltmak gibi amacıyla mevcut yasal sistemin içerisinde yerini alarak yasal görünümlü şirket veya kar amacı gütmeyen kuruluşları kullanmaya başlamışlar ve bu kuruluşlar zaman içerisinde terör örgütlerinin finansmanında önemli gelir kaynakları haline gelmişlerdir¹⁷¹.

Terör örgütlerinin yasal faaliyetlerden sağladığı kaynaklar arasında örgüt sempatanları tarafından gönüllü olarak bağış adı altında yapılan yardımları ve örgüt tarafından düzenlenen çeşitli sosyal etkinliklerle toplanan paraları da sayabiliriz.

¹⁶⁹ Necati Alkan, *a.g.m.*, Sayı:40.

¹⁷⁰ <http://www.masak.gov.tr>. Erişim Tarihi: 19.05.2009.

¹⁷¹ Hasan Aykın, H.Kevser Sözmen, *a.g.e.*, s.34.

Terörün finanse edilmesinde en çok kullanılan yasal kaynaklardan biride yayın organlarının işletilmesidir. Yayın organları (kitap, dergi, gazete, takvim, video-teyp, televizyon, radyo vb) vasıtasıyla terör örgütleri hem propagandalarını yapmakta hem de yasal görünümlü olarak para toplamaktadır¹⁷².

Terör örgütüne üye iken örgütten ayrılan kişiler tarafından veya görünüşte örgütle bağlantısı olmayan kişilerce çeşitli ticari işletmelerin kurulması ve yasal ticari kazançların örgüte aktarılması ile de terör örgütlerine destek verilmektedir¹⁷³.

3.2.3. Devlet Yardımları

Uluslararası düzeyde roller ve ilişkilerin giderek bulanıklaşması ve karmaşık bir yapı almasıyla birlikte devletlerin teröristleri barındırması, mafya patronlarının devletleri yönetmesi ve teröristlerin belirli makamlara seçilmesi mümkün olabilmektedir. Hatta büyük devletler, üçüncü devletlerin içişlerine karışabilmek için terörizmi özendirici politikalar izlemekte ve terör örgütlerini bir enstrüman olarak kullanmaktadırlar¹⁷⁴. Terör örgütlerinin ise yabancı ülke desteği olmadan mücadele içerisinde olduğu devlete karşı başarılı olma şansları çok düşüktür¹⁷⁵. Bu sebeple birçok terör örgütü kendisini destekleyecek bir ülke arayışında olmakta veya birçok devlet politikaları gereği kullanmak için bir terör örgütünü desteklemektedir.

Devletler iç politikalarında olduğu gibi dış politikalarında da terörizmi bir araç olarak kullanabilmektedirler. Yakın geçmişte bunun birçok örneği görülmüştür. Eski Sovyetler Birliği ve Doğu Bloğu ülkelerinin terörist örgütlere yardım ettiklerine tanık olunmuştur. Günümüzde de bazı ülkelerin diğer ülkeler üzerinde kendi çıkarları doğrultusunda terör örgütlerini sıkı bir şekilde kullandıkları bilinmektedir. Soğuk savaş döneminin sona ermesinden sonra devletlerin terörizme destek vermeleri giderek azalmasına rağmen ortadan kalkmamıştır. Devletlerin dış politikalarında

¹⁷² Alparslan Çalışkan, Yakup Yılmaz, Zeki Bal, *a.g.e.*, s. 145.

¹⁷³ *İbid.*

¹⁷⁴ <http://www.bursabarasu.org.tr/paylasim/File/dosyalar/makaleercancitlioglu.html>. Uluslararası Hukukta Terörizm, Erişim Tarihi 07.09.2009.

¹⁷⁵ Kimberley Thachuk, *a.g.m.*, s.57-74.

kullanmak için terörizme verdiği destek, basit yardımlar seviyesinde kalabileceği gibi, sponsorluk noktasına da ulaşabilmektedir¹⁷⁶.

Sedat LAÇİNER'e göre devletlerin terör örgütlerine destek vermesinin başlıca nedenleri arasında; terörizmin destek verenler için düşük maliyetli ve etkili yöntemler sunması, ilişkileri bozmadan ilgili ülkenin istenilen şekilde hareket etmesini sağlamaya imkân vermesi, doğrudan güce başvurmanın ortaya çıkarabileceği riskleri içermemesi, terör örgütlerinin istihbarat örgütlerinin yan kolu gibi kullanılabilmesi ve operasyonel anlamda hizmet verebilmesi, destek veren ülkenin ideolojisini yaymasına yardımcı olması ve terör örgütleri ile arasındaki inanç ve kültürel yakınlıkların bulunmasıdır¹⁷⁷.

Devletler, terör örgütlerine maddi destekte bulunmaktan, silah ve gerekli diğer malzeme sağlamaya, ülkelerini terör örgütlerine açarak bunlara güvenli bölgeler, eğitim ve istihbarat sağlamaya, terörizmle mücadele konusunda isteksiz ya da yetersiz kalmaya, bir terör örgütünün faaliyetlerini yönetmeye ve devlet görevlileri tarafından işlenen terör saldırılarına kadar sıralanan bir dizi yöntemlerle uluslararası terörizme karışabilmektedirler¹⁷⁸.

Bir devletin terör örgütlerine silah, patlayıcı, teçhizat, eğitim, finansman, istihbarat, güvenli bölge, iletişim, ulaşım belgeleri ya da diğer lojistik destekleri sağlamak için seferber ettiği fakat terörist eylemleri yönlendirmediği veya devletin terör örgütü üzerinde fiili kontrole sahip olmadığı durumlarda devlet destekli uluslararası terörizm söz konusu olmaktadır¹⁷⁹.

Devletlerin terör eylemleri ile ilgili ilişkileri çeşitli seviyelerde olmaktadır. Bunları aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür:

¹⁷⁶ Sertaç Başeren, "Kavramsal Özellikleri ile Terörizm (Tarihi ve Hukuki Boyutları İle)" *Küresel Terörizm ve Uluslararası İşbirliği Sempozyumu (Ankara 23-24 Mart 2006)*, Genelkurmay Başkanlığı Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi Yayını, Genelkurmay Basımevi., s.7-18.

¹⁷⁷ Sedat Laçiner, "Uluslararası İlişkiler ve Terörizm", *USAK Stratejik Gündem*, Kasım 2006, (<http://www.usakgundem.com/makale.php?id=227> Erişim Tarihi: 26.03.2009.

¹⁷⁸ Fatma Taşdemir, *Uluslararası Terörizme Karşı Devletlerin Kuvvete Başvurma Yetkisi*, Cilt 10, USAK Yayınları, 2006, s.45. <http://books.google.com.tr> Erişim Tarihi 04.08.2009.

¹⁷⁹ Hüseyin Salur, *Küresel Çağda Din ve Terör*, Çizgi Kitabevi, Konya, 2009, s.101.

Terörü destekleyen devletler: Bu devletler terör örgütlerini destekler, bunlara finansal yardımda bulunur, ideolojik destek sağlar, askeri ve operasyonel teknik yardımda bulunurlar.

Terör eylemlerini yönlendiren devletler: Bu devletler terör örgütlerini kendi istedikleri doğrultuda terör eylemlerini gerçekleştirmeleri için doğrudan yönlendirirler.

Terör eylemi yapan devletler: Bu devletler ülke dışında, kendi gizli servis görevlilerini kullanmak suretiyle doğrudan terör eylemleri gerçekleştirirler. Bu bir devletin bazı politik amaçlarına ulaşmak amacıyla savaş ilan etmeksizin kasten sivillere karşı eylemde bulunması anlamına gelmektedir. Uluslararası konvansiyonlara göre sivillere karşı resmi makamlar tarafından gerçekleştirilen bu tür saldırılar terörizmden çok savaş suçu olarak değerlendirilir. Ancak, çoğu kez gerçekleştirilen eylemin arkasındaki devlet delilleriyle ortaya konulamaz ve uluslararası konvansiyonların işletilmesi mümkün olmaz.

Ancak günümüzde devletler doğrudan terör eylemleri gerçekleştirmek yerine taşeron olarak ülke içerisinde faaliyet gösteren terör örgütlerini kullanmayı tercih etmektedirler. Terör örgütünün üst yönetimi ile yakın ilişki içerisinde olan yabancı devlet gizli ajanları yapılacak eylemler konusunda teröristleri yönlendirmekte ve onlara gerekli imkânları da sağlamaktadırlar.

Terör örgütü üyelerine, terörü uluslararası politika aracı olarak kullanmak isteyen ülkelerce örgüt üyelerine sığınma hakkı verilmesi, örgütün ülke topraklarının üs olarak kullanılmasına izin verilmesi gibi desteklerin yanında örtülü veya açık olarak finansal destek de sağlanabilmektedir. Terör örgütlerine sağlanan örtülü finansal yardımlar, özellikle terör örgütüne yakın dernek ve vakıflara para veya ayni yardımda bulunulması gibi yöntemlerle yapılabilmektedir. Daha sonra bu yardımlar terör örgütüne aktarılmakta veya doğrudan söz konusu kuruluşlarca terör örgütünün yandaş bulmasına, propagandasının yapılmasına veya toplumda sempati kazanmasına yardımcı olacak şekilde kullanılmaktadır.

Türkiye’de faaliyet gösteren PKK, Hizbullah ve DHKP/C gibi örgütlerin başta çevremizdeki bazı ülkeler olmak üzere yabancı ülkeler tarafından desteklendiği belirtilmektedir¹⁸⁰.

3.3. Terör Örgütlerinin Para Hareketleri

Terörün finansmanı esas itibari ile üç saç ayağı üzerinde şekillenmektedir. Bunlar; fon sağlama, yasadışı nitelikteki fonların aklanması ve fonların terör örgütüne veya doğrudan teröristlere ulaştırılmasıdır. Terörün finansmanı ile mücadele ise, terör örgütlerinin finansman kaynaklarını kurutmak, aklamayı önlemek ve terör örgütü veya teröristlere fon gönderme araç ve yollarını engellemeyi kapsamaktadır. Terör örgütlerinin fon hareketlerinin tespiti ve izlenmesi gerek el konulacak fonların belirlenmesi, gerekse örgüt yapısının anlaşılmasına hizmet eden önemli bir mücadele aracıdır¹⁸¹.

Terör örgütlerinin faaliyetlerinin ve varlıklarının devamını sağlamak için ihtiyaç duydukları parayı gerek yasal gerekse yasadışı yollardan temin etme yöntemleri farklılık arz etse de, toplanan fon ile söz konusu fonların kullanım yeri arasındaki bağlantıyı gizlemek için kullandıkları yöntemler çoğunlukla benzerlik göstermektedir.

Terör örgütlerinin finansman temini için her türlü suç alanına girmeleri ve özellikle uyuşturucu ticareti ile uğraşmaları nedeniyle elde ettikleri muazzam rakamların, muhafazası ve terör örgütü üyelerine doğrudan para veya çeşitli değerler şeklinde ulaştırılması son dönemde, özellikle finansal sistemde bunları tespiti yönelik olarak artan önlemler sonrasında, terör örgütleri açısından aşılması gerekli ciddi bir soru haline gelmiştir.

Terör örgütleri bu sorunu aşmak amacıyla bazen diğer terör örgütleri ile işbirliği içerisinde hareket etmektedirler. Bu sebeple, özellikle konu terörün finans kaynaklarının tespiti, terörist fonların takibi ve önlenmesi olduğunda, örgütlerin

¹⁸⁰ Ahmet Said Yayla, , *a.g.m.*, s. 424.

¹⁸¹ Hasan Aykın, Kevser Sözmén, *a.g.e.*, s.49.

birbirlerinden çok ayırık bir şekilde değerlendirilmemesi ve her ne kadar aynı ideoloji çerçevesinde faaliyetlerde bulunmasalar da finansman ihtiyacının karşılanması söz konusu olduğunda birlikte hareket edebilecekleri hususunun göz ardı edilmemesi gerekmektedir.

Son yıllarda terörün finansmanı ile mücadele alanında ulusal ve uluslararası düzeyde atılan adımlar, getirilen önlem ve işbirliği çalışmalarına rağmen, bugüne kadar dondurulan, el konulan veya müsadere edilen terörist fonların miktarının düşük olması sebebiyle, terörün finansmanı ile mücadelede yeterince başarılı olunamadığına yönelik değerlendirilmelerde bulunulabilir. Ancak unutulmamalıdır ki asıl önemli olan dondurulan mal varlıklarının miktarı değil, teröristlerin fon toplama, aklama ve bunları transfer etme kanallarının kesilmesidir. Diğer bir deyişle, önemli olan teröristlerin öldürülmesi değil, onların faaliyetlerini gerçekleştirmeleri için ellerinde bulunan imkânların yok edilmesidir¹⁸².

Terör örgütleri, fonları teröristlere ulaştırmak için resmi finansal sistemin ve alternatif havale yöntemlerinin kullanılması, ticari işlemlerde bulunulması, kar amacı gütmeyen kuruluşların istismar edilmesi, paranın kuryelerle taşınması ve fonların değerli maden ve taşlara dönüştürülerek fiziki olarak taşınması gibi pek çok yöntemi kullanmaktadır. Terör örgütleri bu yöntemleri gerek belli bir terör eylemini gerçekleştirmek gerekse genel olarak terör örgütünün faaliyetlerinin ve varlığının devamı için kullanmaktadırlar¹⁸³.

Terör örgütleri uzun zamandan beri fon transferinde resmi bankacılık sektörünü kullanmaktadırlar. Ancak, resmi bankacılık sektörünün teröristler tarafından kötüye kullanılmasının önlenmesi amacıyla, özellikle 11 Eylül saldırıları sonrasında artan yasal düzenlemelerin ve sıklaştırılan tedbirlerin akabinde, teröristler paralarını transfer edebilmek için gayri resmi araçların arayışına girmişlerdir. Söz konusu gayri resmi araçlar resmi bankacılık sisteminden çok daha ucuzdur ve

¹⁸² Matthew Levitt, "Combating Terrorist Financing: Where the War on Terror Intersects the 'Road Map'" *The Washington Institute for Near East Policy*, 14 Ağustos 2003.

¹⁸³ FATF, *a.g.e.*, s.21.

transfer işlemeline karışan kişilerin kimliklerini ve yapılan işlemler hakkındaki bilgileri saklama konusunda daha ketumdurlar¹⁸⁴.

Terör örgütlerinin yasal sistem üzerinden fon hareketlerinin yakından izlenmeye başlaması nedeniyle, para transferleri için gayri resmi metotların daha çok tercih edilmeye başlaması üzerine, 9/11 Komisyonu olarak da bilinen “Birleşik Devletlere Yönelik Terör Faaliyetlerine İlişkin Ulusal Komisyon” artık terörün finansmanı ile mücadele çalışmalarının terörist malvarlıklarının dondurulmasına yönelik stratejiden, mali incelemeler yoluyla elde edilecek istihbarat toplama stratejisine doğru değiştirilmesi gerektiğini tavsiye etmektedir. Komisyona göre; artık terörist mal varlıklarının dondurulmasından ziyade, terör örgütüne ait paraların takip edilmesi ve bu suretle teröristlerin kullandıkları ağın anlaşılması ve faaliyetlerinin önlenmesi için çalışılması gerekmektedir¹⁸⁵.

ABD Uluslararası Yasa Uygulama Bakanlığı eski müsteşar yardımcısı Jonathan WİNER’inde vurguladığı gibi terörün finansmanı ile etkin bir şekilde mücadele edilebilmesi için bu çerçevede geliştirilen farklı ideolojilerin bir araya getirilmesi ve ulusal ve uluslararası düzeyde etkin bir koordinasyonun sağlanması büyük önem taşımaktadır¹⁸⁶.

Terör örgütleri finansman temininde her türlü alanı ve imkanı kullanmada gösterdikleri fırsatçı yaklaşımı, bu fonların örgüt üyelerine ulaştırılması için gerekli para hareketlerinde de göstermektedirler. Bu nedenle mümkün olan her türlü yöntem ve teknik kullanılmaktadır. Fakat her yöntem ve tekniğin boyutu ve önemi aynı düzeyde değildir. Bu nedenle, yoğunluk kazanan, öne çıkan ve daha önemli olduğu değerlendirilen risk düzeyi yüksek alanların bilinmesinde fayda vardır. Bu kapsamda aşağıda terör örgütlerinin para hareketlerinde kullanılan bazı araç, yöntem ve tekniklere yer verilecektir.

¹⁸⁴ Matthew Levitt, *a.g.e.*, 14 Ağustos 2003.

¹⁸⁵ *Ibid.*

¹⁸⁶ *ibid.*

3.3.1. Mali Sistem Kullanılarak Yapılan Hareketler

Finansal kuruluşlar ve mevzuatla düzenlenmiş diğer finansal servis sağlayıcılar resmi finansal sektörü oluşturur. Bu kuruluşlar ticari yaşamda gerek ülke içerisinde gerekse uluslararası alanda para hareketleri için önemli bir araçtır.

Terör fonlarının transferi ve aynı zamanda aklanması için; farklı bankalardan çok sayıda hesabın açılması, hareketsiz hesapların kullanılması, bankalar ve elektronik transfer hizmeti sunan kuruluşlar aracılığı ile telgraf havalesi yapılması gibi yöntemler sıklıkla kullanılmaktadır¹⁸⁷.

1980'lerden itibaren pek çok ülkede yaşanan dışa açılma, kambiyo rejimlerinin liberalleşmesi, uluslararası mali sistemin daha entegre hale gelmesi, uluslararası sermaye ve fon hareketlerinin hız ve hacim kazanması, bilişim teknolojisindeki gelişmeler, buna bağlı olarak bankacılık sisteminin sunduğu işlem ve hizmet kanallarının artması ve bunların büyük çoğunluğunun e-bankacılık olanakları ile yüz yüze olmayan bankacılık işlemi olarak gerçekleştirilmesi imkanları ile birlikte önemli miktardaki fon ülke sınırlarını aşarak tüm dünyayı dolaşmaya başlamıştır. İlk SWIFT mesajının 1976 yılında kullanılmaya başlanmasından 9 yıl sonra 1985 yılında yıllık mesaj sayısı 157.220.000'e ulaşmış, bu rakam 2007 yılında 3.501.163.179 olmuştur. 1980'lerin ortalarından itibaren uluslararası alanda fonların hareketi hız kazanırken, diğer yandan hareketle konu fonların miktarı da artmıştır¹⁸⁸.

Finansal sistemin hızla gelişmesi, ağlarla tüm dünyayı birbirine bağlaması, sağladığı hız, sunduğu işlem çeşitliliği ve kolaylıklar teröristlerin fonları etkili, verimli ve kanun uygulama birimlerince tespit edilmeksizin terör örgütü üyelerine ulaştırılması açısından terör örgütlerine önemli bir imkan sunmaktadır¹⁸⁹.

Türkiye'de daha çok para gönderme sistemi olarak bilinen, para veya para ile ifade edilebilen bazı değerlerin transferi hizmeti de terör örgütleri tarafından sıklıkla kullanılmaktadır. Bu sistemde, herhangi bir kişi tarafından kabul edilen fon transfer

¹⁸⁷ JMLSG, "Money Laundering /Terrorist Financing Activities", 8 Mart 2005 Joint Money Laundering Steering Group.

¹⁸⁸ Hasan Aykın, "Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Şüpheli İşlem Bildirim Sistemi", *Bankacılar Dergisi*, Sayı:65 Haziran, 2008, s.41.

¹⁸⁹ FATF, *a.g.e.*, s.21-22.

işlemi elektronik araçlar kullanılarak başka bir finansal kuruluştaki kişinin kullanımına sunulur. Bu sistemin özellikle yurt içi ve dışı para transfer işlemlerinde sağladığı kolaylık terör örgütlerince sıklıkla tercih edilmektedir. Yapılan analizler sonucunda birçok terör eyleminde terör örgütlerince uluslararası ağı bulunan para gönderme sistem operatörlerinin kullanılarak fonların transfer edildiği görülmüştür¹⁹⁰. Bu risk unsuru göz önünde bulundurularak FATF tarafından Özel tavsiye VII ile ülkelerin özellikle farklı ülkelere gelen veya farklı ülkelere gönderilen fonların göndericileri ve alıcıları ile ilgili bazı bilgilerin alınması ve saklanması ile ilgili düzenleme yapılması ülkelerden istenilmektedir.

Ödeme sistemlerinde meydana gelen teknolojik gelişmeler resmi finansal sistemlerin terörist fonların transferi amacı ile kullanılma riskini arttırmaktadır. Fon transferinde artan hız, artan miktar ve işlem sayısı bu alanı potansiyel aklayıcılar ve terörü finanse edenler için cazip bir alan haline getirmiştir. Aynı teknolojik gelişmelerin, kanun uygulama birimlerinde etkin bir şekilde kullanılabilmesi halinde elektronik fon transferlerinin izinin sürülmesi açısından önemli imkânlar sağlama potansiyeline sahip olduğunu da hatırdan çıkarmamak gerekir. Ancak, kamunun bu konuda gerek organize suç örgütleri ve gerekse terör örgütlerinin gerisinde kaldıkları yönünde tespitler bulunmaktadır. Örneğin İngiltere’de İçişleri Bakanlığı görevi sırasında David BLUNKETT, suç örgütlerinin büyük bir olasılıkla bu örgütlerle savaşmak için oluşturulmuş kamu kurumlarından çok daha organize oldukları yorumunu yapmıştır¹⁹¹.

Teknolojik gelişmeler, bankacılık sektöründe günlük yaşamı kolaylaştıracak pek çok ürünün müşterilere sunulmasını gündeme getirmiştir. Bu ürünlere örnek olarak, internet bankacılığı, ATM ve kredi kartları, ön ödemeli kartlar ve seyahat çekleri ilk akla gelenlerdendir. Bu ürünler aynı zamanda terör örgütlerince terörün finansmanı amacıyla kullanılabilir. ATM ve kredi kartları, ek kart imkanları ile birlikte kolaylıkla kötüye kullanılacak zayıflıklar içermektedir¹⁹².

¹⁹⁰ FATF, *a.g.e.*, s.22.

¹⁹¹ Peter Lilley, *a.g.e.*, s.14

¹⁹² FATF, *Money Laundering and Terrorist Financing Typologies*, 2004-2005, Paris, FATF/OECD

3.3.2. Alternatif Sistemler Kullanılarak Yapılan Hareketler

Terörizmin finansmanı ile etkin bir şekilde mücadele edilebilmesi için sadece resmi bankacılık sisteminin veya finansal sektörün değil aynı zamanda alternatif havale yöntemlerinin de inceleme altına alınması gerekmektedir. Teröristler tarafından kullanılan alternatif finansman mekanizmalarının tespiti, takibi ve alınacak adli ve idari nitelikteki tedbirlerle engellenmesi önem taşımaktadır. Terör örgütlerinin tüm yasadışı faaliyetlerinin ve finansal hareketlerinin tespit edilmesi mümkün olmasa da teröristlerin resmi bankacılık sisteminin yanı sıra alternatif havale sistemlerini kullanmak suretiyle gerçekleştirdikleri faaliyetlere ve finansal işlemlere ilişkin olarak da sistematik bir şekilde bilgi toplanması ve söz konusu bilgilerin analiz edilmesi, terör ve terörün finansmanı ile mücadeleye katkılarda bulunacaktır¹⁹³.

Alternatif havale sistemleri, Hue (Vietnam), Fei-Ch'ien (Çin), Phei Kwan (Tayland), Hundi (Güney Asya), Hui Kuan (Hong Kong) ve Hawala (Güney Asya, Orta Doğu) isimleriyle de anılmaktadır¹⁹⁴.

Değişik isimlendirmeler yapılmasına rağmen genelde "Havale" (Hawala) terimi adı altında gruplandırılan gayri resmi finansal transfer sistemlerinin rolü, terörizm için büyük ilginin olduğu Orta Doğu, Güney Asya ve Güneybatı Asya'da geniş çapta kullanılmaktadır¹⁹⁵.

Havale sistemi, tam olarak takastan ve kapital kontrollerinden kaçınma girişimi ve ayrıca vergiden ve banka ödemelerinden kaçmak için bir metot olarak ortaya çıkmıştır. Sistem, bazı devletlerde asırlarca olmasa da yıllarca kısmen güvenli ve maliyeti düşük serbest Pazar işlem aracı olarak hizmet vermiştir¹⁹⁶.

Alternatif havale sistemleri, resmi mali kuruluşların etkin bir şekilde faaliyette bulunduğu gelişmiş ekonomilerde dahi işlerliğini koruyabilmektedir. Alternatif havale sistemlerinin tercih edilme sebepleri çok çeşitlidir ancak bunların başında

¹⁹³ Matthew Levitt, *a.g.e.*, 14 Ağustos 2003.

¹⁹⁴ *Ibid.*

¹⁹⁵ Kimberley Thachuk, *a.g.e.*, s.57-74.

¹⁹⁶ *Ibid.*

resmi bankacılık sistemindeki yüksek maliyetler, deneyim yetersizliği veya bilinen kültürel geleneklerin dışındaki kuruluşlara karşı duyulan rahatsızlık gelmektedir. Alternatif havale sistemleri kullanılmak suretiyle para havale edilmesi çok daha ucuz, daha güvenli, kısıtlayıcı, nakit döviz düzenlemelerine karşı daha etkilidir. Alternatif havale yöntemleri ile geleneksel veya resmi mali kuruluşların ulaşamadığı bölgelere ulaşım imkanı sağlanmaktadır. Tüm bunlara ilave olarak; alternatif havale yöntemleri genellikle düzenleyici birimler tarafından denetim veya kontrole tabi tutulmamaktadır¹⁹⁷.

Havale sisteminin kayıt esasına tabi tutulmaması, aklayıcılar ve terörü finanse eden kişiler tarafından mali işlemlerin gizlenmesi amacıyla sıklıkla tercih edilmesine sebep olmakta ve bu durum da sistemin en temel yasal sakıncasını beraberinde getirmektedir¹⁹⁸.

3.3.3. Kurye Kullanılarak Yapılan Hareketler

Martin WEISS'e göre; nakit kuryeler daha çok nakit ekonomisinin geçerli olduğu ve finansal sistemin bulunmadığı veya çok yetersiz olduğu Orta Doğu ve Güney Asya ülkelerinde kullanılmaktadır¹⁹⁹.

Terörist gruplar büyük miktarlardaki nakdi, kuryeler aracılığı ile bir ülkeden başka bir ülkeye veya farklı coğrafyalara nakletmektedirler. Kuryeler aracılığı ile para transferi terör örgütleri için cazip fon transfer mekanizmasıdır. Bu mekanizmada çoğunlukla dolar gibi uluslararası geçerliliği olan paralar kullanılmaktadır. Kuryelerin kullanılması sayesinde geride herhangi bir belge veya iz bırakılmasının önüne geçilmekte ve banka görevlileri tarafından ilgili ülkenin mali istihbarat birimine şüpheli işlem bildiriminde bulunulması riskine maruz kalınmamaktadır²⁰⁰.

¹⁹⁷ IMF, *Suppressing the Financing of Terrorism: A Handbook for Legislative Drafting*, Legal Department International Monetary Fund, 2003, s.31.

¹⁹⁸ Robert E Looney, "Following the Terrorist Informal Money Trail: The Hawala Financial Mechanism", *Strategic Insights*, Volume I, Issue 9, Center for Contemporary Conflict-Naval Postgraduate School, California, 9 Kasım 2002.

¹⁹⁹ Martin A Weiss, "Terrorist Financing: The 9/11 Commission Recommendation", CRS Report for Congress, 25 Şubat 2005, <http://www.fas.org/sgp/crs/terror/index.html>.

²⁰⁰ H.Aykın, H.K.Sözmen, *a.g.e.*, s.59.

Türkiye’de Hizbullah terör örgütünün gelir ve gider trafiğinde finansal kuruluşları kullanmamaya özen gösterdiği, para hareketlerini sorumlu örgüt militanları aracılığı ile elden yürüttüğü belirtilmektedir. Bu konuda en ufak bir suiistimal ağır bir şekilde cezalandırılmaktadır. Bu ağır yaptırım sisteminin bir neticesi olarak yolda bulunan bir jeton dahi gelir kayıtları arasında gösterilmiştir²⁰¹.

ABD’de kuryeler aracılığı ile paranın ülke dışına çıkarılması işleminin bir aklama ve terörün finansmanı tekniği olarak kullanıldığı ileri sürülmektedir. Genellikle ülke dışına doğru olan para akışında kişiler, gemi, konteynır, kara araçları veya uçak kullanılmaktadırlar. FBI, 11 Eylül saldırısında yer alan kişilerden bazılarının fon transferinde nakit parayı ülkeye beraberlerinde getirmek suretiyle soktuklarını iddia etmektedir²⁰².

Teröristlere karşı yürütülen operasyonlarda, teröristlerin kuryeler aracılığı ile fonları Orta Doğu ve Güney Asya’ya transfer ettikleri anlaşılmıştır. Doğrudan uçuşlarda bu transfer basit bir şekilde gerçekleşirken, aktarmalı uçuşlarda birden fazla nakit kurye kullanılmakta, bazen fonlar farklı para cinslerine çevrilmekte ve karmaşık bir plan dâhilinde yürütülmektedir²⁰³.

Nakdin fiziki olarak sınırlar arasında dolaşması yönteminin kullanılma sıklığı, elektronik bankacılık sisteminin yeterince gelişmemiş olması veya bankacılık uygulamalarının toplumun çoğunluğunca kabul görmemesi ile de bağlantılıdır. Örneğin, Afrika’nın önemli bir kesimi ile Orta Doğu büyük oranda nakit esaslı ekonomiye sahiptirler. Bu durumun doğal sonucu, para hareketlerinde kuryelerin veya alternatif havale yöntemlerinin kullanılmasıdır. Ancak, bazı terör olaylarının analizinde nakit kuryelerin kullanılmasının Avrupa ile finansal sistemi çok gelişmiş ülkeler arasında bile aktif bir şekilde kullanıldığı görülmüştür. Nakit kuryelerin kullanılması ile ilgili pek çok olayda kişilerin finansal sistemin dışında para hareketi

²⁰¹ Ömer Alper Yurtseven, *a.g.m.*, s. 146.

²⁰² GAO, *Terrorist Financing...*, s.19.

²⁰³ FATF, *a.g.e.*, s.23.

yöntemini tespit edilme riskini engellemek amacı ile kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır²⁰⁴.

Paranın bir defa sınırdan geçmesi sonrasında, kaynağının ve nihai olarak ne için kullanılacağına tespit ve engellenmesi güçleşir. Terör faaliyetleri için gerekli paranın bazen düşük tutarlı olabilmesi, bunların tespit ve engellenmesini daha da güç hale getirmektedir²⁰⁵.

3.3.4. Ticari İşletmeler Kullanılarak Yapılan Hareketler

Terör örgütleri suçtan elde ettikleri gelirleri aklamak, eylemlerini finanse etmek ve bu suretle hem yaptığı işlemleri kolaylaştırmak hem de mücadeleciler birimlerin dikkatini çekmemek için yasal ticari faaliyetlerde bulunmaktadır.

Ticari işletmeler kullanarak karapara aklama ve terörün finansmanı olarak adlandırılan yöntemde; terör örgütlerinin, özellikle uluslararası alanda ticari faaliyetleri olan ve genellikle ithalat ve ihracatla uğraşan firmaları veya ihracat yapıyormuş gibi görünen ancak gerçekte sadece kâğıt üzerinde işlem yapan ve hayali ihracatçı olarak tabir edilen tabela şirketleri sıklıkla kullandığı bilinmektedir. Ticari işletmeler kullanılarak yapılan karapara aklama ve terörün finansmanı terimi, suçtan elde edilen gelirlerin veya terör örgütlerinin eylemlerini finanse etmek için ihtiyaçları olan paranın takibe takılmadan sorunsuz bir şekilde aklanarak yasal sistemin içerisine sokulmasında kullanılan yöntemlerden birini ifade etmektedir. Ticaret yoluyla kara para aklama ve terörün finansmanı, ithalat ve ihracata konu malların fiyatının, miktarının veya kalitesinin olduğundan fazla veya düşük gösterilmesi şeklinde olabileceği gibi tamamen paravan şirketler aracılığı ile gerçekleştirilen fiktif ticari işlemler şeklinde de cereyan edebilir²⁰⁶.

FATF'a göre; mevcut ticari sistem, organize suç örgütleri ve terörü finanse edenler tarafından yapılan işlemlerin gerçek niteliğinin gizlenmesi ve paranın yasal sisteme sokulması amacıyla kötüye kullanılmaktadır.

²⁰⁴ FATF, *a.g.e.*, s.23.

²⁰⁵ *Ibid.*

²⁰⁶ FATF, *Best Practices Paper on Trade Based Money Laundering*, Paris, FATF/OECD,2008b, s.2.

Buna rağmen, henüz, pek çok gümrük otoritesi, kanun uygulama birimleri, mali istihbarat birimleri, vergi daireleri ve banka denetim otoriteleri ticari yolla kara para aklama ve terörün finansmanı olaylarını tespit etme konusunda diğer alanlardakilere olanla daha az başarılıdırlar²⁰⁷.

Özellikle FATF tarafından gerçekleştirilen kara para aklama ve terörün finansmanının önlenmesine ilişkin tedbirler sonrası ticari işletmelerin kötüye kullanılması her geçen gün cazibesini arttırmaktadır.

Uluslararası ticaret yoluyla ciddi oranda uyuşturucu geliri aklanabilmekte ve büyük miktarda fon terör örgütlerine ulaştırılabilmektedir. Örneğin Afganistan'da uyuşturucu ticaretinden elde edilen gelirler ithalat-ihracat işlemleri görüntüsü altındaki fiktif ticari işlemlerle aklanmakta ve Afganistan'daki terör örgütlerine ulaştırılmaktadır. Bu durum "narco-barter" olarak da isimlendirilmektedir. Terör örgütleri tüm bunları yaparken off-shore tabela şirketleri ile hisseleri hamiline düzenlenmiş şirketleri de sıklıkla kullanmaktadır²⁰⁸.

Uluslararası ticari işlemler yanında ülke içerisindeki ticari işletmeler kullanılmak suretiyle de terörist fon hareketleri güvenli bir şekilde sağlanmaktadır. Örneğin İrlanda'da teröristler özellikle nakit ağırlıklı çalışan işletmeleri satın almakta veya kontrol etmektedir. Hatta bazı olaylarda terör örgütlerinin para havale servisi sunan işletme sahibi olduğu durumlarla da karşılaşmıştır²⁰⁹.

Terör örgütleri genellikle ticari faaliyetlerde paravan şirketler kullanılmaktadırlar. Bu şirketler ya sıfırdan kurulmakta ya da daha önceden kurulmuş bir şirket satın alınması ile gerçekleştirilmektedir.

El-Kaide terör örgütü de benzer şekilde faaliyetlerinin finansmanı amacı ile paravan şirketlerden yararlanmıştır. Usame Bin Laden örgütün finansmanı amacıyla gübre toptan satıcılığı, Suudi yol müteahhitlik firması, diğer yol inşaa ve yapım şirketleri ve zirai işletmeler kurmuş ve bunları kullanmıştır. Usame Bin Laden'in

²⁰⁷ FATF, *Best Practices Paper...*, s.1.

²⁰⁸ Rohan Bedi, *a.g.e.*, s.1.

²⁰⁹ *Ibid.*

yardımcılarından Jamal Ahmed al-Fadl, ABD'deki büyükelçilik bombalamalarıyla ilgili yapılan yargılaması sırasında El-Kaide'nin faaliyetlerini gizlemek ve gerekli işlemlerde bulunabilmek amacıyla 80 adet paravan şirket kullandığını ifade etmiştir²¹⁰.

3.3.5. Dernek ve Vakıflar Kullanılarak Yapılan Hareketler

Terör örgütleri, dernek ve vakıfları amaçlarına ulaşabilmek için çeşitli şekillerde kullanabilirler. Bir terör örgütü yasalara uygun bir şekilde faaliyet gösteren derneği eylemlerini gerçekleştirebilmek amacıyla ihtiyacı olan parayı temin etmek için kullanabileceği gibi, yine çıkarları doğrultusunda elinde bulunan mevcut parayı bir başka yerde bulunan hesabına veya üyelerine göndermek amacı ile de kullanmaktadır. Terör örgütleri genellikle ihtiyaçları olan paraları transfer ederken uluslararası alanda faaliyet gösteren ve kar amacı olmayan kuruluşları tercih etmektedirler²¹¹.

Terör örgütlerinin para transferlerini sorunsuz gerçekleştirmek amacıyla kullanmış oldukları yöntemler arasında öncelikli olarak kar amacı gütmeyen kuruluşların kullanılması gelmektedir. Burada ki amaç resmi otoritelerin dikkatini çekmeden işlemi gerçekleştirmektir. Terör örgütleri dikkat çekmemek ve yakalanmamak için en az risk içeren yöntemleri denemektedir. Bu yöntemlerin arasında yasal çerçevede faaliyette bulunan kuruluşları da saymak mümkündür. Ayrıca tabela şirket olarak adlandırılan göstermelik kuruluşlar kullanılarak çeşitli transfer işlemleri gerçekleştirilebilmektedir²¹².

Terör örgütleri kar amacı gütmeyen kuruluşların toplumdaki saygınlığından ve topluma faydalı işler için çalışıyor imajından kaynaklanan iyi niyetten faydalandığı bilinmektedir. Kar amacı gütmeyen kuruluşların terör örgütlerine doğrudan gelir kaynağı olarak hizmet verdiği ve yine terör örgütlerinin her türlü ulusal ve

²¹⁰ Peter Lilley, *a.g.e.*, s.145.

²¹¹ *Karaparanın Aklanması, Suçun Mali Kaynakları ve Terörizmin Finansmanı ile Mücadelenin Güçlendirilmesi Projesi*, KOM Daire Başkanlığı-Almanya Yurt Dışı Proje Raporu, 2006.

²¹² H.Aykın, H.K.Sözmen, *a.g.e.*, s.62.

uluslararası para transferini gerçekleştirmek için kullanıldığı FATF’ın 2002-2003 yılı Karapara Aklama Tipolojileri Raporunda açıkça ifade edilmiştir²¹³.

Kar amacı gütmeyen kuruluşlar olarak da ifade edilen dernek ve vakıf gibi kuruluşlar kamu yararı için hizmet veren yardım toplama kuruluşları olarak bilinmekte ve her alanda hayatımızda yer almaktadırlar. Sağlık, din, insan hakları, çevre, sanat, kültür, spor vb. alanlar bu kuruluşların başlıca faaliyet alanlarıdır. Bu vakıf ve derneklerin farklı hukuki statüleri olması dolayısıyla FATF bu kuruluşlar için “Kamuya Yararlı Kuruluşlar” şeklinde bir tanımlama getirmiştir. Ayrıca, FATF uzmanları Kamuya Yararlı Kuruluşlar ile terör örgütlerinin bağlantılarını ortaya çıkarmanın zorluğunu belirtmişlerdir²¹⁴.

3.3.6. İnteraktif İşlemler Kullanılarak Yapılan Hareketler

Teknolojinin gelişmesi ile birlikte insanlığın kullanımına sunulan bazı imkânlar hayatımızı kolaylaştırmakla birlikte kötü niyetli kişilerin elinde birçok dezavantajı da beraberinde getirmiştir. Terör örgütlerinin yasadışı yollardan elde ettikleri gelirleri aklamalarında kullandıkları araçlar içerisinde yer alan yeni yöntemlerden biride internettir. İnternetin günümüzdeki kullanım alanlarının çokluğu terör örgütlerin eylemlerini finanse ederken resmi otoritelerin takibine takılmamak için kullandığı yeni yöntemlerden biri olmasına zemin hazırlamıştır.

Ticari web siteleri ve internet üzerinden yapılan ödeme sistemlerinin terör örgütleri tarafından kullanılmaya başlanmasının başlıca sebebi internetin dünya çapında kullanılan ulaşılabilirliği kolay maliyeti ucuz bir kaynak olmasıdır. Ayrıca İnternet üzerinden yapılan ödeme sistemlerinde işlemlerin yüz yüze gerçekleştirilmemesi, işlem yapan kişinin isminin belli olmaması, çok sayıda işlemin kısa zamanda ve az maliyetle gerçekleştirilebilmesi, etkin ve yeterli bir denetim

²¹³ GAO, *a.g.e.*, s.15.

²¹⁴ http://www.masak.gov.tr/Kurulumuz/yayinlar/NPO_REHBER_2.pdf Erişim Tarihi: 14.08.2009 Ayrıntılı bilgi için Bakınız: Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığının “Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşların Terörün Finansmanı Amacıyla Kötüye Kullanılmalarının Önlenmesine Yönelik Rehber.

mekanizmasının olmaması terör örgütlerine maksimum fayda sağlarken mücadele eden birimleri yeni önlemler almaya zorlamaktadır.²¹⁵.

Ticari web siteleri;

1. Müşteriden müşteriye aracılık yapan siteler,
2. Çok sayıda işletmenin tüketicilere online pazarlarda mal satabilmeleri için aracılık yapan siteler,
3. Müşterilerin satmak istedikleri malların yalnızca reklamını yapabildikleri siteler,
4. İşletmelerin kendi web siteleri aracılığıyla müşterilere mallarını satabilmeleri için kullanılan ticari siteler,
5. İşletmelerin birbirlerine mal satabilmeleri için kullanılan siteler olmak üzere beş kategoriye ayrılabilir²¹⁶.

İnternet üzerinden ödeme sistemi; genellikle internet kaynaklı şirketlerin kullandığı ve müşterilerine internet üzerinden çeşitli işlem imkânı ve hizmeti sağlayan, günümüz ticari hayatında da oldukça sık kullanılan bir sistemdir. İnternet üzerinden ödeme sisteminin terör örgütleri tarafından tercih edilme sebebi genellikle kullanımının kolay olması, diğer ticari işlemlerde karşılına çıkan prosedürlerin çok az olmasıdır. Öyle ki, anılan sistemler çoğunlukla kullanımı kolay ürünler sunmakta ayrıca herhangi bir banka hesabı veya kredi kartına bağlı çalışmamaktadır²¹⁷.

Ticari web siteleri ve internet üzerinden ödeme sisteminde; müşterilerin isimlerinin belli olmaması, müşteriler arasındaki işlemlerin yüz yüze yapılmaması, farklı kayıtlar üzerinden işlem yapılabilmesi, dünyanın her yerinden anılan sitelere ve ödeme sistemine erişimin sağlanabilmesi, ön ödemeli kredi kartlarının, hediye kartlarının veya hediye çeklerinin kullanılabilmesi, nakit kullanılması halinde ise paranın kaynağının kolaylıkla takip edilememesi gibi olanakları terör örgütlerinin

²¹⁵ FATF, *Money Laundering&Terrorist Financing Vulnerabilities of Commercial Websites and Internet Payment Systems*, Paris, FATF/OECD, 2008c, s.1.

²¹⁶ *Ibid*, s.6.

²¹⁷ *Ibid*, s.7.

faaliyetlerinin finansmanı için toplanan paraların transferinde kullanılma riskini arttırmaktadır²¹⁸.

---

²¹⁸ H.Aykın, H.K.Sözmen, *a.g.e.*, s.68.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİ

4.1. Uluslararası Platformda Terörizm ve Terörizmin Finansmanı ile Mücadele

Terörizm, ulusal ve uluslararası barış ve güvenlik ile insan haklarına yönelmiş en ciddi tehdittir. Gelişen ve değişen ekonomik, sosyal ve teknolojik şartlar vasıtasıyla gün geçtikçe etki alanlarını arttıran, faaliyetlerini çeşitlendiren, sınır aşan örgütlü suç gruplarıyla ilişkilerini güçlendiren ve daha büyük kitlelere yönelik eylemlerini arttıran terör örgütleri ile mücadelede ulusal çabaların yanı sıra uluslararası işbirliğinin önemi çok büyüktür.

Terörün yerel bir sorun olmaktan çıkıp küresel bir tehdit haline dönüşmesinin ardından, sorunun büyüklüğünü gören uluslararası organizasyonlar geçmişi 1960'lı yıllara dayanan çalışmalarına hız vermiş, terörün sebepleri ve alınacak önlemler konusunda yoğun akademik tartışmalar, diplomatik temaslar ve ulusal-uluslararası yasal düzenleme çalışmalarına odaklanmıştır²¹⁹.

Terör tehlikesine karşı, tüm ülkelerin ortak bir eylem platformunda birleşmelerinin sağlanması ve terörle mücadelede uluslararası işbirliğinin artırılması amacıyla başta Birleşmiş Milletler olmak üzere ilgili tüm uluslararası organizasyonlar tarafından başlatılan ve uzun yıllardır sürdürülen terörle mücadeleye yönelik çalışmalar ve bu çerçevede alınan tedbirler ile getirilen ve/veya öngörülen düzenlemeler terörle mücadeledeki kararlılığı vurgular niteliktedir.

Bugüne kadar uluslararası terörizmi önlemeye yönelik olarak, uçak kaçırma, rehlin alma, bombalama gibi spesifik eylemleri yasaklayan 12 evrensel sözleşme

²¹⁹Hasan Aykın, Kevser Gümüştay, "Terörle Mücadelede Yeni Boyut: Terörün Finansmanı ile Mücadele", *Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı*, (Editor: Süleyman Aydın), Adalet yayınevi, Ankara, 2008, s. 391–392.

hazırlanmış ve söz konusu sözleşmelerin ülkeler tarafından imzalanması sağlanmak suretiyle terörle mücadelede ciddi adımlar atılmıştır²²⁰.

Söz konusu sözleşmelerin düzenledikleri suçların birçoğu devletlerin iç hukuklarında esasen bu sözleşme ve protokollerin hazırlanmasından önce de suç olarak düzenlenmiştir. Bununla birlikte bu sözleşmelerin asıl özelliği, düzenledikleri suçları uluslararası terör suçu olarak öngörmeleri ve bu suçlarla ilgili olarak geniş kapsamlı uluslararası işbirliğinin gerekliliğini vurgulamaktadır.

Yerel sınırları aşarak küresel bir nitelik kazanan ve devletlerin bütünlüğünü, halkın ise huzurunu ve güvenliğini tehdit eden terör örgütlerinin faaliyetlerini finanse etmek için paraya ihtiyaç duymaları ve bu sebeple yasal görünüm altında veya yasadışı faaliyetlerde bulunmak suretiyle önemli miktarlarda gelir elde etmeleri terörle mücadelenin başka bir boyutunu daha gündeme getirmiştir. Terörün finans kaynaklarının kesilmesi yoluyla faaliyetlerinin engellenmesinin ve varlıklarının sona erdirilmesinin, terörle mücadelede önemli bir aşama kat edilmesini sağlayacağı düşüncesiyle “terörün finansmanı ile mücadele”, uluslararası organizasyonların da öncelikli konuları arasına alınmış ve bu alanda gerekli çalışmalar başlatılmıştır²²¹.

Uluslararası barış ve güvenliğin idamesi ve devletler arasında iyi komşuluk, dostluk ve işbirliği ilişkilerinin geliştirilmesi amaç ve ilkelerinin gözetilen Birleşmiş Milletler Şartı hükümleri de göz önünde bulundurularak Birleşmiş Milletler tarafından terörün finansmanı ile mücadele çerçevesinde çalışmalar yapılmıştır.

BM Genel Kurulu tarafından alınan 09.12.1994 tarih ve 49/60 sayılı kararda ve alınan Karar ekinde yer alan uluslararası terörizmin ortadan kaldırılmasını hedefleyen tedbirler beyannamesinde; nerede ve kim tarafından yapıldığına bakılmaksızın devletler ve halklar arasındaki dostane ilişkileri ve devletlerin güvenliğini ve toprak bütünlüğünü tehlikeye düşürenler de dahil olmak üzere tüm terörist eylem, yöntem ve uygulamaların suç olduğu ve haklı gösterilemeyeceği belirtilmiştir.

²²⁰ <http://www.mfa.gov.tr/MFA?trDisPolitika/AnaKonular/Terörizm>, Erişim Tarihi: 01.08.2008.

²²¹ http://www.masak.gov.tr/TerorunFinansmani/uluslararası_mucadele.htm Erişim Tarihi: 5.11.2009.

Benzer şekilde BM Genel Kurulunun 17.12.1996 tarih ve 51/210 sayılı Kararında da; ülkeler tarafından teröristlerin ve terör örgütlerinin finansmanını önlemek ve engellemek için tedbirlerin alınması, terörist amaçlara hizmet edeceğinden şüphelenilen mali kaynakların önlenmesi ve hareketlerin engellenmesi için hukuki düzenlemeler oluşturulması ve bu tür mali kaynakların uluslararası hareketleri konusunda bilgi değişiminde bulunulması gerektiği ifade edilmiş ve terörle ilgili çalışmalarda bulunmak üzere özel bir komitenin kurulmasına karar verilmiştir.

Diğer taraftan, mali sistemin suçlular tarafından kullanılmasını önlemek ve aklama ile mücadele etmek amacıyla kurulan ve bu çerçevede uluslararası düzeyde tedbirler öngören 40 tavsiyeyi yayınlayan Mali Eylem Görev Gücü (Financial Action Task Force – FATF), 11 Eylül 2001 terör saldırıları sonrasında terörün finansmanı ile mücadeleyi de gündemine dahil etmiş ve yürüttüğü çalışmaların kapsamını bu bağlamda genişletmek suretiyle münhasıran terörün finansmanı ile mücadeleye ilişkin 9 Özel Tavsiyeyi yayınlamıştır²²².

BM ve FATF'in yanı sıra Avrupa Birliği (AB), Uluslararası Para Fonu (International Monetary Fund-IMF), Dünya Bankası ve Avrupa Konseyi (AK) gibi organizasyonlar tarafından da terör ve terörün finansmanı ile mücadeleye yönelik adımlar atılarak terörün ve terörün finansmanının önlenmesi, cezalandırılması ve ortadan kaldırılması amacıyla uluslararası nitelikte hükümler öngören düzenlemeler yapılmıştır.

Bu kapsamda; çalışmada BM, FATF, Dünya Bankası, IMF, AB, AK, Karadeniz Ekonomik İşbirliği (KEİ), Egmond Grubu ve Wolfsberg Grubu bünyesinde yapılan çalışmalara değinilecektir.

---

²²² Hasan Aykın, H.Kevser Sözmén, *a.g.e.*, s. 71.

4.1.1. Birleşmiş Milletler

1945 yılında kurulan BM'in üye sayısının fazla olması, karapara aklama suçuyla ilgili önemli çalışmalar yapması ve taraf ülkeleri bağlayıcı nitelikte uluslararası anlaşma ve sözleşmeleri hazırlama yetkisinin bulunması gibi özellikleri BM'nin karapara aklama ile mücadelede önemli bir yer teşkil ettiğini göstermektedir²²³.

BM tarafından karapara aklamının yanı sıra terör ve terörün finansmanı ile mücadeleye yönelik çalışmalar da yapılmış ve bu bağlamda söz konusu suçların tespiti ve önlenmesi çerçevesinde ülkeler arasında ki işbirliğinin geliştirilmesi için gerekli yasal zemini oluşturmaya yönelik adımlar atılmıştır²²⁴.

Terörle mücadelenin ancak uluslararası çaba ve katılım sonucu başarıya ulaşabileceğinin farkına varılmasının ardından BM bünyesinde bu alanda çeşitli protokol ve sözleşmeler hazırlanmış ve ülkelerin imzasına açılmıştır²²⁵.

BM tarafından terörle mücadele amacıyla hazırlanan sözleşme ve protokollerin, terörün finansmanı ile mücadelede yeterli ve etkin olmamaları üzerine özellikle terörün finanse edilmesi olgusunu da ele alacak bir sözleşme hazırlanması ihtiyacına binaen BM tarafından Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme hazırlanmıştır²²⁶.

Bahse konu Sözleşme genel hatlarıyla ülkeler için üç temel yükümlülük getirmektedir. Birincisi, ülkelerin iç hukuklarında terörün finansmanı suçunu düzenlemeleri, ikincisi, ülkeler arası işbirliğinin geliştirilmesi ve karşılıklı yardımlaşmanın artırılması, üçüncüsü ise terör faaliyetlerinin finansmanına ilişkin delillerin bildirilmesi ve tespitinde mali kuruluşların rolünün belirlenmesine ilişkin temel yükümlülükler ihdas edilmesi hususlarına ilişkindir²²⁷.

²²³Paul Allan Schott, *Reference Guide to Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism*, (The World Bank and the IMF: Washington, January 2006), s.III-2.

²²⁴Hasan Aykın, H.Kevser Sözmen, *a.g.e.*, s. 75.

²²⁵http://www.masak.gov.tr/TerorunFinansmani/uluslararasi_mucadele.htm Erişim Tarihi: 4.06.2009.

²²⁶*Ibid.*

²²⁷*Ibid.*

Uluslararası hukukta terörün finansmanı suçunu ilk olarak düzenleyen sözleşme, BM'nin “Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme”sidir.

Sözleşmenin 2. maddesinde terörün finansmanı suçunun tanımı yapılmıştır. Buna göre terörün finansmanı suçu:

a) Niteliği veya kapsamı itibariyle bir halkı korkutmak ya da bir hükümeti veya uluslararası kuruluşu herhangi bir işi yapmaya veya yapmamaya zorlamak amacı taşıyan bir olayda bir sivil ya da silahlı çatışmaya doğrudan katılmayan herhangi bir kişiyi öldürmeye veya ağır şekilde yaralamaya yönelik olan veya,

b) Sözleşme ekinde yer alan 9 “sözleşme ve protokoller” tarafından suç sayılan eylemlerin tümüyle veya kısmen gerçekleştirilmesinde kullanılması niyetiyle veya kullanılacağını bilerek doğrudan veya dolaylı olarak yasadışı bir şekilde fon sağlanması veya toplanmasıdır²²⁸.

Sözleşmede terörün finansmanının manevi unsuru açısından iki seçimlik durum söz konusudur. Bunlardan ilki; fonun Sözleşmede belirtilen eylemlerin gerçekleştirilmesinde kullanılması “niyetiyle” sağlanması veya toplanmasıdır. İkincisi ise; fonun sözleşmede belirtilen eylemlerin gerçekleşmesinde kullanılacağını “bilerek” sağlanması veya toplanmasıdır²²⁹.

Sözleşme kapsamında terörün finansmanı suçunun maddi unsuru “fon sağlama ve toplama”dır. Fon toplama fiilinde; failin, başkalarından temin edilen fonları örgüte aktarmaya aracılık etmesi söz konusudur. Fon sağlama fiilinde ise; fail kendi malvarlığından bir meblağı örgüte aktarmaktadır. Ayrıca, başkasına ait malvarlığından zorla alınan menkul veya gayrimenkul değerlerin örgüte aktarılması da “fon sağlama” fiili kapsamında değerlendirilmektedir.

Sözleşme kapsamında, terörün finansmanı suçuna temel teşkil eden terör eylemleri şu şekilde sıralanmıştır.

²²⁸ Hasan Aykın, H.Kevser Sözmen, *a.g.e.*, s.76

²²⁹ *Ibid*, s.78

- a- Niteliği veya kapsamı itibariyle, bir halkı korkutmak ya da bir hükümeti veya uluslararası örgütü bir eylemi gerçekleştirmeye veya gerçekleştirmekten kaçınmaya zorlamak amacı ile bir sivil veya silahlı çatışma durumunda çatışmaya doğrudan katılmayan herhangi başka bir kişiyi öldürmeye veya ağır bir şekilde yaralamaya yönelik diğer tüm eylemler.

b- Sözleşmenin ekli listesinde yer alan Sözleşme ve Protokollerde yer alan eylemler.

Bugüne kadar BM çatısı altında 13 uluslararası terör sözleşmesi kabul edilmiş olmakla birlikte terörle ilgili sözleşme ve protokollerden yalnızca 9 adedinde yer alan fiiller terörün finansmanının öncül suçu olarak sayılmıştır.²³⁰.

Sözleşmede yer alan terörün finansmanı suçu tanımından hareketle genel bir terör ya da terör örgütü tanımına ulaşılmamaktadır²³¹. Nitekim BM'nin bundan önce akdedilen terör sözleşmelerinde de genel bir terör ve terör örgütü tanımına yer verilmemiştir. Dolayısıyla uluslararası hukuk açısından terörün finansmanı kavramından anlaşılması gereken, daha önce terör eylemi olduğu sözleşmelerde belirtilen eylemlerin finansmanıdır. Bunun nedeni politik, dini ve ulusal etkileri dolayısıyla tüm ülkelerin üzerinde mutabakata vardığı ortak bir terör tanımının oluşturulmamasıdır²³². Zira terör kavramı her hukuk sisteminin kendi gereksinimlerine göre şekillenmiş ve bu nedenle her hukuk sistemi teröre ayrı bir anlam atfetmiştir. Dolayısıyla aklama suçu tanımında olduğu gibi ortak terör tanımına ulaşmak oldukça zordur. Bu zorluk göz önünde tutularak her ülke için terör eylemi sayılabilecek bir takım şiddet eylemlerinin uluslararası hukukta terör eylemi olarak tanınması yolu seçilmiş ve Sözleşmede atıfta bulunulan eylemler terör eylemi olarak kabul edilmiştir²³³.

²³⁰ http://www.masak.gov.tr/TerorunFinansmani/uluslararası_mucadele.htm Erişim Tarihi: 4.06.2009.

²³¹ <http://www.egm.gov.tr/temuh/terorizm7.htm> Erişim Tarihi:05.08.2009.

²³² Paul Allan Schott, *Reference...*, s.I-4.

²³³ *Ibid*, s.III-4.

Türkiye, Sözleşmeyi 27.09.2001 tarihinde imzalamıştır. Sözleşmenin onaylanması 10.01.2002 tarihli ve 4738 sayılı Kanunla uygun bulunmuş ve 01.03.2002 tarihli ve 2002/23801 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanmıştır.

4.1.2. BM Güvenlik Konseyi

BM'nin terörün finansmanının önlenmesi amacıyla yapmış olduğu çalışmalar sadece Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Sözleşme ile sınırlı kalmamış bunun yanı sıra uluslararası güvenliği ilgilendiren konularda BMGK'nın çıkarmış olduğu kararlar ile de terörün ve terörün finansmanının engellenmesi için gerekli tedbirler öngörülmüştür²³⁴.

BMGK, BM'in amaç ve ilkelerine uygun olarak barış ve güvenliği korumak, uluslararası anlaşmazlığa yol açabilecek her türlü çekişmeli durumu soruşturmak, uluslararası çekişmeli konularda anlaşma koşullarını önermek, silahlanmayı denetleyecek planlamalar hazırlamak, barışa karşı bir tehlike veya saldırı olup olmadığını araştırarak, izlenecek yolu önermek ve saldırılara karşı askeri birlikler kurarak önlemler almakla sorumludur²³⁵.

BMGK, terör eylemlerini uluslararası barış ve güvenliğe karşı bir tehdit olarak tanımlamıştır. Bu ise BMGK'ne BM Şartının VII. Bölümünde tasarlanan ortak tedbirleri veya yaptırımları belirleme yetkisi tanınmasını sağlamaktadır.

BMGK'nin uluslararası barış ve güvenliği korumak amacıyla çıkarmış olduğu Kararların birçoğu terörle ilgilidir. Bu açıdan BMGK'nin terörün finansmanı konusunda çıkarmış olduğu kararları uluslararası hukuk açısından da incelemek gerekmektedir²³⁶.

4.1.3. Mali Eylem Görev Gücü (FATF)

G-7 Ülkeleri Devlet ve Hükümet Başkanlarının Temmuz 1989 tarihli Paris Zirvesinde; uyuşturucu üretimi, ticareti ve tüketimi ile bu suçlardan elde edilen gelirlerin aklanması ile etkili mücadele için acil ve etkili adımların atılması ihtiyacı

²³⁴ Hasan Aykın, H.Kevser Sözen, *a.g.e.*, s.78.

²³⁵ http://tr.wikipedia.org/wiki/Birle%9FmiC5%9F_Milletler Erişim Tarihi: 28.07.2009.

²³⁶ Paul Allan Schott, *a.g.e.*, s.III-5.

bulunduğu sonucuna ulaşılmış ve bu ihtiyaca cevap olması amacıyla eylem gücü (task force) oluşturulmasına karar verilmiştir. FATF bu kararın neticesinde ortaya çıkmıştır²³⁷.

1990 yılında aklama ile mücadele için 40 Tavsiye (Forty Recommendations) hazırlanmıştır. Aynı zamanda tüm OECD ve finansal merkez özelliğindeki ülkelerin bu oluşuma üye olabilecekleri yönünde mutabakata varılmıştır. Bu karar sonrasında içinde Türkiye'nin de bulunduğu diğer 8 OECD ülkesi ile Hong Kong ve Körfez İşbirliği Konseyi üye listesine eklenmiştir. Türkiye'nin üyelik tarihi 24 Eylül 1991'dir. Günümüzde FATF'in üye sayısı Avrupa Komisyonu ve Körfez İşbirliği dahil 34'tür. 2 ülke gözlemci üye statüsünde yer almaktadır. FATF'in ayrıca 20'nin üzerinde gözlemci üyesi bulunmaktadır. FATF ulaştığı üye sayısı sonrasında yeni üye kabulünde katı davranmaya ve ağır kriterler uygulamaya başlamıştır. Genişleme yerine FATF benzeri bölgesel organların oluşturulmasını teşvik etmektedir. FATF'in aklama ve terörün finansmanı ile mücadele ağı, FATF benzeri bölgesel kuruluşlarla birlikte 170'in üzerinde ülkeye ulaşmıştır²³⁸.

1990 yılında hazırlanan 40 Tavsiye, daha sonra 1996 ve 2003 yıllarında aklama konusunda ortaya çıkan yeni gelişmeler ve iyi uygulama örneklerini dikkate alarak revize edilmiştir²³⁹. 11 Eylül olayları sonrasında 15 Avrupa Birliği üyesi ülke FATF'in yetki alanının terörizmin finansmanının önlenmesini de kapsayacak şekilde genişletilmesi çağrısında bulunmuşlardır. Bunun üzerine FATF tarafından 29-30 Ekim 2001 tarihlerinde Washington D.C.'de olağanüstü toplantı yapılmış ve FATF'in karapara aklama ile mücadele görevine terörizmin finansmanının önlenmesi de eklenmiştir. Aynı zamanda terörizmin finansmanının önlenmesi konusunda hazırlanan 8 Özel Tavsiye (Special Recommendations) yayımlanmıştır. 8 Özel Tavsiye'ye 22 Ekim 2004 tarihli FATF Genel Kurul toplantısında nakit paranın fiziki olarak taşınmasını kontrol altına almaya yönelik olan Özel Tavsiye IX ilave edilmiştir. Bu tavsiye ile birlikte FATF'in terörizmin finansmanı ile mücadeleye yönelik olarak bugüne kadar yayımlanan Özel Tavsiyelerin sayısı 9'a ulaşmıştır.

²³⁷ FATF, *Methodology for Assessing Compliance with the FATF 40 Recommendations and the FATF 9 Special Recommendations*, Paris, FATF/OECD, 2007b, s. 1

²³⁸ *Ibid.*

²³⁹ <http://www.egm.gov.tr/temuh/terorizm7.htm> Erişim Tarihi: 18.07.2009

FATF tarafından yayımlanan tüm tavsiyeler “40 artı 9 Tavsiye” olarak da adlandırılmaktadır²⁴⁰.

FATF’ın terörün finansmanı ile ilgili 9 Özel Tavsiyesi incelendiğinde;

Özel Tavsiye I: Birleşmiş Milletler Belgelerin Onaylanması ve Yürürlüğe Konması

Özel Tavsiye I uyarınca; her ülke Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair 1999 tarihli Birleşmiş Milletler Sözleşmesini onaylamalı ve tam olarak uygulamak için acil önlemler almalıdır.

Ayrıca ülkelerin, terörist eylemlerin finansmanının önlenmesi ve durdurulmasına ilişkin BMGK Kararlarını, özellikle 1373 sayılı Kararı derhal yürürlüğe koyması gerekmektedir.

Özel Tavsiye II: Terörizmin, Terörist Eylemlerin ve Terör Örgütlerinin Finansmanın Suç Haline Getirilmesi

Özel Tavsiye II uyarınca; her ülkenin, terörizmin, terörist eylemlerin ve terörist örgütlerin finansmanını suç haline getirmesi gerekmektedir.

Terör eylemleri kavramı, BM Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşmede taraf devletlerin cezalandırılmasını kabul ettikleri eylemlere atıfta bulunmaktadır. II. Özel Tavsiyede terör örgütleri tanımı yapılmamış ve her ülkeye kendi amaçları çerçevesinde bu tanımı yapma inisiyatifi tanımıştır. Diğer taraftan II. Özel Tavsiye metninde yer alan “terörizm” ifadesinin terör eylemlerinin ve terör örgütlerinin finansmanının ayrıca belirtilmiş olduğu göz önünde bulundurulduğunda gereksiz olduğu değerlendirilmektedir²⁴¹.

²⁴⁰ Hasan Aykın, H.Kevser Sözmén, *a.g.e.*, s.103

²⁴¹ IMF, *a.g.e.*, s. 27

II. Özel tavsiye hükümlerine göre; ülkeler tarafından, terörizmin, terörist eylemlerin ve terörist örgütlerin finansmanı suçunun karapara aklamanın öncül suçları arasında yer almasını sağlayacak düzenlemelerin yapılması gerekmektedir²⁴².

Özel Tavsiye III: Terörizm ve Terör Örgütlerinin Finanse Edilmesinde Kullanılan Malvarlıklarının Dondurulması ve Müsaderesi

Özel Tavsiye III uyarınca; her ülkenin terörizmin ve terör örgütlerinin finanse edilmesinde kullanılan paraların veya diğer mal varlıklarının gecikmeksizin dondurulması için gerekli önlemleri uygulamaları gerektiği belirtilmiştir.

Özel Tavsiye IV: Terörizmle İlgili Şüpheli İşlemlerin Bildirimi

Özel Tavsiye IV uyarınca; karaparanın aklanmasının önlenmesine dair yükümlülükler tabi olan mali kurum ve diğer işletmelerin veya varlıkların, fonların terörizm, terörist eylemler veya terörist örgütlerle bağlantılı veya ilgili olduğundan ya da bunun için kullanıldığından şüphelenmeleri ya da şüphelenmek için makul nedenlerin bulunması halinde, durumu yetkili otoritelere derhal bildirmeleri gerekmektedir.

IV. özel Tavsiye, karapara aklamaya mücadele kapsamında getirilen şüpheli işlem bildirim yükümlülüğünü terörün finansmanını da içerecek şekilde genişletmektedir.

Özel Tavsiye V: Uluslararası İşbirliği

Özel Tavsiye V uyarınca; karşılıklı adli yardımlaşma veya bilgi değişimine dair bir anlaşma, düzenleme veya diğer bir mekanizmaya dayanarak, her ülkenin bir diğer ülkeye, terörizmin, terörist eylemlerin ve terörist örgütlerin finansmanına ilişkin davalar, idari araştırma ve soruşturmalar ile cezai ve medeni uygulamalarda mümkün olan maksimum yardımı sağlaması gerekmektedir. Ayrıca, ülkelere, terörizmin, terörist eylemlerin veya terörist örgütlerin finansmanı ile suçlanmış şahıslar için güvenli sığınaklar sağlanmasını teminen olası tüm önlemleri almaları ve mümkün

---

²⁴² IMF, *a.g.e.*, s. 49

olduğu takdirde bu şahısların suçu işledikleri ülkeye iade edilmesi için yürürlüğe konmuş prosedürlere sahip olmaları istenilmektedir.

Özel Tavsiye VI: Alternatif Havale Yöntemleri

Özel Tavsiye VI uyarınca; ülkelerin karapara aklama ile mücadele çerçevesinde geliştirmiş oldukları tedbirlerin alternatif havale yöntemleri için de uygulanmasının sağlanması öngörülmektedir. Alternatif havale yöntemleri, bankalar gibi fonları bir ülkeden diğerine transfer fonksiyonunu yerine getiren resmi mali sektör kuruluşlarını kullanmayan havale yöntemleridir.

Özel Tavsiye VII: Elektronik Transferler

Özel Tavsiye VII uyarınca; ulusal ve uluslararası elektronik transferlerde müşterinin kimliğinin tespitine ilişkin hususlar düzenlenmektedir. Ülkelerin para havale edenler de dahil olmak üzere mali kurumların fon transferlerinde ve ilgili mesajlarda havaleyi yapan kişiye ilişkin tam ve makul bilgileri (isim, adres, hesap numarası) temin etmelerini gerekli kılmak için önlemler alması ve söz konusu bilginin transfer veya ödemeler zincirindeki mesajlarda yer alması gerekmektedir.

Özel Tavsiye VIII: Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlar

Özel Tavsiye VIII uyarınca; ülkelerin, terörizmin finansmanı amacıyla kötüye kullanılabilen varlıklarla ilgili kanun ve yönetmeliklerin yeterliliğini yeniden gözden geçirmesi gerekmektedir. Kar amacı gütmeyen kuruluşlar terörün finansmanında kullanılmaya çok müsait bir yapı sergilemektedir. Bu sebeple, ülkelerin kar amacı gütmeyen finansal kuruluşların; (i) terörist örgütler tarafından yasal varlık süsü verilerek, (ii) varlıkların dondurulması önlemlerinden kaçmak amacı da dahil olmak üzere, terörizmin finansmanının sağlanması amacıyla kendi çıkarları doğrultusunda kullanılarak, (iii) yasal amaçlı fonların el altından terörist örgütlere saptırılmasını gizleyerek veya saklayarak, kötüye kullanılmasını engelleyecek tedbirleri almaları gerekmektedir.

Özel Tavsiye IX: Kuryeler Aracılığıyla Para Nakli

Özel Tavsiye IX uyarınca; ülkelerin, nakit para ve para yerine geçen kıymetli evrakların fiziksel sınır ötesi naklini tespit etmek için bir bildirim sistemi ya da diğer beyan yükümlülüklerini de içeren önlemler almaları gerekmektedir. Ülkeler, kendi yetkili makamlarının terörizmin finansmanı ya da karapara aklama ile bağlantısı olduğundan şüphelenilen ya da yanlış olarak bildirilen ya da beyan edilen nakit ya da para yerine geçen kıymetli evrakların durdurulması ya da engellenmesine ilişkin yasal yetkilere sahip olmalarını sağlamalıdır²⁴³.

4.1.4. Dünya Bankası ve İMF

Dünya Bankası ve IMF'in misyonları birbirinden farklılık arz etse de genel olarak aklama ve terörün finansmanı ile mücadele yöntemleri benzerlik göstermekte olup bu alanda ortak çalışmalar yürütmektedirler. Dünya Bankasının temel amacı dünya üzerindeki yolsuzluk ile mücadele etmektir. Bu amaçla Dünya Bankası maddi ve teknik yardım sağlamak suretiyle ülkelerin gelişme kapasitelerinin artırılmasını teminen gerekli çalışmalarda bulunmaktadır²⁴⁴.

Nisan 2001 tarihinde Dünya Bankasının ve IMF'in İcra Direktörleri Kurulları aklamamanın ülkelerin gelişimine ve mali istikrarın sağlanmasına yönelik ciddi bir tehdit unsuru olduğunu belirtmişler ve bu kapsamda çalışmalara başlamışlardır. 11 Eylül 2001 olaylarının sonrasında anılan Kurullar faaliyetlerini terörün finansmanını da kapsayacak şekilde genişletmişlerdir. Ayrıca, Kurullar Temmuz ve Ağustos 2002 tarihinde FATF'ın aklama ve terörün finansmanına ilişkin 40 Tavsiyesini ve münhasıran terörün finansmanının önlenmesine yönelik hazırlanan 9 Özel Tavsiyesini temel uluslararası standartlar olarak kabul etmiştir²⁴⁵.

Dünya Bankası ve IMF tarafından yürütülen çalışmalar kapsamında; uluslararası diyalogun geliştirilmesine yönelik girişimlerde bulunulmuştur. Ayrıca, bu kapsamda uluslararası aklama ve terörün finansmanı ile mücadele değerlendirme

²⁴³ FATF Özel Tavsiyeleri için bkz. Hasan Aykın, H.Kevser Sözmen, Terörün Finansmanı....., s.106-111, <http://fatf-gafi.org>, <http://www.masak.gov.tr>, <http://www.aklama.net>,

²⁴⁴ Paul Allan Schott, *a.g.e.*, s.X-2

²⁴⁵ http://www.masak.gov.tr/TerorunFinansmani/uluslaraarsi_mucadele.htm Erişim Tarihi:08.05.2009

metodolojisinin geliştirilmesi ve eğitim faaliyetlerinin yoğunlaştırılması yoluyla kurumsal kapasitenin geliştirilmesine yönelik çalışmalarda yapılmıştır²⁴⁶.

Bir ülkenin aklama ve terörün finansmanı ile mücadele amacıyla kurumsal çerçevesinin oluşturulması veya geliştirilmesi için ülkenin idarecilerinin farkındalık düzeyinin artırılması büyük önem taşımaktadır. Bu amaçla Dünya Bankası ve IMF, aklama ve terörün finansmanı ile mücadelede bölgesel politika diyaloglarını içeren ve üye ülkelerle yapılan karşılıklı görüşmeler neticesinde hazırlanan bir doküman serisi çalışmasını başlatmıştır. Dokümanlarda; yasadışı para hareketleriyle mücadele kapsamında ülkelerin karşılaştıkları sorunların tespiti, başarı hikayelerinin paylaşılması, yardım türlerinin belirlenmesi gibi amaçlar belirlenmiş ve bu çerçevede gerekli çalışmalar yürütülmüştür²⁴⁷.

4.1.5. Avrupa Birliği

Finansal Sistemin Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı Amacıyla Kullanılmasının Önlenmesine Dair 2005/60 sayılı Direktifte; AB üyesi ülkelerin karapara aklama ve terörün finansmanı ile mücadele kapsamında mevzuatlarında yapmaları gereken düzenlemeler belirtilmiştir. Direktifin 45. maddesi uyarınca tüm üye ülkelerin iç mevzuatlarını 15 Aralık 2007 tarihine kadar Direktife uygun hale getirmeleri gerekmektedir²⁴⁸.

2005/60 sayılı Direktifin 1. maddesinde; üye ülkelerin karapara aklama ve terörün finansmanını yasaklamaları gerektiği ifade edilmiş ve anılan maddenin 4. fıkrasında terörün finansmanının, terörle mücadeleye ilişkin 13 Temmuz 2002 tarih ve 2002/475/JHA Konsey Çerçeve Kararının 1. ve 4. maddeleri arasındaki suçlardan herhangi birini gerçekleştirmek amacıyla kullandığını veya kullanacağını bilerek ya da kullanmak kastıyla doğrudan ya da dolaylı olarak fon toplanmasını veya sağlanmasını ifade ettiği belirtilmiştir²⁴⁹.

²⁴⁶ Paul Allan Schott, *a.g.e.*, s.X-5-6

²⁴⁷ Paul Allan Schott, *a.g.e.*, s.X-3-4

²⁴⁸ Hasan Aykın, H.Kevser Sözen, *a.g.e.*, s.112

²⁴⁹ http://www.masak.gov.tr/TerorunFinansmani/uluslaraarsi_mucadele.htm Erişim Tarihi:08.05.2009

2005/60 sayılı Direktif kapsamında; hak sahibi ve siyasi nüfuz sahibi kişiler tanımlanmış, isimsiz hesap açılması yasaklanmış, yüz yüze olmayan işlemler ve muhabir bankacılık işlemlerinin nasıl yürütülmesi gerektiği hususu belirtilmiş ve “müşterini tanı ilkesi (Customer Due Diligence- CDD)” ne ilişkin ayrıntılı düzenlemeler yapılmıştır. Ayrıca, yükümlülerin herhangi bir ekonomik ve hukuki sebebi bulunmayan karmaşık, olağandışı büyük çaplı işlemlerin, aklama ve terörizmin finansmanı ile bağlantılı olması ihtimaline karşı özel dikkat göstermeleri gerektiği vurgulanarak aklama ve terörün finansmanı suçunun işlendiğine ya da teşebbüs edildiğine dair bir bilgi, şüphe ya da şüphelyi gerektirecek bir hususun bulunması halinde durumun FIU’ya bildirilmesi gerektiği belirtilmiştir²⁵⁰.

Yükümlülerin, aklama veya terörün finansmanı ile ilgili olduğu bilinen ya da şüphe duyulan işlemleri gerçekleştirmekten, FIU’yu bilgilendirmek için gerekli işlemler tamamlanıncaya kadar kaçınmaları gerektiği hususu 2005/60 sayılı Direktifin “Bildirim Yükümlülüğü” başlıklı üçüncü bölümde yer alan 24. maddede düzenlenmiştir. Direktifte; uluslararası işbirliğinin geliştirilmesinin aklama ve terörün finansmanı ile mücadelede bir zorunluluk olduğu yaklaşımı benimsenmiş ve üye devletlerin FIU’ları arasında bilgi değişiminde bulunulması gerektiği ifade edilmiştir²⁵¹.

4.1.6. Avrupa Konseyi

Terörle mücadelede etkin tedbirler alınması ve terör eylemlerinin politik, felsefi, ideolojik etnik, dini veya herhangi başka bir gerekçe ile haklı gösterilmesini önlemek amacıyla Avrupa Konseyi’ne (AK) taraf olan ülkeler tarafından hazırlanan Suçtan Kaynaklanan Gelirlerin Aklanması, Araştırılması, Ele Geçirilmesi, El Konulması ve Terörizmin Finansmanına İlişkin AK sözleşmesi 16.05.2005 tarihinde Varşova’da imzalanmış ve yeteri sayıda devlet tarafından 2006 yılında imzalanarak yürürlüğe girmiştir²⁵².

²⁵⁰Özgür Ütük, Terörizmin Finansmanı ile Uluslararası Mücadele, http://debud.org/Html/dergi/32/o_utuk.pdf Erişim Tarihi: 10.08.2009

²⁵¹Bkz, “Directive 2005/60/EC of The European Parliament And of The Council of 26 October 2005” on the prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering and terrorist financing, Official Journal of the European Union, 25.11.2005, L 309/15-32

²⁵²http://www.masak.gov.tr/TerorunFinansmani/uluslaraarsı_mucadele.htm Erişim Tarihi:30.05.2009

AK sözleşmesinin 1. maddesinde terörün finansmanı tanımlanmıştır. 2. maddesinde ise; tarafların, kısmen veya tamamen terörizmin finansmanı amacıyla kullanılan veya bu amaç için tahsis edilen ve yasal ya da yasadışı kaynaklı mal varlıklarının veya söz konusu suç gelirlerinin araştırılması, izlenmesi, tespit edilmesi, dondurulması, el konulması ve müsaderesini temin etmesi ve bu konuda uluslararası işbirliğini sağlamaları gerektiği belirtilmiştir. AK sözleşmesinin 3 ve 4. maddelerinde; taraf olan her devletin, suç vasıtaları ile gelirlerini veya bu gelirlere eşdeğer malların ve aklanan mal varlığının müsaderesini gerçekleştirmek için gerekli olan yasal ve diğer tedbirleri almaları gerektiği ve bu kapsamda müsadereye tabi olan bir malın tespiti, takibi, dondurulması ve el konulması için gerekli olabilecek yasal ve diğer önlemleri almalarının bir zorunluluk olduğu hüküm altına alınmıştır²⁵³.

Aklamada sadece yasa dışı yollardan elde edilen gelirler söz konusu iken, terörün finansmanında yasa dışı gelirlerin yanı sıra yasal yollardan elde edilen gelirlerin de varlığı göz önünde bulundurularak AK sözleşmesinin 5. maddesinde; dondurma, el koyma ve müsadereye ilişkin tedbirlerin mal varlığının dönüştürüldüğü veya değiştirildiği gelirleri, gelirlerin tamamen veya kısmen yasal yollardan elde edilen mal varlığı ile karşılaştırılması durumunda, yasal gelirlerle karıştırılmış yasadışı gelirleri ve suç gelirlerinden, suç gelirlerinin değiştirildiği veya dönüştürüldüğü malvarlığından veya suç gelirlerinin karıştırıldığı yasal gelirlerden elde edilen gelir veya diğer menfaatleri de kapsamı gerektiği belirtilmiştir²⁵⁴.

Sözleşmenin 7. maddesi uyarınca; 3,4,5. maddelerde belirtilen müsadere, el koyma ve dondurmaya ilişkin işlemlerin yapılabilmesi için ülke mahkemelerinin ve diğer yetkili makamlarının, banka kayıtları da dahil olmak üzere mali ve ticari kayıtların ibraz edilmesini veya bunlara el konulmasını emretme yetkisi ile teçhiz olunmaları için gerekli olabilecek yasal düzenlemeleri yapmaları ve diğer tedbirleri almaları gerekmektedir. Madde ayrıca, tarafların banka hesaplarının gizliliği gerekçesiyle söz konusu tedbirleri uygulamaktan kaçınamayacaklarını da hüküm altına almıştır.

²⁵³ Hasan Aykın, H.Kevser Sözmén, *a.g.e.*, s.114

²⁵⁴ Council of Europe, Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on the Financing of Terrorism” (Warsaw, 16.05.2005), <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/Word/198.doc>

AK sözleşmesinin 2 ve 12. maddeleri hükümleri uyarınca; ülkelerin aklama ve terörün finansmanı ile mücadele amacıyla şüpheli işlem bildirimleri ile ulusal mevzuat gereğince bildirilmesi gerekli diğer mali bilgileri toplamak, analiz etmek ve bunların sonuçlarını ilgili makamları sevk etmekle görevli FIU kurmaları ve anılan FIU'nun şüpheli işlem bildirimlerinin analizi de dahil diğer görevlerini yerine getirebilmesi için ihtiyaç duyduğu mali, idari ve yasa uygulama birimlerine doğrudan veya dolaylı olarak ulaşım imkanının bulunmasını sağlayacak yasal ve diğer tedbirleri almaları gerekmektedir.

AK sözleşmesinin 2 ve 14. maddeleri hükümleri uyarınca; bir işlemin aklama veya terörün finansmanı ile ilgili olduğundan şüphelenilmesi durumunda işlemi analiz etmek ve şüpheyi doğrulamak amacıyla yürütülen işlemin askıya alınması veya ertelenmesi kararının verilebilmesi için FIU'ya veya başka bir birime yetki verilmesi gerekmektedir. Sözleşmede, işlemin ne kadar süreyle askıya alınacağı veya erteleneceği konularının ulusal kanunlar çerçevesinde belirlenmesinin uygun olacağı belirtilmiştir.

AK sözleşmesinin 2 ve 13. maddeleri hükümleri uyarınca; ülkelerin aklama ve terörün finansmanının önlenmesi için ulusal düzenlemeler ve denetim veya izleme rejimini kurmaları ve bu kapsamda uluslararası standartları ve özellikle FATF tavsiyelerini göz önünde bulundurmaları gerekmektedir.

Terörizmin finansmanı ve Suçtan Elde Edilen Gelirlerin Aklanması, Aranması, El Konulması ve Müsaderesi Hakkındaki AK Sözleşmesi Türkiye tarafından 28.03.2007 tarihinde imzalanmış olup henüz onaylanmamıştır. Sözleşmenin onaylanmak suretiyle yürürlüğe konulmasını müteakip sözleşme hükümleri de göz önünde bulundurularak Türkiye'nin gerekli yasal ve idari düzenlemeleri biran evvel yapması büyük önem taşımaktadır.

4.1.7. Karadeniz Ekonomik İşbirliği

Doğu Avrupa'da, ekonomik boyutta serbest piyasa ekonomisine ve siyasal boyutta çoğulcu demokrasiye geçiş sürecinin yarattığı ortamda, konumunu ve zamanlamasını bulan Karadeniz Ekonomik İşbirliği (KEİ) fikri, öncülüğünü

Türkiye'nin yaptığı bölgesel bir ekonomik işbirliği girişimidir. Başlangıçta KEİ'nin amacının Karadeniz'e kıyısı olan ülkeler arasında "serbest ticaret bölgesi" kurulması olduğu belirtilmiş ancak, daha sonra yapılan toplantılarda bu girişimin "ekonomik işbirliği" çerçevesinde değerlendirilmesi gereken bir girişim olarak nitelendirilmiştir. KEİ'nin ilk kurucu üyeleri Karadeniz'e kıyısı olan Türkiye, eski SSCB, Romanya ve Bulgaristan'dır. SSCB'nin dağılması üzerine Rusya Federasyonu, Ukrayna, Azerbaycan, Moldova, Gürcistan ve Ermenistan kurucu üye sıfatıyla birliğe katılmışlardır. Daha sonra ise Karadeniz'e kıyısı olmayan Yunanistan ve Arnavutluk birliğe kurucu üye olarak katılmıştır²⁵⁵.

KEİ katılımcı devletleri arasında imzalanan "Örgütlü Suçlarla Mücadele İşbirliği Anlaşmasına ek olarak Terörizmle Mücadele Protokolü"nde; terörizmin tüm şekil ve tezahürünün, uluslararası barış ve güvenliğe, ülkelerin siyasi, ekonomik ve toplumsal istikrarına, KEİ üyesi devletlerin toprak bütünlüğüne ve güvenliğine ayrıca, Karadeniz Bölge Devletleri arasındaki ilişkiler ile ikili ve çok taraflı işbirliğinin geliştirilmesine ciddi bir tehdit oluşturduğu belirtilmiştir²⁵⁶.

KEİ katılımcı devletleri arasında imzalanan "Örgütlü Suçlarla Mücadele İşbirliği Anlaşmasına ek olarak Terörizmle Mücadele Protokolü" ülkemiz tarafından 08.10.2006 tarih ve 26313 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmak suretiyle yürürlüğe konulmuştur.

4.1.8. Egmond Grubu

9 Haziran 1995 tarihinde Brüksel'de 24 ülke ve 8 uluslararası kuruluşun bir araya gelmesiyle oluşturulmuş olan ve adını toplantının yapıldığı saraydan alan Egmond Grubunun temel amacı, ülkelerin ulusal düzeydeki aklama ile mücadele sistemlerinin gelişmesine yardımcı olmak ve aklama ile ilgili uluslararası bilgi değişimlerinin önündeki engelleri ortadan kaldırmaktır. Söz konusu bu yardımın kapsamı içerisinde mali istihbarat birimlerine teknolojik yardım, personelin eğitimi, tecrübe ve bilgi aktarılmasının yanı sıra uluslararası bilgi değişiminin geliştirilip, sistematik bir yapıya kavuşturulması da planlanmaktadır. Egmond Grubu

²⁵⁵ http://www.masak.gov.tr/TerorunFinansmani/uluslaraarsi_mucadele.htm Erişim Tarihi:04.11.2009

²⁵⁶ Hasan Aykın, H.Kevser Sözmen, *a.g.e.*, s.117

çalışmalarını, üye ülke temsilcilerinin katılımı ile düzenlenen toplantılar yoluyla gerçekleştirmektedir. Grubun oluşturulması, karaparanın aklanması ile mücadele uzun ve yoğun çalışmaların ürünüdür ve temellerini çeşitli uluslararası girişim ve kararlardan almıştır. Viyana Konvansiyonu, Basle İlkeler Bildirisive özellikle FATF 40 Tavsiye Kararında teşvik edilen karaparanın aklanmasının önlenmesinde uluslararası işbirliğinin sağlanması hususu Grubun oluşturulmasında etkili olmuştur²⁵⁷.

Aklama ve terörün finansmanı ile mücadeledeki en önemli araç şüpheli işlem bildirimleridir. Etkin bir şüpheli işlem bildirim sistemi ise bu şüpheli işlem bildirimlerini alacak, analiz edecek ve analiz sonuçlarını yargı ve diğer ilgili kamu otoriteleri ile paylaşacak merkezi bir birimin varlığını zorunlu kılmaktadır. Nitekim Haziran 2005'te kurulan Egmond Grubu'nun üzerinde çalıştığı en önemli konu Mali İstihbarat Birimi tanımını getirmek olmuştur. Egmond Grubu, FIU tanımını ilk kez Kasım 1996'da Roma'da düzenlenen Egmond Genel Kurulunda yapmıştır. Sadece aklama suçu ile mücadele ile sınırlı olarak yapılan bu tanım Haziran 2004 tarihinde Guernsey'de düzenlenen Egmond Genel Kurulunda terörün finansmanını da kapsayacak şekilde genişletilmiştir²⁵⁸.

Guernsey'de kabul edilen FIU tanımı: “Mali İstihbarat Birimi (FIU), karapara aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele amacıyla; suç gelirleri ve terörizmin potansiyel finansmanı ile ilgili veya ulusal mevzuatı gereği olarak kendisine bildirilmesi zorunlu finansal bilgileri almak (ve eğer mevzuatta yetkili kılınmışsa istemek), analiz etmek ve bu analiz sonuçlarını yetkili otoritelere dağıtmakla görevli ulusal merkezi birimdir²⁵⁹.”

Egmond Grubunca kabul edilen tanımdan da anlaşılacağı üzere, FIU'ların temel fonksiyonu karaparanın aklanması ve terörün finansmanı ile ilgili olarak mali

²⁵⁷ Egmond Group, “Information Paper on Financial Intelligence Units”, (September 2004) http://www.egmontgroup.org/files/library_egmond_docs/info_paper_final_oct_2004.pdf

Erişim Tarihi:05.11.2009

²⁵⁸ Hasan Aykın, H.Kevser Sözmen, *a.g.e.*, s.119

²⁵⁹ Egmond Group, “Interpretive Note Concerning the Egmont Definition of a Financial Intelligence Unit”, http://www.egmontgroup.org/files/library_egmond_docs/egmont_final_interpretive.pdf Erişim Tarihi:05.11.2009

bilgileri toplamak, analiz etmek ve analiz sonuçlarını ilgili birimlere sevk etmektir. FIU'lar arası bilgi değişimini daha kapsamlı ve sistematik hale getirmek için Egmond Grubu'nun çalışmaları kapsamında iki önemli gelişme sağlanmıştır. Bunlardan ilki; "Egmond Güvenlik Ağı" (Egmond Secure Web-ESW) olarak adlandırılan, FIU'lar arası bilgi değişimi dahil, doğrudan ve hızlı bir iletişimi sağlayan bir bilgisayar ağı sistemi; diğeri ise sistematik olarak bilgi değişimini amaçlayan "Memorandum of Understanding-MOU"dur²⁶⁰.

Egmond Grubu'nun ESW projesi 1997 yılında faaliyete geçmiştir. ESW, kamuya açık olmayıp, sadece ağa dahil olan FIU'lar tarafından kullanılabilir. Bir FIU'nun ağa dahil olabilmesi için Egmond grubunca aranan kriterlere sahip olması ve bu Gruba dahil olması gerekmektedir. ESW'nin asıl amacı, FIU'lara finans kuruluşları tarafından gönderilen mali bilgilerin suiistimal edilme tehlikesine karşı korunmuş, ortak bir havuzda toplayarak, kişisel verilerin gizliliği ilkesini ihlal etmeden paylaşmaktır. ESW sayesinde üyeler birbirleri ile güvenli bir şekilde e-posta aracılığı ile haberleşmekte, aynı zamanda aklama ve terörün finansmanı trendleri, analiz araçları ve teknolojik gelişmeler konusunda bilgi paylaşımı yapılmaktadır²⁶¹.

Egmond Grubuna 106 ülkenin FIU'su üye olup, Türkiye'nin FIU'su olarak faaliyette bulunan MASAK Mayıs 2001 tarihinde ESW'ye dahil olmuştur²⁶².

4.1.9. Wolfsberg Grubu

Wolfsberg Grubu küresel nitelikte oniki bankanın oluşturduğu bir birlik olup amacı finansal hizmetler sektöründe müşterinin tanınması ile aklama ve terörün finansmanı ile mücadeleye yönelik standartlar ve ürünler geliştirmektir²⁶³. Grup 2000 yılında Kuzey Doğu İsviçre'de Wolfsberg Şato'sunda bir araya gelmiştir. Özel bankalar için Wolfsberg Aklama ile Mücadele Prensipleri Ekim 2007 tarihinde

²⁶⁰ http://www.masak.gov.tr/TerrorunFinansmani/uluslaraarsi_mucadele.htm Erişim Tarihi:05.11.2009

²⁶¹ William Barty, Presentation on the Egmond Group, *Conference on Combating Terrorist Financing 9-11 November 2005, Session II*, Vienna, Organization for Security and Co-operation in Europe

²⁶² Egmond Grubuna dahil olan Mali İstihbarat Birimlerinin listesine;

http://egmontgroup.org/files/library_egmond_docs/list_current_egmont_members.pdf

adresinden ulaşılabilir.

²⁶³ Söz konusu 12 banka; ABN AMRO Bank N.V., Barclays Bank, Banco Santander Central Hispano, S.A., Chase Manhattan Corporation, Citibank, N.A., Credit Suisse Group, Deutsche Bank AG, HSBC, J.P. Morgan, Inc., Societe Generale, UBS AG'dir.

yayımlanmış ve Mayıs 2008 tarihinde revize edilmiştir²⁶⁴. Wolfsberg Grubu tarafından yayımlanan Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Açıklamasında; hükümetlerin terörle savaşlarına destek olmak amacıyla bankacılık hizmetlerinden teröristlerin yararlanmasının engellenmesi, soruşturma ve incelemelere destek verilmesi konusu kamuoyuna açıklanmıştır²⁶⁵. Bu belgede aklama ile mücadele konusunda getirilmiş ilkelerin ötesinde, finansal sektörün terör örgütlerince kullanılmasının engellenmesi amacıyla daha katı “müşterini tanı prensiplerinin” uygulanması, finansal sistemin daha sıkı gözetim altında tutulması hususlarına yer verilmiştir. Belgede ayrıca özel sektörün farklı aktörlerinin kendi aralarında ve özel sektörle kamu arasında bilgi paylaşımı ve işbirliğinin daha da artırılması çağrısına yer verilmiştir.²⁶⁶

---

²⁶⁴ Hasan Aykın, H.Kevser Sözmén, *a.g.e.*, s.122

²⁶⁵ Wolfsberg Group, “Wolfsberg Statement on the Supression of the Financing of Terrorism”, (January 2002), http://www.wolfsberg-principles.com/financing_terrorism.html Erişim Tarihi:08.11.2009

²⁶⁶Wolsberg Group, “Wolsberg AML Principles on Private Banking”, (May,2002), <http://www.wolfsberg-principles.com/privat-banking.html> Erişim Tarihi:08.11.2009

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. 11 EYLÜL VE SONRASINDA MEYDANA GELEN ÖNEMLİ TERÖR OLAYLARI

5.1. 11 Eylül 2001 Saldırıları (ABD)

11 Eylül saldırıları ABD'nin kendi topraklarında gerçekleştirilmiş, istisnalar hariç olmak üzere, ilk kapsamlı saldırı olarak değerlendirilebilir. Yeni dünyanın lideri, Soğuk Savaş'ın galibi, küreselleşmenin önderi ABD, bu saldırılar sonrası önemli bir kızgınlık ve psikolojik travma yaşamıştır ve yaşamaktadır. Bu çerçevede Amerikan algılama ve karar alma sürecinde en büyük değişiklik psikolojik olanıdır denilebilir. Pearl Harbor'dan bu yana hiçbir düşman Amerikalıları, Amerikan topraklarında bu kadar büyük sayıda, şiddetli ve sarsıcı bir şekilde öldürmemiştir²⁶⁷.

El-Kaide tarafından gerçekleştirildiği konusunda önemli ölçüde fikir birliğine varılmış olsa da 11 Eylül Saldırıları'nın Ortadoğu politikalarına zemin hazırlamak isteyen ABD'nin kendisi tarafından gerçekleştirildiği ya da en azından saldırılara bilerek göz yumulduğu gibi komplo teorileri de zamanla destek bulmaya başlamıştır. CIA ve Amerikalı askeri yetkililerin saldırıya bilinçli olarak kayıtsız kaldığı, hava korsanlarının Amerikan üstlerinde eğitildiği ve ikiz kulelerin uçaklar çarpmadan önce yerleştirilen bombalarla kontrollü patlamalar sonucu yıkıldığı gibi noktalardan hareket eden çok sayıda komplo teorisyeni, bu konuda kitap yazmıştır²⁶⁸.

Söz konusu saldırılara ilişkin ortaya atılan komplo teorileri dışarıda bırakıldığında, 11 Eylül saldırıları Thomas Kean başkanlığında yayınlanan 9/11 Komisyon Raporu ile FBI ve CIA tarafından yayınlanan diğer resmi raporlara göre kısaca şu şekilde gerçekleşmiştir.

²⁶⁷Ihsan Bal, Küresel Terörle Mücadele, *USAK Stratejik Gündem*, 10 Nisan 2006, <http://www.usakgundem.com/yazarlar.php?id=272&type=2>

²⁶⁸11 Eylül Saldırıları'na ilişkin komplo teorilerinin yer aldığı bazı kitaplar için bakınız: MORGAN, ve HENSHAL, I. (Çev. Güneş AYAS ve Bora ALIOGLU): *Amerikan Yalanları: 11 Eylül ve R. Medeniyetler Çatışması*, Salyangoz Yayınları, İstanbul-2006; SAYIN, Ümit: *Küresel Terörün Perde Arkası: Gizli Örgütler, 11 Eylül ve Büyük Ortadoğu Projesi*, Neden Kitap Yayıncılık, İstanbul-2006. 22 9/11 Commission ..., s. 4-5; "Terrorism 2000-2001", s. 9.

11 Eylül 2001 Salı sabahı ikisi Amerikan Airlines'a diğer ikisi de United Airlines'a ait dört yolcu uçağı, Amerikan uçuş okullarında uzun süre uçuş eğitimi alan El-Kaide üyesi 19 hava korsanı tarafından kaçırılmıştır. Amerikan Airlines'a ait 11 sefer sayılı Boeing 767 tipi uçak, Los Angeles'a gitmek üzere Boston Logan Havaalanı'ndan kalkmıştır. Kalkıştan kısa bir süre sonra Muhammed Atta tarafından ele geçirilen uçak saat 08.46'da Dünya Ticaret Merkezi'nin Kuzey Kulesi'ne çarpmıştır. İki saatten daha az bir süre sonra Kuzey Kule çökmüştür. Boston Logan Havaalanı'ndan Los angeles'a gitmek üzere kalkan United Airlines'a ait 175 sefer sayılı Boeing 767 tipi başka bir yolcu uçağı da saat 09.05'te Dünya Ticaret Merkezi'nin Güney Kulesi'ne çarpmıştır. Bu çarpma diğerinden farklı olarak kameraların kulelere dönük olduğu bir anda gerçekleşmiş ve tüm dünya bu çarpma anını canlı yayından izlemiştir. Güney kule çarpmanın ardından 50 dakika sonra çökmüştür.

Amerikan Airlines'a ait 77 sefer sayılı Boeing 757 tipi bir yolcu uçağı ise, Washington D.C.'ye doğru yönelmiş ve ABD savunma bakanlığı binası olan Pentagon'un güney batısına çarpmıştır. Uçağın 20 binden fazla çalışanı bulunan Pentagon'un neredeyse tamamen boşaltılmış ve tadilatta olan katına çarpması sonucu binadaki 125 çalışan hayatını kaybetmiştir.

Son olarak United Airlines'a ait 93 sefer sayılı Boeing 757 tipi yolcu uçağı Pennsylvania'daki Stony Creek Township arazisine çakılmıştır. Bu uçakla ilgili olarak, net kanıtlar bulunmamasına karşın, asıl hedefinin Beyaz Saray olduğu ancak başarılı olunamadığı yönünde bazı görüşler bulunmaktadır²⁶⁹.

Saldırıların verdiği meşru müdafaa hakkı çerçevesinde ABD, BM Güvenlik Konseyi'nden 1373 sayılı kararı çıkarmış ve yine konsey kararı ile Terörizmle Mücadele Komitesi oluşturulmuştur. Söz konusu karar, ne terörizmi tanımlamış ne

---

²⁶⁹ The 9/11 Commission Report, Final Report of the National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States., Official Government Edition, 2004, s.4-10
(<http://www.fas.org/ing/offdocs/911comm.html>)

de teröristleri belirlemiştir; karar daha çok, ülkeleri terörizmle mücadelede teşvik etmeyi amaçlamıştır²⁷⁰.

5.2. 15–20 Kasım 2003 Saldırıları (İstanbul)

İstanbul’da 15 ve 20 Kasım’da yaşanan, 57 kişinin ölümü, 513 kişinin de yaralanmasıyla sonuçlanan 4 ayrı bombalı saldırı, Ülkemizde “uluslararası terörizm” kavramını gündemin ilk sırasına taşımıştır. Saldırıların bomba yüklü kamyonetlerle yapılması, patlayıcıların tahrip gücünün çok yüksek olması, eylemlerde canlı bombaların kullanılması ve eylem planları ile birlikte bağlantılar incelendiğinde Türkiye’nin bu tarzda bir terör eylemine alışkın olmadığı söylenebilir.

İstanbul’da Neve Şalom ve Beth İsrail sinagoglarıyla, HSCB Bankası ve İngiliz Başkonsolosluğu’na yönelik bombalı saldırıyı gerçekleştirdikleri belirlenen Gökhan Elaltuntaş, Mesut Çubuk, İlyas Kuncak ve Ferudun Uğurlu’nun haklarında yapılan araştırmalar, saldırının dış bağlantılı olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır²⁷¹.

15.11.2003 günü saat 09.22 sıralarında Neve Şalom Sinagogu’nun önünde kamyonette bulunan tahrip gücü yüksek bombanın patlaması sonucu 13 kişi ölmüş, 186 kişi yaralanmış ve çevrede büyük çaplı maddi hasar meydana gelmiştir.

Şişli İlçesinde bulunan Beth İsrail Sinagogu arkasında saat 09.25 sıralarında kamyonette bulunan tahrip gücü yüksek bombanın patlaması sonucu 13 kişi ölmüş, 117 kişi yaralanmış ve çevrede büyük çaplı maddi hasar meydana gelmiştir.

20.11.2003 günü HSCB Bankası Genel Müdürlüğü’ne saat 10.55 sıralarında kamyonette bulunan tahrip gücü yüksek bombanın patlaması sonucu 14 kişi ölmüş, 192 kişi yaralanmış ve binada maddi hasar meydana gelmiştir.

20.11.2003 günü saat 11.05 sıralarında Beyoğlu İstiklal Caddesi’nde bulunan İngiltere Başkonsolosluğu’na yönelik gerçekleştirilen eylemde kamyonette bulunan tahrip gücü yüksek bombanın patlaması sonucu İngiltere Başkonsolosunun da

²⁷⁰ Eric Rosand, “Security Council Resolution 1373, the Counter-Terrorism Committee, and the Fight Against Terrorism”, The American Journal of International Law, Vol.97,No.2.(Apr.,2003),s.334

²⁷¹ <http://www.gunaydinaliaga.com/newsdetail.php?id=136> Erişim Tarihi: 09.08.2009

aralarında bulunduğu 18 kişi ölmüş, 258 kişi yaralanmış ve konsolosluk binasında maddi hasar meydana gelmiştir²⁷².

El-Kaidenin 2003 İstanbul bombalamaları için kurye vasıtası ile Afganistan'dan 160.000 Dolar getirdiği ve bu eylemleri getirmiş oldukları bu para ile finanse ettikleri anlaşılmıştır²⁷³. Ayrıca FATF, 15-20 Kasım saldırıları ile ilgili tahmini olarak 40.000 ABD doları kullanıldığını raporunda belirtmiştir²⁷⁴.

5.3. 11 Mart 2004 Saldırıları (İspanya)

11 Mart 2004 tarihinde Madrid'de seçimlere çok az bir süre kala dört ayrı trene konulan on bombanın eş zamanlı bir şekilde patlatılmasıyla meydana gelen terör saldırılarında 191 kişi hayatını kaybetmiş ve 1430 kişi de yaralanmıştır²⁷⁵.

İspanya İçişleri Bakanı Angel Acebes, saldırılardan hemen sonra ETA'yı sorumlu tutan açıklamalar yapmıştır. Bu iddialar, Başbakan Anzar tarafından da sıklıkla dile getirilmiş ancak ETA, hükümetten gelen suçlamalar üzerine ilk defa bir açıklama yaparak saldırıları kendilerinin düzenlemediklerini belirtmiş ve Anzar'ı yalancılıkla suçlamıştır. Saldırılardan sonra ülkede üç gün yas ilan edilmiş ve ertesi gün Madrid'de iki milyon olmak üzere ülke genelinde on bir milyon kişi, kendilerini sindirmeye çalışan teröre rağmen bundan önceki terör saldırılarında olduğu gibi sokakları doldurarak terörü lanetlemişlerdir²⁷⁶.

İspanyol hükümetinin ETA'yı suçlamasıyla birlikte polis, trenlerin yola çıktığı Alcalá de Henares kasabasında çalıntı bir kamyonette yedi adet fünye ile Arapça bir kaset bulmuştur. Daha sonra El Kuds Arabî gazetesi saldırıların sorumluluğunu El-

²⁷² <http://www.egm.gov.tr>. Erişim Tarihi:10.09.2009

²⁷³ Ahmet Said Yayla, *a.g.m.*, s.419

²⁷⁴ FATF, *a.g.e.*, s. 7

²⁷⁵ Human Rights Watch, Setting an Example? Counter-Terrorism Measures in Spain, Ocak 2005, Vol.17, No.1 (D). S. 7.

²⁷⁶ Ömer Yılmaz, "İspanya Terörle Mücadele Tecrübesi Medeniyetler İttifakı Olabilir mi? İspanya Örneği", Terörizm, *Terör, Terörizm ve Küresel Terörle Mücadelede Ulusal ve Bölgesel Deneyimler*, (Derleyen: İhsan Bal), USAK Yayınları:12, Ankara, 2006, s. 133

Kaide'nin bir e-posta ile üstlendiğini duyurmuş ve bu veriler saldırıları El-Kaide'nin gerçekleştirdiği ihtimalini güçlendirmiştir²⁷⁷.

Sonuç olarak, 16 Mart'ta polis saldırılara karışan altı Fas vatandaşının tespit edildiğini bildirmiş ve 4 Nisan'da beş şüphelinin yakalanması için yapılan operasyonda aralarında; 11 Mart saldırılarının elebaşı olduğu tahmin edilen Tunuslu teröristinde bulunduğu beş terörist, polisle çatışmaya girdikten sonra kendilerini havaya uçurmuşlardır. 2004 yılının sonunda on sekiz şüpheli tutuklu olarak haklarında hazırlanacak iddianameyi beklerken, saldırılarla ilgili yakalanan kırk bir kişi de sorgulanmalarının ardından salıverilmiştir²⁷⁸.

Madrid saldırıları, Avrupa'nın ne kadar savunmasız olduğunu gözler önüne sermiş ve güvenli bir Avrupa için devletlerin yaptıkları resmi uzlaşmaların ötesine geçilmesi gerektiğini göstermiştir. Yine Madrid saldırıları, 11 Eylül sonrasında alınan kararların tam olarak uygulanmadığını ortaya çıkarmıştır²⁷⁹.

Eylemler sonrasında, Avrupa ülkelerindeki bilginin karşılıklı kullanılabilirliğini arttırmak için, Avrupa Birliğince Terörizmle Mücadele Koordinatörü atanmıştır. Bunlara ilaveten, insanlara ait kişisel vücut özelliklerinin tanınması için biometrik verilerin kimlik kartları ile pasaportlar üzerinde yer alması gibi önlemler ile vatandaşların güvenlik ve kontrollerinin artırılması sağlanmıştır²⁸⁰.

FATF'ın raporuna göre Madrid saldırıları için tahmini olarak 10.000 ABD doları kullanılmıştır²⁸¹.

5.4. 7 Temmuz 2005 Saldırıları (İngiltere)

7 Temmuz Londra saldırıları İngiltere'nin 11 Eylül'ü olarak adlandırılmış ve İngiltere'nin terör konusundaki panik halini daha da arttırmıştır. 7 Temmuz saldırıları koordineli bir dizi intihar saldırısıdır. Temelde Londra'nın ulaşım sistemini hedef

²⁷⁷ Ömer Yılmaz, *a.g.m.*, s. 134

²⁷⁸ Ömer Yılmaz, *a.g.m.*, s. 134

²⁷⁹ Laurence Thieux, "European Security and Global Terrorism: the Strategic Aftermath of the Madrid Bombings", *Perspectives*. Prague: Summer 2004., Iss.22: pg.59, 16 pgs.

²⁸⁰ Laurence Thieux, *a.g.e.*, s.66.

²⁸¹ FATF, *a.g.e.*, s. 7

alan bu saldırılar insanların ulaşım araçlarını en yoğun kullandığı saatlerden birinde gerçekleştirilmiş olup, saldırılarda ilk üç bomba metro istasyonlarında patlamıştır. Dördüncü bomba ise 09.47’de Tavistock Meydanı’nda bir otobüste patlamıştır²⁸².

Londra’da 7 Temmuz 2005 günü yaklaşık 200.000 yolcu, 500 trenle yolculuk yaptığı, hafta içi yolcuların ise en çok olduğu saatlerin 08.45- 09.00 arası olduğu yetkililer tarafından belirtilmiştir²⁸³.

7 Temmuz 2005 tarihinde saat 8.50 civarında Londra Metrosunda ardı ardına 4 bombalama eylemi yapılmıştır. İlk patlama Liverpool Caddesi ile Aldgate arasındaki Circle hattındaki trenin 3. vagonunda, ikinci patlama Piccadilly hattında King’s Cross St. Pancras ve Russell Meydanı arasında ilk vagona meydana gelmiş ve tünel çevresinde ağır hasar oluşmuştur. Üçüncü patlama Circle hattı, Edgware yolunda meydana gelmiş ve bu patlama ile iki tüneli ayıran bitişik duvar trenin üzerine yıkılmıştır. 09.47’de Hackney’den Marble Arch’a doğru hareket eden iki katlı otobüste meydana gelen patlamada ise otobüsün üst tarafı tamamen parçalanmıştır²⁸⁴.

Olaylarda 56 kişi hayatını kaybederken 700’den fazla kişide yaralanmıştır. 7 Temmuz saldırılarından sonra 2005 yılında 130 terör zanlısı tutuklanmıştır. Bunlardan sadece 4 kişi olayın asıl faileri olarak belirlenmiştir²⁸⁵.

İngiltere terörizmle mücadele adına Londra saldırıları olmadan çok önce 2001 yılı Şubat ayında çıkardığı yeni bir yasa ile güvenlik güçlerine geniş yetkiler tanımıştır. Bu yasaya göre; bazı dini örgütler de terörist örgütler kapsamına alınmış, terör internet ve diğer teknolojik gelişmeleri de kapsayacak şekilde tanımlanmış ve terörist sayılan örgütlerin sembolünü taşımaktan bu örgüte herhangi bir şekilde yardımcı olmaya varıncaya kadar geniş bir alanda her türlü faaliyet “terörist faaliyet”

²⁸² Sedat Laçiner, “Terörle Mücadelede Yasal Önlemler: İngiltere Örneği”(Derleyen: İhsan Bal, Terörizm, *Terör, Terörizm ve Küresel Terörle Mücadelede Ulusal ve Bölgesel Deneyimler*, USAK Yayınları, Ankara,2006, s.191

²⁸³ <http://209.85.129.132/search?q=cache:PebvxhbQJ:www.ibb.gov.tr/sites/akom/Documents/ingiltere.ppt+ingiltere+metro+saldırıları+nasil+oldu&cd=7&hl=tr&ct=clnk&gl=tr> Erişim tarihi 31.08.2009.

²⁸⁴ www.ibb.gov.tr/sites/ahom/Documents/İngiltere+metro+saldırıları+nasil+oldu+&cd=7&hl=tr&ct=clnk&gl=tr Erişim Tarihi: 31.08.2009

²⁸⁵ <http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/375806.asp> Erişim Tarihi: 11.11.2009

sayılmıştır. Güvenlik güçlerine bu kapsama giren kişileri 48 saat gözaltında tutma yetkisi de verilmiştir²⁸⁶.

11 Eylül saldırılarında olduğu gibi Londra saldırılarında da İngiliz güvenlik birimleri başarısız görülmüşlerdir. Saldırıları önceden öngörülemediği ve dolayısıyla da engellenememiştir. Oysaki 1990'lı yıllarda İngiliz güvenlik güçleri Ortadoğu'daki terörist faaliyetlerin finansmanı ve organizasyonu için Londra'nın kullanıldığını bilmekteydi. FATF'ın raporuna göre Londra'daki saldırılar için tahmini olarak 8.000 İngiliz Sterlini kullanılmıştır²⁸⁷.

ABD'nin 11 Eylül olaylarına kadar ülke sınırları içerisinde Dünya ticaret Merkezi'nin bombalanması dışında, ciddi bir uluslararası terör eylemi ile karşılaşmış olduğunu iddia etmek doğru olmayacaktır. ABD'nin uluslararası terörle mücadele anlayışının oluşmasında kendi ülke vatandaşları, askeri personeli, temsilcilikleri ve ticari işletmelerini hedef alan uluslararası terör faaliyetlerinin etkisi büyük olmuştur. ABD'nin mevcut terörle mücadele faaliyetleri dört temel başlık altında incelenebilir. Bunlar; terörist grupların artmasına sebep olan problemler, bu tür grupların terör saldırısı düzenleyebilme yetenekleri ve bu grupların terör saldırısı düzenleme niyetleri ile bu tür saldırılara karşı savunma taktikleridir. Esasen, küresel terör örgütlerinin; destekçilerini, taraftarlarını ve kapasitelerini azaltmak ya da tümünden ortadan kaldırmak, ABD'nin terörle mücadele politikasının en merkezi ögesidir.

İspanya, uzun bir terör tecrübesine sahip olan ve genel olarak terörle mücadelede başarılı kabul edilen bir ülkedir. İspanya'nın terörle mücadele deneyimi, ulusaldan (ETA) uluslararası (11 Mart 2004 Madrid saldırıları) alana taşınmıştır. Bu saldırılardan sonra İspanya, kendi deneyimlerini uluslararası alana taşıma, inisiyatif alma veya alternatifler üretme yerine, ABD'nin kendisine özgü bakış açısı ve hareket noktaları ile şekillendirdiği küresel terörle mücadele stratejisinin destekçisi olmayı tercih etmiştir. Ancak İspanya'nın 11 Eylül sonrasındaki terörle mücadele politikası çerçevesinde ayırt edici bir özelliğine değinmekte fayda vardır. 11 Eylül saldırılarından sonra İspanya, terörizmle mücadelede önleyici tedbirler bağlamında

²⁸⁶ Sedat Laçiner, "Yeni Terörizm Yasası: İngiltere PKK ve DHKP-C'yi Yasaklıyor mu?", *Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 2001

²⁸⁷ FATF, *a.g.e.*, s. 7

diğer ülkelerde olduğu gibi acil yasalar çıkartmamıştır. Bununla birlikte teröristlerin finansal kaynakları ve kullandıkları araçlara yönelik düzenlemeler yapmıştır.

İngiltere, İrlanda sorunu nedeniyle terörle ilk karşılaşan devletlerden biridir. Bu nedenle terörle mücadelede ilk yasal düzenlemeler arasında İngiltere tecrübesi de dikkat çekmektedir. 11 Eylül saldırıları tüm dünyada olduğu gibi İngiltere’de de dönüm noktası olmuştur. İstanbul ve Madrid saldırıları ile devam eden süreç 7/7 Londra Saldırıları ile zirveye ulaşmıştır.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Çeşitli ülkelerde yıllardan beri görülen terör olayları son zamanlarda hızlı bir tırmanışla ‘Uluslararası Terörizme’ dönüştürülmüş ve dünya kamuoyunda endişe ile izlenen sonuçlara ulaşılmıştır. Özellikle, son yarım asırda meydana gelen önemli olaylar başta olmak üzere uluslararası sistemi hızla değiştiren ve dönüştüren küreselleşmenin etkisi ile ulusal ve uluslararası güvenlik konusunda yeni arayışlar başlamıştır.

Bu çerçevede uluslararası terörizmle mücadelede ortak sistemin önemi ortaya çıkmıştır. Gelişen teknolojik imkânlar ve küreselleşmeye paralel olarak dünyada ülkeler arası sınırların fiilen kaldırılması ve iş birliği imkânlarının her geçen gün artırılması ile birlikte uluslararası platformlarda terörizm ve terörizmin finansmanı ile mücadele konusunda farkındalığın ve uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi, uluslararası işbirliği ihtiyacı çerçevesinde adli yardımlaşmanın ve yasal düzenlemelerin yapılması, mücadeleciler kurum ve kuruluşların kurularak faaliyet alanlarının geliştirilmesi gibi konularda çalışmalara hız verilmiştir.

Terörizmle etkin mücadele için hem ulusal hem de uluslararası alanda geniş ve kapsamlı stratejilerin bulunması ve bu stratejilerin sürekli olarak geliştirilmesinin önemli anlaşılmıştır. Terörizmle mücadelede rol oynayan ulusal ve uluslararası tüm aktörlerin yakın işbirliği içerisinde çalışması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Terör örgütlerinin kendilerini yenileyerek ve geliştirerek teknolojik imkânları daha fazla kullanmasına paralel olarak, mücadeleciler birimlerin de teknolojiden en üst seviyede yararlanması gerektiği kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu bağlamda birçok ülkede bilim adamları, kamu kurum ve kuruluşları, dernekler, üniversiteler konuya ciddiyle eğilerek terörizmin sebep ve sonuçlarını incelemekte; önleme çarelerini aramaktadırlar.

Terörizm; bugün, etnik ve dine dayalı çatışmaları, sağ ve sol ideolojilerdeki ayrılıkları ve ekonomik çöküntüleri kullanmakta ve eylemlerini meşrulaştırma mekanizması da bu gerekçelere dayandırılmaktadır. Artık küresel bir tehdit haline gelmiş, herhangi bir toplumu, kültürü ya da medeniyeti değil ‘insanlık ve medeniyetin’ bütününe hedef alan terörizm belasının savuşturulması için; terörü

desteklemenin ya da başka ülkelere yönelmiş terörist faaliyetler karşısında sessiz kalmanın ulusal çıkarın bir parçası olmaktan çıkması kaçınılmazdır.

11 Eylül saldırıları bütün devletlerin terörle mücadele yaklaşım politikalarını değiştirmiştir. Bu alanda en temel değişim devletlerin terörle mücadeleyi uluslararası gündeme taşımalarıyla kendini göstermiştir. 11 Eylül sonrası terör örgütlerinin kural tanımaz boyutu ve asimetrik gücü devletleri terörle mücadelede daha da yakınlaştırmıştır. 11 Eylül aşamasına kadar kendi teröristini kovalayan devletler teröristlerin sınır tanımaz ve uluslararası sistemi tehdit eder boyuta gelmesiyle birlikte sorunun küreselliğini kabul etmek zorunda kalmışlardır. Ancak terör ve terörizmle mücadelede istenilen ölçüde bir işbirliği henüz gerçekleşmemiştir. Bunun nedeni ise 11 Eylül saldırılarına muhatap olan ABD'nin kendine özgü yürüttüğü terörle mücadele politikaları olarak değerlendirilmektedir²⁸⁸.

Terörizmle mücadele alanında, uzun yıllar boyunca çok çeşitli yöntemler geliştirilmiş olup, son yıllarda özellikle 11 Eylül saldırıları sonrasında öne çıkan yöntemler arasında terörizmin finansmanının engellenerek, teröristlerin hareket kabiliyetlerinin en aza indirilmesi hedeflenmektedir.

Teröristlerin ve uluslararası boyutta tehdit oluşturan terör örgütlerinin, eylemlerini gerçekleştirmenin yanısıra organizasyonlarını sürdürebilmeleri için mali kaynaklara ihtiyaçları bulunmaktadır. Terör örgütleri ise bu ihtiyaçlarını yasal ve yasadışı yollardan karşılamaya çalışılmaktadır.

Uluslararası hukuk incelendiğinde terörizmin finansmanı ile mücadele kapsamında çeşitli çalışmaların bulunduğu görülecektir. Terörizmle mücadele alanındaki genel anlaşmaların içinde, terörizmin finansmanı ile mücadele konusunda ilgili hükümler bulunduğu gibi, özellikle terörizmin finansmanı konusunu düzenleyen “Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair” bir uluslararası anlaşma da bulunmaktadır. Özellikle Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 11 Eylül 2001 saldırıları sonrasında terörizmin finansmanı ile ilgili almış olduğu 1373 sayılı Güvenlik Konseyi Kararı bu hususta gösterilebilecek en iyi örnektir.

---

²⁸⁸ İhsan Bal, *a.g.e.*, s.353

Çalışmanın dördüncü bölümünde detaylı olarak incelediğimiz Avrupa Birliği'nin de, terörizmin finansmanının önlenmesiyle ilgili, geniş kapsamlı bir mevzuatı bulunmaktadır. Genel olarak Avrupa Birliği bünyesinde karaparanın aklanması ve terörizmin önlenmesi konulu mevzuat incelendiğinde, terörizmin finansmanı ile ilgili bazı hükümlere rastlamaktayız. Özellikle BM Güvenlik Konseyi Kararlarının uygulanması amacıyla kabul edilmiş ve doğrudan terörizmin finansmanı ile ilgili olan düzenlemeler de mevcuttur. Oldukça ayrıntılı olduğu görülen söz konusu düzenlemeler, yalnızca üye ülkelere değil özel sektör mali kuruluşlarına da ciddi yükümlülükler getirmektedir.

Terörizmin finansmanı ile ilgili olan ve bu konuyu spesifik olarak ele alan Mali Eylem Görev Gücü (FATF)'nin 9 özel tavsiyesi dikkat çekicidir. Hukuki bakımdan bağlayıcılığı olmayan bu tavsiyelerin, BM ve AB kararları başta olmak üzere, konuyla ilgili uluslararası hukuk metinlerine temel teşkil ettiği görülmektedir. Ayrıca, Avrupa Konseyi başta olmak üzere, diğer birçok uluslararası kuruluş da aynı konuda düzenlemeler yapmaktadır.

Türkiye, bu konudaki uluslararası mevzuatın büyük kısmını kabul etmiş bulunmaktadır. Özellikle, terörizmle mücadele alanındaki uluslararası sözleşmelerin neredeyse tamamına taraf olunmuştur. Ülkemizde kabul edilen iç hukuk metinlerinin de AB'nin konuyla ilgili düzenlemeleri temel alınarak hazırlandığı görülmektedir.

Ülkelerin terörizmin finansmanı ile mücadele etmesi, terörle mücadele politikalarını etkileyerek değiştirecek ve mücadelenin akışını yeni yöntemlere entegre edecektir. Örneğin Terör örgütlerine karşı gerçekleştirilecek fonların dondurulması tedbiri ile örgütün mali kaynakları kesilecektir. Bu durum ise örgütü eylemlerini finanse etmek için daha riskli yöntemlere yöneltecektir. Bu ise terör örgütünün fon elde etme, kullanma ve transfer maliyetini arttıracaktır. Bu bağlamda uluslararası eylem kabiliyetleri sınırlanan terör örgütlerinin hareket kabiliyetleri azalacak ve örgütün lokal alanda faaliyet gösteren bir örgüt haline gelmesi sağlanacaktır. Ayrıca, Terör örgütlerinin fonlarının takip edilmesi örgütün yapısının, örgüt üyelerinin ve örgütle ilişki içerisinde olan diğer unsurların deşifre edilmesini

sağlayacaktır. Bu durum ise mücadeleciler birimlerin örgütlerle ilgili önemli bilgilere ulaşmasını kolaylaştıracaktır.

Sonuç olarak Türkiye kuruluşundan günümüze Balkanlar, Ortadoğu ve Kafkasya gibi üç problemlili bölgenin ortasında, 1970'lerde Ermeni terörünün, 1980'lerde sol-sağ terörünün, 1984'de bölücü PKK terörünün, 1990'larda ise dini motifli terörün hedefi haline gelerek gelişimi baltalanmış ve terörden en fazla etkilenen ülkelerden biri olmuştur. Özellikle PKK terörü Türkiye'ye zaman ve para kaybettirmiştir. Ayrıca terörle mücadelede sivil halk zarar görmüş, batılı müttefikler beklenen desteği vermemiş ve bölgede Türkiye'yi etkin olarak görmek istemeyen güçler ekonomik, sosyal ya da siyasal problemlere bağlı olarak kendi menfaatleri emelleri doğrultusunda terör örgütlerine destek olmuşlardır. Sonuçta Türkiye terörle mücadele için büyük kaynak harcamış, terör örgütünün yasadışı faaliyetleri nedeniyle bölgedeki ticari faaliyetleri olumsuz etkilenmiş, ekonomik kalkınması yavaşlamıştır. Bu bağlamda 30 yılı aşkın süredir aktif olarak terörle mücadele eden ve hala istediği sonuca ulaşamayan Türkiye'nin sadece terörizmle değil terörizmin finansmanı ile de mücadele etmesi gerektiği aşikardır.

KAYNAKÇA

Kitap ve Makaleler:

AKGÜN Birol, *11 Eylül Sonrasında Dünya, ABD ve Türkiye*, Tablet Kitabevi, Konya, 2006.

AKGÜN Birol, 'Küresel Terör: Mit mi, Gerçek mi?', *11 Eylül Sonrasında Dünya, ABD ve Türkiye*, Tablet Yayınları, Konya, 2006.

AKYOL Taha, *Hariciler ve Hizbullah İslam Toplularında Terörün Kökleri*, Doğan Kitapçılık, İstanbul, 2000.

ALKAN Necati, *Gençlik ve Terörizm*, TEMUH Dairesi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2002.

ALKAN Necati, "Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları", Polis Dergisi, Sayı:40, Nisan-Mayıs 2004.

ALTUĞ Yılmaz, "Terörün Anatomisi", Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1995.

ARI Tayyar, *Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika*, Alfa Yayınları, İstanbul, 2004.

ARI Selçuk, ARSLAN Okan, *Uluslararası İlişkiler ve Din, Tanrı Tarafsız mı?*, Platin Yayıncılık, Ankara, 2005.

ARIBOĞAN Deniz Ülke, *Tarihin Sonundan Barışın Sonuna Terörizmi Anlamak ve Anlamlandırmak*, Timaş Yayınları, Ankara, 2003.

ARMAOĞLU Fahir, *20. YY. Siyasi Tarihi*, İş Bankası Yayınları, Ankara, 1994.

ASAF Hüseyin, *Ortadoğu da Devlet ve Terör*, Pınar Yayınları, İstanbul, 1990.

ATABERK Kaya, El Kaide'nin Savaş Stratejisi,

<http://www.ileri2000.org/26/ataberk26.htm>, 02.06.2009,

AYDIN Taner, *Türkiye’de Narko Terörizm ve PKK/KONGRA-GEL Terör Örgütünün Rolü*, Ankara, G.Ü. SBE, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Master Tezi, 2007.

AYDINALP Halil, Küreselleşme Sürecinde Dini Terör: *Bazı Öneriler*, <http://idc.sdu.edu.tr/tammetinler/teror/teror1.pdf>, 05.06.2009.

AYKIN Hasan, SÖZMEN H.Kevser, *Terörün Finansmanı*, MASAK Yayın No: 12, Ankara, 2008.

AYKIN Hasan, “Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Şüpheli İşlem Bildirim Sistemi”, *Bankacılar Dergisi*, Sayı:65 Haziran, 2008.

AYKIN Hasan, GÜMÜŞAY Kevser, “Terörle Mücadelede Yeni Boyut: Terörün Finansmanı ile Mücadele”, *Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı*, (Editor: Süleyman Aydın), Adalet yayınevi, Ankara, 2008.

AZZAM Abdullah, *Tevbe Suresinin Gölgesinde Cihat Dersleri*, 2.Cilt, Burç Yayınları, 1996.

BAHARÇİÇEK Abdulkadir, *Etnik Terör ve Etnik Terörle Mücadele Sorunu*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:10, Sayı:1.

BAITY William, Presentation on the Egmond Group, *Conference on Combating Terrorist Financing 9-11 November 2005, Session II*, Vienna, Organization for Security and Co-operation in Europe,

BAL İhsan, Küresel Terörle Mücadele, *USAK Stratejik Gündem*, 10 Nisan 2006, <http://www.usakgundem.com/yazarlar.php?id=272&type=2>, 14.07.2009

BAŞEREN Sertaç, “Kavramsal Özellikleri ile Terörizm (Tarihi ve Hukuki Boyutları İle)” *Küresel Terörizm ve Uluslararası İşbirliği Sempozyumu (Ankara 23-24 Mart 2006)*, Genelkurmay Başkanlığı Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi Yayını, Genelkurmay Basımevi,

BEDİ Rohan, *Terrorist Financing*, International Centre for Political Violence and Terrorism Research Strategic Counter Terrorism: Terrorist Financing Response Series, 2007,

BEERS Rand ve TAYLOR Francis X, “Narco-Terror: The Worldwide Connection Between Drugs and Terror”, *Testimony Before the Senate Committee on the Judiciary Subcommittee on Technology*, Terrorism and Government Information, Washington DC, 13.03.2002,

BOLAY Hayri, *Felsefi Doktrinler Sözlüğü*, Akcağ Yayınları, 5.Baskı, Ankara, 1990.

BRAİN M.Jenkins, Uluslararası Terörizm, Bir Diğer Dünya Savaşı, *Uluslararası Terörizm*, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1986.

BURKE Jason, , *El Kaide Terörün Gölgesi*, (Çeviren: Ebru Kılıç), Everest Yayınları, İstanbul, 2004.

CARTER David L, “International Organized Crime”, School of Criminal Justice, 1994, Michigan State University, www.1.cj.msu.edu/-outreach/security/orgcrime.html, 24.03.2008,

CE, *Organised Crime Situation Report 2005 Focus on the Threat of Economic Crime*, Strasbourg, Council of Europe.

Council of Europe, Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on the Financing of Terrorism” (Warsaw, 16.05.2005), <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/Word/198.doc>

ÇAĞLAR Ali, Türkiye’de ki Terör Örgütlerinin Yapısal Özellikleri, *Strateji Dergisi*, Sayı: 9, Ankara, 1995.

ÇALIŞ Şaban, ‘Biline Vurulmuş Darbe: 11 Eylül’, Zaman Gazetesi, 12 Eylül 2003’den aktaran Halis Çevik, *Kadim Toprakların Trajedisi, Uluslararası Politikada Ortadoğu*, NKM Yayınları, Konya, 2005.

ÇALIŞKAN Alparslan, YILMAZER Yakup, BAL Zeki, *Karapara Aklama, Terörizmin Finansmanı ve Suç Gelirleri ile Mücadelede AB ve Türkiye Yaklaşımı*, Ankara, 2008.

ÇAŞIN M.Hakkı, *Uluslararası Terörizm*, Nobel Yayınları, Ankara, 2008.

ÇEÇEN Anıl, *Yeni Ekonomi Sürecinde Türkiye, Dünyada ve Türkiye’de Terör Konferansı*, TCMB Yayınları, Ankara, 2002.

ÇEVİK Halis, *Kadim Toprakların Trajedisi, Uluslararası Politikada Ortadoğu*, NKM Yayınları, Konya, 2005,

ÇİFTLİOĞLU Ercan, *Gri Tehdit Terörizm*, 1.Baskı, Ankara, 2008.

DAĞI İhsan, *Ortadoğu’da İslam ve Siyaset*, Boyut Kitapları, İstanbul, 2002.

DEMİREL Emin, *Taliban, El Kaide, Laden ve Paylaşılmayan Ülke Afganistan*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul, 2002,

DEMİREL Emin, *Ölüm Arabaları*, IQ Yayıncılık, İstanbul, 2004,

DEMİREL Emin, *Terör*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2002,

DİLMAÇ Sabri, *Terörizm Sorunu ve Türkiye*, EGM Yayınları, Ankara, 1997.

“Directive 2005/60/EC of The European Parliament And of The Council of 26 October 2005” on the prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering and terrorist financing, Official Journal of the European Union, 25.11.2005, L 309/15-32,

DOUGLAS W.Simon, *Violent Conflict in the International Politics*, ed. Neal Riemer, The Miller Center, Nev York,

Egmond Group, “Information Paper on Financial Intelligence Units”, September 2004, http://www.egmontgroup.org/files/library_egmond_docs/info_paper_final_oct_2004.pdf, 05.11.2009,

Egmont Group, “Interpretive Note Concerning the Egmont Definition of a Financial Intelligence Unit”,

http://www.egmontgroup.org/files/library_egmont_docs/egmont_final_interpretive.pdf, 05.11.2009,

ERALP Atilla, *Uluslararası Sistem, Güvenlik ve Terör, Dünyada ve Türkiye’de Terör Konferansı Bildirileri*, TCMB Yayınları, Ankara, 2002.

FATF, *Terrorist Financing*, Paris FATF/OECD, 2008,

FATF, *Money Laundering and Terörist Financing Typologies, 2004-2005*, Paris, FATF/OECD,

FATF, *Money Laundering&Terrorist Financing Vulnerabilities of Commercial Websites and Internet Payment Systems*, Paris, FATF/OECD, 2008,

FATF, *Best Practices Paper on Trade Based Money Laundering*, Paris, FATF/OECD,2008,

FATF, *Methodology for Assessing Compliance with the FATF 40 Recommendations and the FATF 9 Special Recommendations*, Paris, FATF/OECD, 2007,

GAO, *Terrorist Financing*, United States General Accounting Office, GAO 04-163, 2003,

GILLESPIE James, , ‘*Follow the Money: Tracing terrorist Assets*’, Seminar on International Finance Harvard Law School 15 April 2002,

GÜNEŞ Firdevs, ‘*Polis-Halk İşbirliğinde Halkın Eğitim Durumu*’, *I. Polis-Halk İşbirliği Sempozyumu Bildirileri*, Polis akademisi Yayınları, Ankara, 1995.

GÜRSES Emin, *Ayrılkçı Terörün Anatomisi IRA-ETA-PKK*, Bağlam Yayıncılık, İstanbul, 1997.

GRAY John, “*El Kaide Modern Olmanın Anlamı*” (Çeviren: Z.Savan), Everest Yayınları, İstanbul, 2004.

HOFFMANN Bruce, , *Inside Terrorism*, Colombia University Press, 1998,

Human Rights Watch, Setting an Example? Counter-Terrorism Measures in Spain, Ocak 2005, Vol.17, No.1 (D).

IMF, *Suppressing the Financing of Terrorism: A Handbook for Legislative Drafting*, Legal Department International Monetary Fund, 2003,

İLHAN Suat, *Terör Neden Türkiye’de*, NU_DO Yayın Dağıtım, Ankara, 1998,

JMLSG, “*Money Laundering /Terrorist Financing Activites*”, 8 Mart 2005 Joint Money Laundering Steering Group.

JONATHAN Randal, *Usame Bir Teröristin Doğuşu*, (Çeviren: Fahriye Adsay), Avesta Yayınları, İstanbul, 2005,

JUERGENSMEYER Mark, *Religious, Terror and Global War*, The New Press, New York 2002.

KARACAN İsmet, “Terörizm Kavram ve Yapısı”, *Uluslararası ve Uyuşturucu Kaçakçılığı Sempozyumu*, Ankara: Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları, No:88, 17 –18 Nisan 1984,

Karaparanın Aklanması, Suçun Mali Kaynakları ve Terörizmin Finansmanı ile Mücadelenin Güçlendirilmesi Projesi, *KOM Daire Başkanlığı-Almanya Yurt Dışı Proje Raporu*, 2006,

KATZMAN Kenneth, ‘Ortadoğu’da Terör’, *Avrasya Dosyası*, Cilt:3, Sayı: 2, Ankara, 1996,

KELEŞ Ruşen, ARTUN Ünsal, ‘Kent ve Siyasal Şiddet’, *COGİTO Şiddet Özel Sayısı*, Sayı:6–7, 1996,

KEPEL Gilles, *Jihad: The Trail of Political Islam*, Harvard University Press, 2002,

KORKMAZ Gürol, ‘Meydanın Terör Konulu Haber Sunumuna Analitik Bir Bakış’, *Polis Dergisi*, Yıl:5, Sayı: 18, 1999,

KOM, *2005 Faliyet Raporu*, Ankara, Kaçaçılık ve Organize Suçlarla mücadele Daire Başkanlığı, 2006,

KUYAKSİL Ali, Uluslararası Sistem ve Terör, *Polis Dergisi*, Sayı: 24, No:147, 2000

KÜÇÜKCAN Talip, ‘Demokrasi, Din ve Küresel Şiddet Eylemleri’, *İslam ve Şiddet*, Mümtaz’er Türköne, (ed.), Ufuk Kitap, İstanbul, 2007,

Küresel Terörizm ve Uluslararası İşbirliği Sempozyumu (Ankara 10-11 Mart 2008), Genelkurmay Başkanlığı Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi Yayını, Genelkurmay Basımevi,

LAÇİNER Sedat, “11 Eylül Olayları (Yeni Terörizm) ve Ermeni Sorunu”, *Stratejik Analiz*, Cilt: 2, Sayı: 19, 2001,

LAÇİNER Sedat, “Narkoterör: Terörün Geliri de Ölümden”, *Star Gazetesi*, 10.02.2008,

LAÇİNER Sedat, “Terörle Mücadelede Yasal Önlemler: İngiltere Örneği”(Derleyen: İhsan Bal, *Terörizm, Terör, Terörizm ve Küresel Terörle Mücadelede Ulusal ve Bölgesel Deneyimler*, USAK Yayınları, Ankara,2006,

LAÇİNER Sedat, “Uluslararası İlişkiler ve Terörizm”, *USAK Stratejik Gündem*, Kasım 2006, (<http://www.usakgundem.com/makale.php?id=227>, 26.03.2009,

LAÇİNER Sedat, “Yeni Terörizm Yasası: İngiltere PKK ve DHKP-C’yi Yasaklıyor mu?”, *Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 2001,

LEVITT Matthew, “Combating Terrorist Financing: Where the War on Terror Intersects the ‘Road Map’” *The Washington Institute for Near East Policy*, 14 Ağustos 2003

LILLEY Peter, , *Dirty Dealing, The Untold Truth About Global Money Laundering*, London and Philadelphia, 2006,

LOONEY Robert E, "Following the Terrorist Informal Money Trail: The Hawala Financial Mechanism", *Strategic Insights*, Volume I, Issue 9, Center for Contemporary Conflict-Naval Postgraduate School, California, 9 Kasım 2002.

LOTAN Lior, "Methods of Attack and Selection of Targets", *Definition, Dimensions and Categories of Terrorism Course on 23-27 January 2006*, Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi,

MASAK, *Şüpheli işlem Bildirim Rehberi*, Mali Suçları Araştırma Kurulu, Yayın No.9, Ankara, 2006,

MERCAN Faruk, *Savaşçının Dönüşü*, Doğun Kitapçılık, İstanbul, 2006,

MOSCA Gaetano, *Siyasi Doktrinler Tarihi*, Varlık Yayınları, İstanbul, 1968,

PINAR İbrahim, *Terörle Mücadele Kanunu*, Kanun Metinleri Serisi, 1997,

PROBER Jashua, "Accounting for Terror: Debunking the Paradigm of Inexpensive Terrorism", Policy Wath-1041, 2005 November,

<http://www.washingtoninstitute.org/templateC05.php?CID=2389>, 05.01.2009

RAŞİD Ahmed, *Taliban, İslamiyet, Petrol ve Orta Asya'da Yeni Büyük Oyun*, Everest ve Mozaik Yayınları, İstanbul, 2001,

REEVE Simon, Yeni Çakal'lar Remzi Yusuf, *Usame Bin Laden ve Terörizm Gerçeği*, (Çeviren: Gürol Koca), Everest, İstanbul, 2001,

ROSAND Eric, "Security Council Resolution 1373, the Counter-Terrorism Committee, and the Fight Against Terrorism", *The American Journal of International Law*, Vol.97,No.2.(Apr.,2003),

SALUR Hüseyin, *Küresel Çağda Din ve Terör*, Çizgi Kitabevi, Konya, 2009,

SCHOTT Paul Allan, *Reference Guide to Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism*, (The World Bank and the IMF: Washington, January 2006),

SOMER Tarık, ‘Ermeni Terörü ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı’, *Uluslararası Terörizm ve Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı*, Ankara, 1984,

TAŞDEMİR Fatma, *Uluslararası Terörizme Karşı Devletlerin Kuvvete Başvurma Yetkisi*, Cilt 10, USAK Yayınları, 2006, <http://books.google.com.tr>, 04.08.2009,

TAVAS Taner, “Terörizm: Psikolojisi ve Hedefleri”, *Terörizm İncelemeleri*, ASAM yayınları, Ankara, 2000,

TAVİL Kamil E., “Usame Bin Ladin, Amerika’nın Bir Numaralı Düşmanı”, *Afganistan, Taliban ve Ladin*, Kolektif, İstanbul Birey Yayıncılık, , 2001,

THACHUK Kimberley, “Terörizme Destek Veren Kaynaklarla Mücadele”, *Küresel Terörizm ve Uluslararası İşbirliği Sempozyumu (Ankara 23-24 Mart 2006)*, Genelkurmay Başkanlığı Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi Yayını, Genelkurmay Basımevi,

The 9/11 Commission Report, Final Report of the National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States., Official Government Edition, 2004, <http://www.fas.org/ing/offdocs/911comm.html>

THIEUX Laurence, “European Security and Global Terrorism: the Strategic Aftermath of the Madrid Bombings”, *Perspectives*. Prague: Summer 2004., Iss.22: pg.59, 16 pgs.

TILISBIK Niyazi, AKBAL Özdemir, *İstihbarat ve Türkiye*, NKM Yayınları, Konya, 2006,

Türkçe Sözlük, Ankara, TDK Yayınları, c. II, 1983.

UN, *Uniting Against Terrorism: recommendations for a global counter-terrorism strategy*, Report of the Secretary-General, 25 April 2006, A/60/825,

US, *National Drug Control Strategy Annual Report*, 2008,

USDS, *Country Reports on Terrorism 2005*, United States Department of State Publication 11324, Office of the Coordinator for Counterterrorism, 2007,

ÜTÜK Özgür, Terörizmin Finansmanıyla Uluslararası Mücadele, http://debud.org/Html/dergi/32/o_utuk.pdf, 10.08.2009,

YALÇINER Serhan, “Soğuk Savaş Sonrası Uluslararası Terörizmin Dönüşümü ve Terörizmle Mücadele”, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı:4, 2006,

YANAH Alexander, , SWETNAM Michael S, *Bir Terörist Ağının Profili Usame Bin Laden*, (Çeviren: Derya Engin), Güncel Yayıncılık, İstanbul, 2001,

YAYLA Ahmet Said, “Terörizmin Finansmanı ve Organize Suç örgütleri ile İlişkileri”, *Aklama ve Terörün Finansmanı* (Editör:S.Aydın), Adalet Yayınevi, 2008,

YILMAZ Veli, *Terör Hukuku Avrupa Demokrasisi*, Tüm Zamanlar Yayınevi, İstanbul, 1993,

YILMAZ Ömer, “İspanya Terörle Mücadele Tecrübesi Medeniyetler İttifakı Olabilir mi? İspanya Örneği”, *Terörizm, Terör, Terörizm ve Küresel Terörle Mücadelede Ulusal ve Bölgesel Deneyimler*, (Derleyen: İhsan Bal), USAK Yayınları:12, Ankara, 2006,

YURTSEVEN Ömer Alper, *Türkiye’de Faaliyet Gösteren Dini Bir Terör Örgütü Olarak Hizbullah*, Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gebze, 2006,

YÜKSEL Erkan, ‘Medya Gerçeği, Gerçek Yaşam ve Terör Haberciliği’, *Terörün Görüntüleri, Görüntülerin Terörü...*, ed. Orhan Gökçe, , Uğur Demiray, Çizgi Kitabevi, Konya, 2004.

WEISS Martin A, “Terrorist Financing: The 9/11 Commission Recommendation”, *CRS Report for Congress*, 25 Şubat 2005, <http://www.fas.org/sgp/crs/terror/index.html>.

WHELAN Richard, *El-Kaidecilik, İslam'a Tehdit, Dünya'ya Tehdit*, (Çevirenler: Hüseyin Bağcı, Bayram Sinkaya ve Pınar Arıkan), Platin Yayınları, Ankara, 2006,

WILLIAMS Phill, , *Warning Indicators, Terrorist Finances and Terrorist Adaptation, Strategic Insights*, 2005,

Wolfsberg Group, “Wolfsberg Statement on the Suppression of the Financing of Terrorism”, (January 2002), <http://www.wolfsberg-principles.com/financing-terrorism.html>, 08.11.2009,

Wolsberg Group, “Wolsberg AML Principles on Private Banking”, (May,2002), <http://www.wolfsberg-principles.com/privat-banking.html>, 08.11.2009,

İnternet Kaynakları:

<http://www.egm.gov.tr/temuh/terorizm1.html>, 10.07.2009.

http://www.felsefe.gen.tr/nihilizm_hicçilik_nedir.asp, 15.09.2009

<http://www.usakgundem.com/makale.php?id=227>, 21. 05.2009

<http://www.adana.pol.tr/tem/nedenleri.htm>, 15.06.2009

http://www.terorizm.info/index.php?option=com_content&task=view&id=8&Itemid=31, 05.06.2009

<http://www.gunaydinaliaga.com/newsdetail.php?id=136>, 09.08.2009

http://tr.wikipedia.org/wiki/El_Kaide, 27.05.2009

http://taylaninternet.blogcu.com/teror-kavrami_11969531.htm, 11.11.2009.

<http://www.masak.gov.tr>, 10.09.2009

<http://www.fbi.gov/congress/congress02/lormel021202.htm>, 02.03.2009

<http://www.usakgundem.com/yazarlar.php?type=3&id903>, 10.02.2009,

<http://www.library.unt.edu>, 10.08.2009,

<http://www.mfa.gov.tr/MFA?trDisPolitika/AnaKonular/Terörizm>, 01.08.2008,

http://www.masak.gov.tr/TerorunFinansmanı/uluslararası_mucadele.htm, 05.11.2009

<http://www.egm.gov.tr/temuh/terorizm7.htm>, 05.08.2009,

http://tr.wikipedia.org/wiki/Birle%9FmiC5%9F_Milletler, 28.07.2009,

http://www.masak.gov.tr/TerorunFinansmanı/uluslararası_mucadele.htm,
08.05.2009,

<http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/375806.asp>, 11.11.2009,

www.ibb.gov.tr/sites/ahom/Documents/İngiltere+metro+saldırıları+nasıl+oldu+&cd=7&hl=tr&ct=clnk&gl=tr, 31.08.2009,

<http://209.85.129.132/search?q=cache:PebvxhbQJ:www.ibb.gov.tr/sites/ahom/Documents/ingiltere.ppt+ingiltere+metro+saldırıları+nasıl+oldu&cd=7&hl=tr&ct=clnk&gl=tr>, 31.08.2009.

http://www.masak.gov.tr/Kurulumuz/yayinlar/NPO_REHBER_2.pdf Erişim Tarihi: 14.08.2009 Ayrıntılı bilgi için Bakınız: Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığının “Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşların Terörün Finansmanı Amacıyla Kötüye Kullanılmalarının Önlenmesine Yönelik Rehber.

<http://www.bursabarasu.org.tr/paylasim/File/dosyalar/makaleercancitlioglu.html>.
Uluslararası Hukukta Terörizm, 07.09.2009,